

**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΜΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ
ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ**

ΣΕΙΡΑ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ EURACADEMY

ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΜΚΟ

**ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ**

ΣΕΙΡΑ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ EURACADEMY

Εγχειρίδιο Οργανωτικής Ενδυνάμωσης Μκο για την Προώθηση της Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων σε Αγροτικές Περιοχές

EURACADEMY ASSOCIATION

Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Βιώσιμη Αγροτική Ανάπτυξη

ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Εγχειρίδιο Οργανωτικής Ενδυνάμωσης Μκο για την Προώθηση της Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων σε Αγροτικές Περιοχές

Επιμέλεια: Φούλη Παπαγεωργίου, με τη συνεισφορά του Chris Milnes και του Δημήτρη Μυλωνά

Μετάφραση από το Αγγλικό πρωτότυπο στα Ελληνικά: Βαγγέλης Κατσούλας

ISBN: 978-960-88634-8-4

Η παρούσα δημοσίευση αποτελεί μέρος του Έργου «ΜΚΟ του Αγροτικού Χώρου: Καταλύτες Κοινωνικής Συνοχής και Βιώσιμης Ανάπτυξης», που υλοποιείται από την Euracademy Association με την υποστήριξη του προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», χρηματοδοτούμενο από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του EOX (EEA Grants) για την περίοδο 2009-2014 και διαχειριζόμενο στην Ελλάδα από το Ίδρυμα Μποδοσάκης.

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα δημοσίευση είναι αυτές των συντακτών και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις των χορηγών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Ευρωπαϊκή Σκηνή.....	9
1.1 Ευρωπαϊκές πολιτικές σχετικές με την ένταξη των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων – Εισαγωγή.....	9
1.2 Η ένταξη των μεταναστών και των παιδιών τους στις αγροτικές περιοχές: γενική επισκόπηση του Ευρωπαϊκού τοπίου	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η πρόκληση της μετανάστευσης για την κοινωνική συνοχή των αγροτικών κοινοτήτων. Παραδείγματα από Ευρωπαϊκές χώρες	14
2.1 ΠΟΛΩΝΙΑ: Τι μπορούμε να μάθουμε από το Κέντρο Προσφύγων του Grupa	14
2.2 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ: Αγροτικός χώρος και Κοινότητες Μεταναστών – «...κανένα πρόβλημα!!»	18
Μελέτη Περίπτωσης 2.2.1: ΤΟ MOSAIC στην Ουαλία	22
2.3 Ένταξη και αποκλεισμός των μεταναστών και των προσφύγων στην Ουγγαρία ...	23
Μελέτη Περίπτωσης 2.3.1: Ένα ιδιαίτερο παράδειγμα: η διείσδυση της περιφερειακής ζώνης της Μπρατισλάβα (Σλοβακία) στην Ουγγαρία.....	25
Μελέτη Περίπτωσης 2.3.2: Κέντρο Προσφύγων στην Ουγγαρία – ένα παράδειγμα έλλειψης εμπιστοσύνης από την τοπική κοινότητα	26
2.4 Πολιτικές και πρακτικές ένταξης στην Ελλάδα	27
Μελέτη Περίπτωσης 2.4.1: Praksis και Stegi Plus (+), Ελλάδα	30
Μελέτη Περίπτωσης 2.4.2: ΚΕΑΝ (Κύτταρο Εναλλακτικών Αναζητήσεων Νέων), Ελλάδα.....	31
Μελέτη Περίπτωσης 2.4.3: Το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών	32
2.5 Στρατηγικές ένταξης στη Σουηδία.....	33
Μελέτη Περίπτωσης 2.5.1: Ένα Πιλοτικό Πρόγραμμα Leader στη Σουηδία	35
Μελέτη Περίπτωσης 2.5.2: Ανοιχτά Σύνορα στη Σουηδία.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Το προσφυγικό ερώτημα	36
3.1 Η εμπειρία στη Σκωτία: το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες	36
Μελέτη Περίπτωσης 3.1.1: KETSO και GRAMNET	38
3.2 Συνεργασία των ΜΚΟ και η εκπαίδευση και ευημερία των προσφύγων στην Τουρκία.....	39
Μελέτη Περίπτωσης 3.2.1: Το Πρόγραμμα της Yuna Association για τους Σύριους πρόσφυγες, Τουρκία	41
3.3 Παραδείγματα καλών πρακτικών από άλλες χώρες	42
Μελέτη Περίπτωσης 3.3.1: Alsike Ecovillage, Σουηδία	44
Μελέτη Περίπτωσης 3.3.2: Orust Island, Σουηδία	45
Μελέτη Περίπτωσης 3.3.3: Almasar, Ελλάδα	45
Μελέτη Περίπτωσης 3.3.4: Το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενδυνάμωση ΜΚΟ.....	47
4.1 Οι ανάγκες των ΜΚΟ για οργανωτική ενδυνάμωση (capacity building).....	47
4.2 Στρατηγικός και επιχειρηματικός σχεδιασμός για ΜΚΟ.....	49
4.3 Η δικτύωση ως παράγοντας της οργανωτικής ενδυνάμωσης	52
Βιβλιογραφία	54

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΜΚΟ Euracademy Association είναι ένας πανευρωπαϊκός, μη-κερδοσκοπικός οργανισμός, αφιερωμένος στην ενδυνάμωση (capacity building) των αγροτικών κοινοτήτων στην Ευρώπη. Φέρνει κοντά σχεδιαστές, ερευνητές και επιτηδευματίες της αγροτικής ανάπτυξης από ένα σύνολο ευρωπαϊκών χωρών. Μια Θερινή Ακαδημία με θέμα σχετικό με τη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου διοργανώνεται κάθε χρόνο σε διαφορετική τοποθεσία. Επίσης, ένας Θεματικός Οδηγός δημοσιεύεται κάθε χρόνο με το ίδιο θέμα της Θερινής Ακαδημίας. Επί πλέον, το Euracademy διοργανώνει συνέδρια, αναλαμβάνει έρευνες και συμμετέχει σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με προοπτική την ανάπτυξη της γνώσης γύρω από τη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Οι εν λόγω δράσεις στοχεύουν στην προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης μεταξύ των μελών των αγροτικών κοινοτήτων, με τη χρήση ενός φάσματος εκπαιδευτικών μέσων.

Η παρούσα έκδοση αποτελεί τον δέκατο τρίτο κατά σειρά Θεματικό Οδηγό του Euracademy. Έχει αξιοποιήσει τις διαλέξεις, τις μελέτες, τα εργαστήρια και τις συζητήσεις της 14ης Θερινής Ακαδημίας, που έλαβε χώρα στην Καλαμάτα, από τις 5 έως τις 12 Σεπτεμβρίου 2015 και οργανώθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «ΜΚΟ του Αγροτικού Χώρου: Καταλύτες Κοινωνικής Συνοχής και Βιώσιμης Ανάπτυξης», χρηματοδοτούμενο από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Αυτός ο Θεματικός Οδηγός απευθύνεται κυρίως σε ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές της Ελλάδας και της Ευρώπης, έχοντας ως σκοπό του να προσφέρει ένα πολύπλευρο Εγχειρίδιο για την οργανωτική ενδυνάμωση (capacity building) των ΜΚΟ, εστιασμένο στην ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων στις αγροτικές περιοχές και στον ρόλο τους στην προσπάθεια για την βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Στοχεύει να προσανατολίσει τη σκέψη του αναγνώστη σε ερωτήματα όπως:

- Πώς μπορούν οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή, ιδιαίτερα όσον αφορά την ένταξη των μεταναστών και προσφύγων;
- Τι μπορούμε να μάθουμε από παραδείγματα καλής πρακτικής σε όλη την Ευρώπη;
- Ποιες είναι οι αναγκαίες δεξιότητες για τα διοικητικά στελέχη και το προσωπικό των ΜΚΟ του αγροτικού χώρου ώστε να επιτελέσουν την αποστολή τους για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις περιοχές τους;
- Ποια είναι τα «εργαλεία» που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διευκολύνουν την ένταξη των μειονοτήτων στην οικονομική και κοινωνική ζωή των αγροτικών κοινοτήτων με έναν ισορροπημένο και δίκαιο τρόπο;
- Ποιος άλλος θα μπορούσε να υποστηρίξει τη διαδικασία ένταξης; Ποιος είναι ο ρόλος των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των τοπικών αναπτυξιακών φορέων και των επιχειρήσεων;
- Πώς μπορεί η δικτύωση ανάμεσα στις ΜΚΟ να βοηθήσει να ενισχυθούν οι ικανότητες τους και να βελτιωθεί η λειτουργία τους;
- Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στην κοινωνική συνοχή, την ένταξη των μειονοτήτων και τη βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη;
- Πώς μπορούμε να μετρήσουμε τα οφέλη της ένταξης και για τις δυο πλευρές – τις τοπικές κοινότητες και τις μειονοτικές ομάδες;

Για το Euracademy Association, αυτό το ζήτημα αποτελεί μέρος της ευρύτερης πρόκλησης για τη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Αναπόφευκτα, σχετίζεται ή επικαλύπτεται με θέματα από προηγούμενες Θερινές Ακαδημίες, όπως:

- Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου
- Πολιτισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου
- Διακυβέρνηση και Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου.

Καλή ανάγνωση!

Euracademy Association

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τα κεφάλαια αυτού του Εγχειριδίου έχουν βασιστεί στις συνεισφορές διαφόρων συντακτών, η πλειονότητα των οποίων έδωσαν διαλέξεις στην 14η Θερινή Ακαδημία της Euracademy Association, υποστήριξαν τις ομάδες εργασίας και προσέδωσαν ενδιαφέρον στις συζητήσεις με τους συμμετέχοντες.

Όσοι συνεισέφεραν κείμενα ή άλλο υλικό εμφανίζονται παρακάτω, ανά κεφάλαιο:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Ευρωπαϊκή Σκηνή

1.1 Ευρωπαϊκές πολιτικές σχετικές με την ένταξη των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων – Εισαγωγή

1.2 Εντάσσοντας μετανάστες και τα παιδιά τους στις αγροτικές περιοχές: μια ευρωπαϊκή γενική επισκόπηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η πρόκληση της μετανάστευσης για την κοινωνική συνοχή των αγροτικών κοινοτήτων. Παραδείγματα από Ευρωπαϊκές χώρες

2.1 ΠΟΛΩΝΙΑ: Τι μπορούμε να μάθουμε από το Κέντρο Προσφύγων του Grupa

2.2 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ: Αγροτικός χώρος και Κοινότητες Μεταναστών - «...κανένα πρόβλημα!!»

2.3 Ένταξη και αποκλεισμός των μεταναστών και των προσφύγων στην Ουγγαρία

2.4 Πολιτικές και πρακτικές ένταξης στην Ελλάδα

2.5 Στρατηγικές ένταξης στη Σουηδία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Το προσφυγικό ερώτημα

3.1 Η εμπειρία στη Σκωτία: το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

3.2 Συνεργασία των ΜΚΟ και η εκπαίδευση και ευημερία των προσφύγων στην Τουρκία

3.3 Παραδείγματα καλών πρακτικών από άλλες χώρες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενδυνάμωση ΜΚΟ

4.1 Οι ανάγκες των ΜΚΟ για οργανωτική ενδυνάμωση (capacity building)

4.2 Στρατηγικός και επιχειρηματικός σχεδιασμός για ΜΚΟ

4.3 Η δικτύωση ως παράγοντας της οργανωτικής ενδυνάμωσης

Συνεισφορά από

Chris Milnes, Εμπειρογνώμονας

Thomas Liebig, Ανώτερος διοικητικός υπάλληλος, Τμήμα Διεθνούς Μετανάστευσης, ΟΟΣΑ

Dr Wojciech Goszczynski, Ινστιτούτο Αγροτικής Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Torun, Πολωνία
Mohammed Dhalech, Διευθύνων Σύμβουλος του North Wales Regional Equality Network, HB

Καθηγήτρια Iren Kukorelli και Patricia Honvari της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών, Ουγγαρία
Νάσια Ιωάννου, Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης, Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Ελλάδα
Nils Lagerroth, Σουηδικό Αγροτικό Δίκτυο, Σουηδία

Joe Brady, Επικεφαλής των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ένταξης, Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Σκωτία

Erdem Vardar, Διευθυντής, YUVA/DVV International, Τουρκία
Διάφορες πηγές

Dr Φούλη Παπαγεωργίου, Πρόεδρος της Euracademy Association, Ελλάδα

Dr Roger Evans, Σύμβουλος Κατάρτισης και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων, Εσθονία

Lili Mahne, NEC Cerknica Notranjski Ekološki Centre, Σλοβενία

Τις μελέτες περίπτωσης συνεισέφεραν:

- PRAKSIS (Αναπτυξιακά Προγράμματα, Κοινωνική Υποστήριξη και Ιατρική Συνεργασία), ΜΚΟ, Ελλάδα
- KEAN (Κύπταρο Εναλλακτικών Αναζητήσεων Νέων), ΜΚΟ, Ελλάδα
- Καθηγήτρια Iren Kukorelli και Patricia Honvari της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών
- Nils Lagerroth, Σουηδικό Αγροτικό Δίκτυο
- Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, ΜΚΟ, Ελλάδα
- Almasar (Διαπολιτισμική Μεσολάβηση), ΜΚΟ, Ελλάδα
- Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, ΜΚΟ, Ελλάδα
- Erdem Vardar, Διευθυντής YUVA/DVV International, Τουρκία
- The New Scots project, Σκωτία
- The Campaign for National Parks, Ηνωμένο Βασίλειο

Επίσης, επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και το Ίδρυμα Μποδοσάκη, για την οικονομική υποστήριξη που παρείχαν στην 14η Θερινή Ακαδημία και την δημοσίευση του παρόντος Εγχειριδίου, αλλά και όλους τους συμμετέχοντες στη 14η Θερινή Ακαδημία, οι οποίοι συνεισέφεραν τις ιδέες, επιχειρήματα και προτάσεις τους στη δημόσια συζήτηση.

Euracademy Association

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η Ευρωπαϊκή Σκηνή

1.1 Ευρωπαϊκές πολιτικές σχετικές με την ένταξη των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων – Εισαγωγή

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, οι πολιτικές και οι κατευθυντήριες γραμμές στην ένταξη των μεταναστών απορρέουν από τις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τα Πολυετή Προγράμματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας υιοθετήθηκε το 2007 και τέθηκε σε ισχύ το 2009. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που μια Ευρωπαϊκή Συνθήκη παρείχε μια νομική βάση για την προώθηση της ένταξης στο επίπεδο της ΕΕ. Το άρθρο 79.4 της Συνθήκης προβλέπει ότι:

«Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, δύναται να θεσπίζει μέτρα για την παροχή κινήτρων και ενίσχυσης της δράσης των Κρατών Μελών, με προοπτική την προώθηση της ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών που κατοικούν νόμιμα στην επικράτειά τους, εξαιρουμένης της όποιας εναρμόνισης των νομοθεσιών και των κανονισμών των Κρατών Μελών».

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έγινε νομικά δεσμευτικός το 2009 όταν η Συνθήκη της Λισαβόνας τέθηκε σε ισχύ. Απευθύνεται στους θεσμούς, φορείς, υπηρεσίες και παράγοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επίσης σε Κράτη Μέλη όταν αυτά υιοθετούν ή εφαρμόζουν έναν εθνικό νόμο στα πλαίσια της υλοποίησης μιας Οδηγίας της ΕΕ ή όταν οι δημόσιες αρχές τους εφαρμόζουν απευθείας έναν κανονισμό της ΕΕ.

Ο Χάρτης περιέχει διατάξεις που ισχύουν για:

Όλα τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων και των υπηκόων τρίτων χωρών (όπως το δικαίωμα στην περιουσία και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι).

Πολίτες της ΕΕ μόνο, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών που έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια ενός Κράτους Μέλους της ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δημιουργήσει μια σειρά από Πολυετή Προγράμματα από το 1999, τα οποία λειτουργούν προσθετικά προς μια κοινή πολιτική ένταξης από την πλευρά της ΕΕ. Τα πιο πρόσφατα είναι:

Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2009-2014) για την

κοινωνική ένταξη. Προέβλεπε ότι οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης των κρατών μελών της ΕΕ θα πρέπει να ενισχυθούν μέσα από την περαιτέρω ανάπτυξη δομών και εργαλείων για ανταλλαγή γνώσης και συντονισμό με άλλους σχετικούς τομείς πολιτικής, όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση και η κοινωνική ένταξη.

Οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τον Χώρο της Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (2014-2019). Το 2014, μια Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Μια ανοιχτή και ασφαλής Ευρώπη: Κάνοντάς το πραγματικότητα» τόνισε ότι χρειάζεται άμεσα ένα νομικό πλαίσιο για μια κοινή πολιτική ένταξης και περαιτέρω προσπάθειες στον τομέα της ένταξης. Επίσης, η Ανακοίνωση ζητούσε ισχυρότερα μέτρα για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη των υπηκόων από τρίτες χώρες που κατοικούν νόμιμα, οι οποίοι βιώνουν δυσανάλογα την ανεργία, την χαμηλής ποιότητας απασχόληση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ως αποτέλεσμα αυτής της Ανακοίνωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε σε Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές από το 2014 έως το 2019 στον Χώρο της Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο

Προς το παρόν, υπάρχουν περίπου 1,5 εκατομμύριο αναγνωρισμένοι πρόσφυγες οι οποίοι ζουν στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στην Νορβηγία και την Ελβετία. Το καθεστώς και ο νομικός ορισμός ενός πρόσφυγα περιγράφονται στη Συνθήκη της Γενεύης του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, η οποία έχει υπογραφεί και επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης υλοποιούνται μέσα από το εθνικό δίκαιο της κάθε χώρας.

Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ κάνει μια σαφή διάκριση ανάμεσα στους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες – ο αιτών άσυλο είναι το άτομο που υποβάλλει μια αίτηση για καθεστώς πρόσφυγα. Τα κράτη μέλη διαθέτουν ορισμένες λεπτομερείς νομικές διαδικασίες για να διαπιστώσουν εάν θα δοθεί καθεστώς πρόσφυγα σε κάποιον που αιτείται άσυλο. Επιπλέον, τα κράτη μέλη διατηρούν ένα σημαντικό μέρος του ελέγχου όσον αφορά τον τρόπο που μεταχειρίζονται τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες. Ως απο-

τέλεσμα, οι όροι και τα οφέλη που λαμβάνουν αυτές οι ομάδες, μπορεί να ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, κάτι το οποίο έχει γίνει φανερό κατά τη διάρκεια της τρέχουσας εισροής προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διαπραγματεύσεις όσον αφορά ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) ξεκίνησαν για πρώτη φορά το 1999. Το ΚΕΣΑ δημιουργήθηκε για να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματα των προσφύγων που υπόκεινται στο διεθνές δίκαιο προστατεύονται σε κάθε ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ορίζει τα βασικά κριτήρια για την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου και επίσης αναφορικά με τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και αυτών στους οποίους έχει δοθεί καθεστώς πρόσφυγα. Εάν κάποιος που αιτείται άσυλο διασχίζει ταξιδεύοντας έναν αριθμό χωρών της ΕΕ, το ΚΕΣΑ επιτρέπει μια χώρα της ΕΕ να στείλει το άτομο πίσω στη χώρα από την οποία εισήλθε στην ΕΕ. Προκειμένου αυτό να επιτύχει, η χώρα εισόδου πρέπει να υποστηρίξει τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

Δεδομένου του αριθμού των αιτούντων άσυλο που καταφθάνουν στην Ελλάδα και της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας, έχει αποδειχθεί εξαιρετικά δύσκολο για τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο να υποστηριχθούν αποτελεσματικά σε όλες τις περιοχές της χώρας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολύ λίγα άτομα να μεταφέρονται πίσω στην Ελλάδα κάνοντας χρήση της προαναφερθείσας επιλογής στα πλαίσια του ΚΕΣΑ.

Δυστυχώς, αρκετά από τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν ακόμη υλοποιήσει σωστά τα κριτήρια του ΚΕΣΑ, κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα ασυνεπή μεταχείριση και αποκλίνουσες προσεγγίσεις σε όλη την Ευρώπη. Πρόσφατα, μερικές χώρες έθεσαν εκ νέου σε εφαρμογή τους μεθοριακούς ελέγχους και κάποιες μάλιστα ύψωσαν φράκτες και τοίχους κατά μήκος αυτών των συνόρων για να αναχαιτίσουν την εισροή μεταναστών. Τέτοιου είδους μέτρα θέτουν σε κίνδυνο την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων που εγγυάται η συμφωνία του Σένγκεν.

1.2 Η ένταξη των μεταναστών και των παιδιών τους στις αγροτικές περιοχές: γενική επισκόπηση του Ευρωπαϊκού τοπίου

Η ποικιλομορφία των μεταναστευτικών ροών στην ΕΕ και η σύνθεση της νέας μετανάστευσης

Ο αριθμός των μεταναστών που εισέρχεται στις ευρωπαϊκές χώρες έχει αυξηθεί σταθερά κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα έναν αυξανόμενο αριθμό απογόνων των μεταναστών που γεννιούνται μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προκειμένου να προωθηθεί η κοινωνική συνοχή και οικονομική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής και να επιτραπεί στους μετανάστες να γίνουν παραγωγικοί, αυτόνομοι πολίτες, είναι ζωτικής σημασίας οι μετανάστες και τα παιδιά τους να εντάσσονται αποτελεσματικά στην κοινωνία.

Το 2012, υπήρχαν περίπου 52 εκατομμύρια μετανάστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ 33,5 εκατομμύρια ήρθαν από χώρες εκτός ΕΕ. Συνολικά, ένα στα δέκα άτομα γεννήθηκε στο εξωτερικό, αν και η αναλογία ποικίλλει αρκετά από χώρα σε χώρα – από 25% και πάνω του πληθυσμού στο Λουξεμβούργο μέχρι λιγότερο από 2% στη Βουλγαρία και την Πολωνία. Επίσης, υπήρχε μια μεγάλη διαφορά στο μέγεθος των μεταναστευτικών ροών το 2012 – 2013: η ετήσια εισροή ανήλθε σε περίπου 1% του πληθυσμού στη Δανία, Σουηδία και Ιρλανδία, ενώ χώρες όπως η Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν εισροές κοντά στο 0,4% των αντίστοιχων πληθυσμών τους.

Από το 2000 και έπειτα, ο αριθμός των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αυξηθεί κατά 30%. Στη Φινλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία και την Ισπανία ο πληθυσμός των μεταναστών έχει υπερδιπλασιαστεί τα τελευταία δέκα χρόνια. Σε όλες ουσιαστικά τις χώρες της Ευρώπης, οι

μετανάστες υπερεκπροσωπούνται στις πυκνοκατοικημένες περιοχές. Η συγκέντρωση είναι μεγαλύτερη σε ευρωπαϊκούς προορισμούς όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες, όπου οι μετανάστες είναι 50% πιο πιθανό να ζουν σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές από τους ντόπιους πολίτες. Η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών που ζει σε αυτές τις αστικές περιοχές έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό: περίπου το 90% στο Ηνωμένο Βασίλειο, τις Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, τη Γερμανία και τη Γαλλία. Σε χώρες όπως η Πορτογαλία, η Σουηδία, η Αυστρία και η Πολωνία, η αναλογία είναι πιο κοντά στο 80%.

Η ακόλουθη εικόνα δίνει μια σύνοψη των πιο πρόσφατων δεδομένων του ΟΟΣΑ σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου – από τον Ιανουάριο έως τον Ιούλιο του 2015 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι μόνο.

Πηγή: <http://www.oecd.org/migration-insights/>

Κοινωνικοοικονομικό προφίλ και ποιότητα ζωής των μεταναστών

Περίπου το 80% των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε παραγωγική ηλικία. Σε χώρες όπου η πλειονότητα των νέων είναι παιδιά προηγούμενων μεταναστών, όπως η Ρουμανία, υπάρχει η τάση να υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό νέων μεταναστών. Το ποσοστό των γυναικών (52%) είναι ελαφρά μεγαλύτερο από αυτό των ανδρών στον πληθυσμό που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία. Οι μετανάστριες τείνουν να κάνουν παιδιά σε νεότερη ηλικία και συνολικά περισσότερα σε αριθμό σε σχέση με τις ντόπιες γυναίκες. Έρευνα του ΟΟΣΑ¹ έχει δείξει ότι οι μετανάστες είναι λιγότερο πιθανό να έχουν τα δικά τους σπίτια και περισσότερο πιθανό να ζουν σε σπίτια με μεγάλο συνωστισμό. Στην Ελλάδα, το συνολικό ποσοστό των σπιτιών που είναι υπερπλήρη είναι ιδιαίτερα μεγάλο – πάνω από 25%. Το 2012, περίπου ένα στα δύο παιδιά (με ηλικία κάτω των 16 ετών) ζούσαν σε νοικοκυριό μεταναστών με πρότυπα διαβίωσης που βρίσκονταν κάτω από το όριο φτώχειας στη χώρα υποδοχής. Συνολικά, το ποσοστό φτώχειας των νοικοκυριών από τρίτες χώρες είναι διπλάσιο από αυτό των αυτόχθονων στη χώρα υποδοχής.

Η παρουσία των μεταναστών στην αγορά εργασίας

Το 2012-13, τα επίπεδα απασχόλησης των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 70% για τους άνδρες και 54% για τις γυναίκες. Στα μισά από τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι μετανάστες με καθόλου ή με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο είχαν περισσότερες πιθανότητες να βρουν εργασία σε σχέση με τους ντόπιους. Στην πραγματικότητα, τα ποσοστά απασχόλησής τους ήταν αρκετά μεγαλύτερα σε μερικές χώρες, όπως το Λουξεμβούργο, για παράδειγμα.

Παρόλα αυτά, το ποσοστό απασχόλησης υπηκόων τρίτων χωρών είναι χαμηλότερο από αυτό των υπηκόων της ΕΕ, ουσιαστικά σε κάθε χώρα της ΕΕ. Γενικά, είναι ευκολότερο να εισέλθουν στην αγορά εργασίας όσοι έχουν υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Εντούτοις, οι υπήκοοι τρίτων χωρών με πτυχία ανώτερης εκπαίδευσης δυσκολεύονται περισσότερο να βρουν εργασία σε σχέση με τους αυτόχθονες υπηκόους της ΕΕ.

Περίπου δύο τρίτα των μεταναστών απέκτησαν τα υψηλότερα προσόντα τους στο εξωτερικό. Η έλλειψη αναγνώρισης για προσόντα πτυχιούχων αλλοδαπής έχει οδηγήσει περίπου 40% των μεταναστών που έχουν αποκτήσει ανώτερη μόρφωση σε τρίτες χώρες, να εργάζονται σε δουλειές στην ΕΕ που θα απαιτούσαν λιγότερα προσόντα. Το ποσοστό αυτό είναι διπλάσιο από αυτό των γεννημένων στο εξωτερικό μεταναστών που έχουν μορφωθεί στη χώρα υποδοχής και στη συνέχεια βρήκαν δουλειές

που απαιτούν χαμηλότερα προσόντα.

Το 2012-13, το ποσοστό της ανεργίας των μεταναστών ήταν 16% στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο ήταν 6% υψηλότερο από τα ποσοστά των αυτόχθονων. Όσο σκληρότερα η κρίση του 2007-08 χτύπησε μια χώρα (όπως την Ελλάδα και την Ισπανία), τόσο μεγαλύτερη ήταν η διαφορά στα ποσοστά ανεργίας ανάμεσα στους γεννημένους στο εξωτερικό πολίτες και τους αυτόχθονες. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό ανεργίας των νέων που είναι αυτόχθονες απόγονοι μεταναστών γονέων είναι σχεδόν 50% μεγαλύτερο από αυτό των νέων με αυτόχθονες γονείς.

Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και τα παιδιά τους στην εκπαίδευση

Κατά μέσο όρο, οι γεννημένοι στο εξωτερικό μαθητές με δύο μετανάστες γονείς αποκτούν πολύ λιγότερα προσόντα εκπαίδευσης από ό,τι τα παιδιά με δύο αυτόχθονες γονείς. Αν και έχει γίνει κάποια πρόοδος κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα χρόνων, ένας σημαντικός αριθμός μαθητών με μεταναστευτικό ιστορικό παρουσιάζουν έλλειψη σε βασικές δεξιότητες. Το 2012, ένας μέσος όρος 30% των γεννημένων στο εξωτερικό μαθητών σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσίαζε έλλειψη σε βασικές δεξιότητες ανάγνωσης στην ηλικία των 15 ετών.

Ωστόσο, οι σχολικές επιδόσεις μέσα στην ίδια ηλικιακή ομάδα βελτιώνονται όσο περισσότερο διάστημα οι μαθητές κατοικούν στη χώρα υποδοχής, ενώ οι αυτόχθονες απόγονοι γονέων γεννημένων στο εξωτερικό ξεπερνούν σε επιδόσεις τους μετανάστες που κατέφθασαν όταν αυτοί ήταν παιδιά. Εντούτοις, αν και οι αυτόχθονες απόγονοι των μεταναστών περηφανεύονται για τις καλύτερες επιδόσεις τους στην εκπαίδευση σε σχέση με τους νέους τους γεννημένους στο εξωτερικό που εισήλθαν στη χώρα υποδοχής όντας παιδιά, δεν τείνουν να παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα απασχόλησης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα παιδιά δύο μεταναστών γονέων έχουν περισσότερες πιθανότητες να βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης από ό,τι τα παιδιά με κανένα ιστορικό μετανάστευσης. Υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης των ανδρών συνδέονται πιο στενά με βελτιωμένα ποσοστά απασχόλησης ανάμεσα στους αυτόχθονες απογόνους μεταναστών από ό,τι στα παιδιά των αυτόχθονων, αν και το ίδιο δεν ισχύει για τις γυναίκες.

Ζητήματα διακρίσεων και κοινή γνώμη

Το ένα πέμπτο των νέων ανθρώπων που έχουν γεννηθεί από γονείς μετανάστες σε μια χώρα της ΕΕ έχουν αναφέρει ότι έχουν υποστεί διακρίσεις εις βάρος τους με βάση την εθνικότητα ή την ιθαγένεια. Η έρευνα δείχνει ότι παρουσιάζουν μεγαλύτερη πιθανότητα να αναφέρουν περιστατικά διακρίσεων απέναντί τους από ό,τι άλλοι νεαροί μετανάστες.

Μεταξύ 2002 και 2012, ένας στους επτά μετανάστες στην ΕΕ ένιωθε ότι γίνονταν διακρίσεις εις βάρος του με βάση την καταγωγή του. Οι διακρίσεις είναι πιο διαδεδομένες ανάμεσα στους άνδρες και

¹ OECD «Δείκτες Κοινωνικής Ένταξης των Μεταναστών 2015 – Διαδικασία Εγκατάστασης» Παρίσι 2015.

τα άτομα που έχουν γεννηθεί σε χώρες με χαμηλότερα εισοδηματικά επίπεδα. Επίσης, οι αλλοδαποί που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό αντιλαμβάνονται πιο συχνά τον εαυτό τους ως στόχο διακρίσεων σε σύγκριση με άλλους μετανάστες οι οποίοι έχουν πολιτογραφηθεί. Οι ομάδες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες σε διακρίσεις (νέοι άνθρωποι, άνεργοι και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία) ποικίλλουν αρκετά από τη μια χώρα στην άλλη. Το 2012, το ένα τέταρτο του πληθυσμού των χωρών υποδοχής της ΕΕ θεωρούσε αρνητικό τον οικονομικό αντίκτυπο της μετανάστευσης. Οι αντιλήψεις, όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο της μετανάστευσης, ήταν περισσότερο θετικές στην Ελβετία και τις Σκανδιναβικές χώρες. Αντίθετες απόψεις παρατηρούνται στις περισσότερες χώρες της νότιας και κεντρικής Ευρώπης.

Στις βόρειες χώρες, οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν την περιοχή τους ως καλό μέρος για να ζήσουν οι μετανάστες, ενώ το αντίθετο συμβαίνει στις περισσότερες χώρες της νότιας και κεντρικής Ευρώπης. Οι μετανάστες πιστεύουν ότι έχουν γίνει λιγότερες διακρίσεις εις βάρος τους την περίοδο 2008-2012 σε σχέση με την περίοδο 2002-2006 αν και ο αριθμός των ατόμων που θεωρούν την περιοχή τους ως καλό μέρος για να ζήσουν οι μετανάστες έχει ελαφρά μειωθεί.

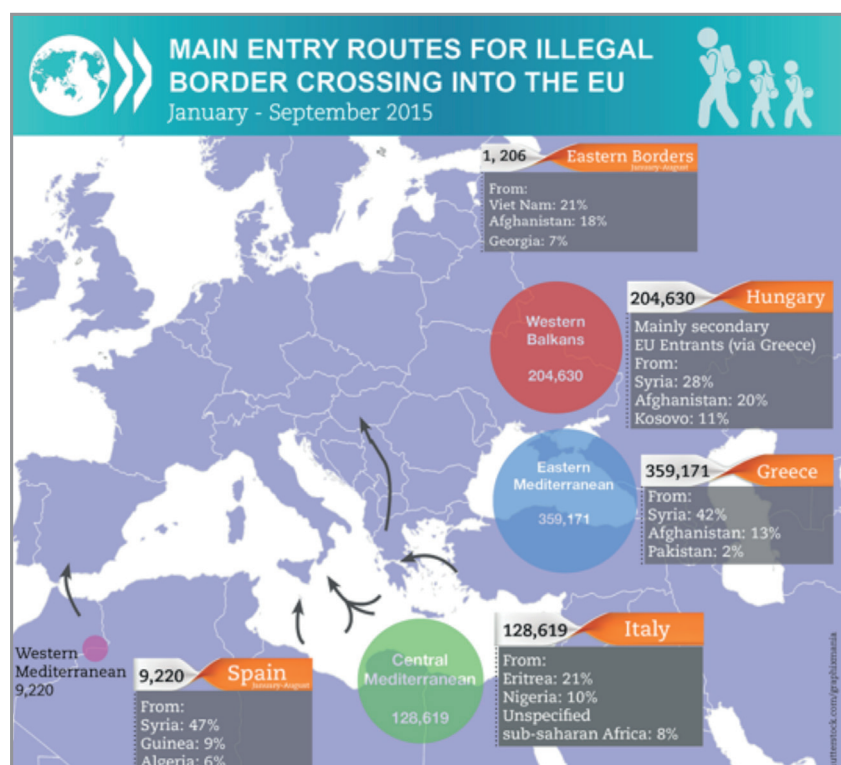
Προκλήσεις: Συνολικά και ιδιαίτερα για αγροτικές κοινότητες

Η αυξανόμενη ετερογένεια των μεταναστευτικών ροών - τόσο από την άποψη επιμέρους χαρακτηριστικών (εργασία, οικογένεια, ελεύθερη μετακίνηση, ανθρωπιστικοί λόγοι) όσο και επιπέδου δεξιοτήτων - απαιτεί περισσότερο προσαρμοσμένες στην περίπτωση προσεγγίσεις. Για μετανάστες που έχουν έλλειψη σε βασικές δεξιότητες, πρέπει να γίνει σημαντική και μακροπρόθεσμη επένδυση χωρίς άμεση απόδοση. Στη νότια Ευρώπη, πολλοί μετανάστες με χαμηλού επιπέδου εργασιακές δεξιότητες κατέφθασαν μόλις πριν την τρέχουσα κρίση, θέτοντας ζητήματα μακροπρόθεσμης απασχολησιμότητας και παραμονής (πχ., ποιος είναι πιθανότερο να παραμείνει;). Οι οικογένειες μεταναστών που δεν εξαρτώνται από κοινωνικά επιδόματα, συχνά παραβλέπονται από τα μέτρα κοινωνικής ένταξης, αν και αποτελούν κεντρικής σημασίας ομάδα - και ο αντίκτυπος επεκτείνεται και στα παιδιά τους.

Τα παιδιά των μεταναστών εισέρχονται στην αγορά εργασίας με αυξανόμενους ρυθμούς, αλλά συχνά με μικρά ποσοστά επιτυχίας. Η ένταξη των μεγάλων

εισορών μεταναστών που χρήζουν ανθρωπιστικής βοήθειας, πολλοί από τους οποίους φέρουν ψυχικά τραύματα από την εμπειρία του πολέμου, θα θέσει μια επιπλέον πρόκληση στα επόμενα χρόνια. Η επόμενη εικόνα δείχνει τους πολύ μεγάλους αριθμούς παράνομων εισόδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο του 2015. Ιδιαίτερα επισημαίνεται ο αριθμός των παράνομων εισόδων στην Ελλάδα - πάνω από 350.000 - κάτι το οποίο έχει επιφέρει ένα τεράστιο βάρος στις αρχές τις χώρας.

Οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες εφόσον έχουν μικρή εμπειρία σχετικά με την ένταξη των μεταναστών και των παιδιών τους. Επιπλέον, υπάρχει γενική έλλειψη υποστηρικτικών δομών (φορείς, μαθήματα γλώσσας, μεταφραστές) σε αγροτικές περιοχές και πολλές από τις ΜΚΟ που θα μπορούσαν να βοηθήσουν βρίσκονται σε μεγαλύτερες πόλεις. Οι συχνά μικροί αριθμοί μεταναστών που έχουν παρουσία κατά περιοχή εγείρουν επίσης ζητήματα οικονομικών κλίμακας, αλλά αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα από τη συνεργασία και την ανταλλαγή εμπειριών με άλλες κοινότητες όπου οι μετανάστες έχουν ήδη ενταχθεί με επιτυχία.

Πηγή: <http://www.oecd.org/migration-insights/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Η πρόκληση της μετανάστευσης για την κοινωνική συνοχή των αγροτικών κοινοτήτων. Παραδείγματα από ευρωπαϊκές χώρες

2.1 ΠΟΛΩΝΙΑ: Τι μπορούμε να μάθουμε από το Κέντρο Προσφύγων του Grupa

Προσπαθήστε να φανταστείτε ένα ταξίδι. Ένα ταξίδι σε μια μικρή αγροτική περιοχή της Βόρειας Πολωνίας. Σε αυτή την περιοχή βρίσκεται ένα χωριό με το όνομα Grupa Dolna. Από τη μια πλευρά, αυτή η κοινότητα δεν είναι πολύ ξεχωριστή και παρουσιάζει όλα τα τυπικά προβλήματα που μπορούν να βρεθούν στην μεταβατικής φάσης Πολωνική ύπαιθρο. Υπάρχουν χαμηλά επίπεδα απασχόλησης, ένας μειούμενος πληθυσμός και σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες, οι οποίες είναι τόσο κοινές στην αγροτική περιφέρεια της Πολωνίας. Η κοινωνία, κουλτούρα και οικονομία του χωριού Grupa έχουν ως κέντρο τους μια στρατιωτική μονάδα, τον κυριότερο εργοδότη για τους ντόπιους κατοίκους.

Από την άλλη πλευρά, αυτή η μικρή, πολύ συνηθισμένη κοινότητα έχει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Η Πολωνική Υπηρεσία Αλλοδαπών δημιούργησε ένα Κέντρο Προσφύγων σε αυτό το χωριό. Όσοι περιμένουν για την έκβαση των αιτήσεών τους για άσυλο τους μπορούν να αποφασίσουν να μείνουν στο κέντρο αυτό. Από το 2008, μια ομάδα ακτιβιστών ΜΚΟ από την Πολωνική Ανθρωπιστική Βοήθεια και το EMIC με την υποστήριξη ερευνητών, άρχισε να αναπτύσσει σχέδια κοινωνικής ένταξης για την κοινότητα του Grupa και τους αιτούντες άσυλο.

Κέντρο Προσφύγων του Grupa (δεύτερο κτίριο)
Πνευματικά δικαιώματα: Agata Banaś

Τα αναπτυξιακά προγράμματα της κοινότητας επικεντρώθηκαν στην ένταξη των προσφύγων. Οι ακτιβιστές προσπάθησαν να πετύχουν τους στόχους τους με τη χρήση μιας ευρείας γκάμας δραστηριοτήτων, όπως, πολιτιστικές εκδηλώσεις, σχολικές συναντή-

σεις, φεστιβάλ προβολής ταινιών. Αποτελέσματα έρευνας έδειξαν τα οφέλη αυτών των δράσεων, τα οποία οδήγησαν στην κάπως πιο ειρηνική συνύπαρξη της ντόπιας κοινότητας και των ενοίκων του κέντρου προσφύγων. Οι ερευνητές που αξιολόγησαν τη διαδικασία ένταξης, την ονόμασαν μια «αόρατη ύπαρξη» – μια κατάσταση αιωρούμενη κάπου ανάμεσα στην κοινωνική ένταξη και την κοινωνική σύγκρουση. Την ίδια στιγμή, η Πολωνική κυβέρνηση έπρεπε να ακυρώσει τη λειτουργία ενός άλλου καταφυγίου μεταναστών στην πόλη Łomża, εξαιτίας έντονων διενέξεων.

Λοιπόν...γιατί η κοινωνική ένταξη λειτουργήσε στο Grupa και όχι στη Łomża ή σε άλλα μέρη σε όλη την Ευρώπη, όπου κέντρα προσφύγων έχουν πυρποληθεί ή όπου έχουν σημειωθεί έντονες διενέξεις ανάμεσα στις κοινότητες και τους αιτούντες άσυλο; Η επιστήμη μπορεί να απαντήσει αυτό το ερώτημα σε διαφορετικά επίπεδα. Μπορούμε να σκεφτούμε διάφορους ψυχολογικούς, νομικούς, θεσμικούς ή εκπαιδευτικούς δείκτες που συνδέονται με διαδικασίες ένταξης και θα εξετάσουμε τέσσερις από αυτούς, οι οποίοι σχετίζονται με την κοινωνική συνοχή των τοπικών κοινοτήτων. Κατά την άποψή μας, όχι μόνο τα επίπεδα ανάπτυξης των θεσμών, της εκπαίδευσης και οι ψυχολογικές συμπεριφορές, αλλά επίσης παράγοντες της κοινωνικής συνοχής της κοινότητας διαμορφώνουν την αντίδραση της κοινότητας σε νέους «παίκτες» όπως είναι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Με άλλα λόγια, όχι μόνο η συμπεριφορά του κάθε ατόμου, αλλά επίσης η κατάσταση μιας κοινότητας, οι αξίες της, οι σχέσεις και αλληλεπιδράσεις της μπορούν να υποβοηθήσουν ή να δυσχεράνουν την διαδικασία της ένταξης. Αυτοί οι κοινωνικοί, κοινοτικοί παράγοντες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί στις αγροτικές περιοχές, όπου οι κοινωνικοί δεσμοί είναι ισχυρότεροι και η κοινότητα επιδρά πιο αποφασιστικά στην ατομική στάση απέναντι σε νέο-εισερχόμενα μέλη. Εδώ θα συζητήσουμε τέσσερα ζητήματα τα οποία επηρεάζουν την αντίδραση της κοινότητας: αξίες, λογικούς υπολογισμούς, κοινωνικές πρακτικές και τον αντίκτυπο του κοινωνικού κεφαλαίου στις στάσεις απέναντι σε νέους «παίκτες» σε αγροτικές περιοχές εν γένει, και τους πρόσφυγες εν προκειμένω.

α) Αξίες: από το ήθος της κοινότητας στην

ιδεολογία. Το πρώτο ζήτημα που πρέπει να σκεφτούμε συνδέεται με τον βαθιά ριζωμένο πυρήνα της κοινότητας. Τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες δεν δρουν σε κοινωνικό κενό. Οι ενέργειές τους, η συμπεριφορά και οι στάσεις τους διαμορφώνονται, σε ένα βαθμό, από τις παραδόσεις της κοινωνικής τους ομάδας. Πολλοί κοινωνικοί στοχαστές αντιλαμβάνονται τις τοπικές κοινότητες ως ένα κεφάλαιο πολιτικού ήθους και ως ένα χώρο που μπορεί να υπερασπίζεται τους κατοίκους του από εξωτερικές απειλές. Δυστυχώς, οι αξίες της κοινότητας είναι διπρόσωπες, μοιάζουν περισσότερο σαν την περίπτωση των Δρ Τζέκιλ - Μίστερ Χάιντ εάν μιλούμε για νέους «παίκτες» όπως οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Μια ισχυρή κοινωνία χωριού με διασυνδεδεμένους συντελεστές και έναν ανεπίσημο μηχανισμό ελέγχου, μπορεί να οδηγήσει σε φυλετικού τύπου αντιπαραθέσεις, οι οποίες μπορούν να δυσχεράνουν σημαντικά την εισδοχή ατόμων από τον έξω-κοινωνικό χώρο. Μια κλειστή κοινωνία, με κεντρικές αξίες βασισμένες στην κοινότητα, ενδέχεται να αντιδράσει με νευρωτικό τρόπο. Επιπλέον, μια τέτοια κοινωνία διαθέτει άτυπα εργαλεία προκειμένου να δράσει αποτελεσματικά. Από την άλλη πλευρά, οι ανομικές κοινότητες, με διαρρηγμένους κοινωνικούς δεσμούς, δεν έχουν τις κοινωνικές δυνατότητες να αντιμετωπίσουν τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες. Εάν μια κοινότητα έχει καταρρεύσει (κοινωνικά, πολιτισμικά, οικονομικά) περιορίζεται σε οικογένειες ή άτομα, τα οποία δεν έχουν την ικανότητα να ενσωματώσουν νέους παράγοντες. Είναι ένα είδος παραδόξου το οποίο οι ερευνητές παρατήρησαν στο κέντρο προσφύγων του Grupa – η κοινότητα πρέπει να μην είναι ούτε πολύ ισχυρή ούτε πολύ αδύναμη εάν πρόκειται να ενσωματώσει νέους «παίκτες» με σωστό τρόπο. Πρόκειται για μια ισορροπία ανάμεσα στον αυτόχθονα πυρήνα και την επιρροή από τον έξω-κοινωνικό χώρο. Επιπλέον, όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί ή ακτιβιστές ασχολούνται με την ένταξη των προσφύγων ή των μεταναστών, θα πρέπει να ρίχνουν το βάρος όχι μόνο στις πολιτισμικές αντιπαραθέσεις αλλά επίσης στην ισορροπία της κοινότητας. Με άλλα λόγια, ένα κατάλληλο σχέδιο κοινωνικής ένταξης προσφύγων θα πρέπει να περιλαμβάνει προγράμματα ανάπτυξης της κοινότητας. Δυστυχώς, φαίνεται ότι σε πολλές κοινότητες όπου έχουν δημιουργηθεί κέντρα προσφύγων, η πλευρά αυτή έλειπε. Οι περισσότερες ενέργειες επικεντρώθηκαν στους κατοίκους ως άτομα ή στους ίδιους τους πρόσφυγες. Ένας από τους παράγοντες που ακούσια βελτίωσε την κατάσταση των αιτούντων άσυλο στο Grupa σχετιζόταν με το συνδυασμό των υγιών ενδο-κοινωνικών σχέσεων στο χωριό και τον ανοικτό χαρακτήρα του χωριού, το οποίο υπέστη πολλές επιρροές από τις διακυμάνσεις της παρουσίας στρατιωτικού προσωπικού.

β) Λογικοί υπολογισμοί. Εάν θέλουμε να προβλέψουμε τον τρόπο που μια κοινότητα θα ενσωματώσει κοινωνικά πρόσφυγες, πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας στη θεωρία της λογικής επιλογής. Γενικά, αυτή η έννοια μας λέει ότι όλοι μετράνε. Τα άτομα και οι αποφάσεις της ομάδας διαμορφώνονται από ένα σύστημα κινήτρων και τιμωριών. Για να δεί-

ξουμε τον πολύπλευρο χαρακτήρα των καταστάσεων αυτών, σημειώνουμε ότι οι παράγοντες μπορεί να είναι τόσο υλικοί, όσο και άυλοι, αντικειμενικοί και υποκειμενικοί. Το ερέθισμα κατασκευάζεται στο περιβάλλον ενός ατόμου ή μιας ομάδας. Το περιβάλλον αποφασίζει εάν συγκεκριμένοι παράγοντες θα μεταφραστούν ως κίνητρα ή τιμωρίες και πόσο ισχυρό αποτέλεσμα θα έχουν. Για να υπολογίσουμε την αντίδραση μιας κοινότητας απέναντι σε νέους «παίκτες», μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα είδος εξίσωσης η οποία θα προσπαθήσει να υπολογίσει το ισοζύγιο των αντιληπτικών, υποκειμενικών κινήτρων. Αυτού του είδους ο υπολογισμός μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα-έκπληξη. Στο Grupa, τόσο οι ερευνητές όσο και οι ακτιβιστές θεώρησαν τις πολιτιστικές συγκρούσεις και παρανοήσεις ως τους σημαντικότερους, ενδεχομένως, συντελεστές στην κοινωνική σύγκρουση. Για να αποτραπεί αυτό, αναπτύχθηκαν συγκεκριμένες δράσεις. Ο κύριος φορέας των πρωτοβουλιών εστίασε σε ήπιες δράσεις όπως πολιτιστικές εκδηλώσεις ή φεστιβάλ προβολής ταινιών των προσφύγων. Εντούτοις, η τρέχουσα έρευνα δείχνει ότι οι περισσότεροι φόβοι δεν έχουν πολιτισμικό υπόβαθρο. Η σημαντικότερη εναντίωση στους πρόσφυγες προήλθε από τους άνδρες της αγροτικής εργατικής τάξης. Οι φόβοι τους είχαν οικονομικά ελατήρια – φόβος για τον ανταγωνισμό στην ανειδίκευτη αγορά εργασίας. Γι' αυτούς, οι κοινωνικές συγκρούσεις δεν αποτελούσαν κίνητρο αλλά μάλλον ένα είδος δικαιολογίας. Τα σχέδια κοινωνικής ένταξης μεταναστών και προσφύγων θα πρέπει να κατευθύνονται στη μείωση της οικονομικής απειλής πρώτα, και έπειτα να επικεντρώνονται στην πολιτισμική ένταξη. Η θεωρία της λογικής επιλογής μπορεί να περιγράψει την αρκετά θετική προσέγγιση στους πρόσφυγες στο χωριό Grupa. Μερικοί κάτοικοι του χωριού αντιλήφθηκαν το Κέντρο Προσφύγων ως ένα είδος οικονομικής ευκαιρίας που θα μπορούσε να προσελκύσει οικονομικές εισροές και να ενισχύσει την τοπική οικονομία. Φυσικά, τόσο τα κίνητρα όσο και οι τιμωρίες δεν είναι απαραίτητο να είναι υλικής φύσης. Μια διάθεση εθελοντισμού, περιέργειας, πολιτικού ακτιβισμού και πολλά άλλα, θα πρέπει επίσης να περιληφθούν στην εξίσωση. Επιπλέον, αυτοί οι παράγοντες είναι ευαίσθητοι σε σχέση με το περιβάλλον τους – θα έχουν διαφορετικά αποτελέσματα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, περιοχές και χώρες. Κατάλληλα σχέδια ένταξης θα πρέπει προσεκτικά να εκτιμήσουν πώς να ενδυναμώσουν τα κίνητρα και να απομειώσουν τους φόβους των διαφορετικών ομάδων της κοινότητας. Απαιτείται μια κατάλληλη διάγνωση από κοινωνικούς λειτουργούς που συμμετέχουν σε σχέδια κοινωνικής ένταξης προσφύγων ή μεταναστών.

γ) Κοινωνικές πρακτικές. Το τρίτο στοιχείο με μεγάλο αντίκτυπο στη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης συνδέεται με καθημερινή ζωή της κοινότητας. Οι κοινωνικές επιστήμες δίνουν έμφαση στις μακρο-επιδράσεις, τις θεσμικές πλευρές της ανθρώπινης ζωής ή τα τεχνουργήματα του πολιτισμού που διαμορφώνουν τις δράσεις μας. Η θεωρία της κοινωνικής πρακτικής κατευθύνει την εστίαση στις καθημερινές δράσεις, σχέσεις, αλληλεπιδράσεις

και συμπεριφορές. Τα μέλη της κοινότητας συναναστρέφονται με πρόσφυγες και μετανάστες στον δημόσιο χώρο: στους δρόμους του χωριού, σε μαγαζιά, σχολεία, παιδικές χαρές, ποδοσφαιρικά γήπεδα. Αυτές οι καθημερινές αλληλεπιδράσεις μπορούν να ανακατευθύνουν τις στάσεις και συμπεριφορές. Σε αυτές τις σύντομες στιγμές οι πρόσφυγες και οι μετανάστες μπορούν να γίνουν από απρόσωπες πολιτικές κατηγορίες, πρόσωπα. Έτσι, ο αντίκτυπος αυτών των καθημερινών αλληλεπιδράσεων είναι τεράστιος, και σωστά διαχειριζόμενες, μπορούν να οδηγήσουν στην ανακατεύθυνση της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης. Σε αυτές τις κοινωνικές πρακτικές, η αίσθηση του χώρου διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο. Τα κέντρα προσφύγων είναι συχνά διαχωρισμένα από την κοινότητα με φυσικά εμπόδια. Φράχτες οι οποίοι περιβάλλουν κτίρια, αποκομμένες παιδικές χαρές και σημεία συγκέντρωσης, τοποθεσίες σε περιφερειακά σημεία του χωριού - όλοι αυτοί οι παράγοντες διαταράσσουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στους νέους «παίκτες» και τα αυτόχθονα μέλη της κοινότητας.

Παιδική χαρά για παιδιά προσφύγων στο Κέντρο Προσφύγων του Grupa.

Σε κάποιο βαθμό, η διαδικασία της κοινωνικής ένταξης εξαρτάται από το σχήμα του δημόσιου χώρου. Θέτει ερωτήματα: υπάρχει χώρος ή χώροι στους οποίους «παλιά» και «νέα» μέλη των αγροτικών οικισμών μπορούν να αλληλοεπιδράσουν με σωστό τρόπο; Πώς μπορεί η κατάσταση αυτών των χώρων να επηρεάσει τις αλληλεπιδράσεις; Η έλλειψη χώρου για αλληλεπιδράσεις ήταν ο λόγος για τον οποίο η παρουσία των αιτούντων άσυλο στο Grupa περιεγράφηκε ως μια αόρατη ύπαρξη. Το Κέντρο Προσφύγων έχει διαχωριστεί λόγω της χωροθέτησής του και του σχεδιασμού του (περίφραξη με τοίχους). Επιπλέον, ο διαχωρισμός στις δημόσιες εξυπηρετήσεις οδήγησε σε εντάσεις ανάμεσα στους κατοίκους και τους πρόσφυγες. Η διένεξη δημιουργήθηκε γύρω από το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τις παιδικές χαρές τα παιδιά και των δύο ομάδων

– προσφύγων και ντόπιων. Πρακτικά, το μοναδικό μέρος στο οποίο οι δρόμοι των αιτούντων άσυλο και των κατοίκων των αγροτικών περιοχών ενώνονταν, ήταν στο σχολείο. Ο θεσμός της εκπαίδευσης έπαιξε έναν κεντρικό ρόλο στη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης. Ήταν ένα είδος πύλης επικοινωνίας ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες.

δ) Κοινωνικό κεφάλαιο. Το τελευταίο ζήτημα που σχετίζεται με την κοινωνική ένταξη στην κοινότητα είναι το κοινωνικό κεφάλαιο. Είναι μια καλά τεκμηριωμένη αρχή στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά και μια αρκετά εκλεκτική έννοια η οποία συνενώνει διαφορετικές διαδικασίες και φαινόμενα μέσα από τις λειτουργίες της. Χωρίς να παρεμβαίνουμε σε βάθος στην τρέχουσα ακαδημαϊκή συζήτηση – το κοινωνικό κεφάλαιο συνδέεται συχνά με όρους όπως η αμοιβαιότητα, τα κοινωνικά πρότυπα, η εμπιστοσύνη, τα κοινωνικά δίκτυα, οι δεσμοί, η συνεργασία και τα πολιτειακά δικαιώματα. Από τη σκοπιά του παρόντος άρθρου, είναι σημαντικό να εξισορροποθούν οι διαφορετικές πλευρές του κοινωνικού κεφαλαίου οι οποίες ευθύνονται για τις διασυνδέσεις μέσα στην κοινότητα, τις σχέσεις με το κράτος, τους δημόσιους οργανισμούς, τους δεσμούς με γειτονικές κοινότητες, το επίπεδο εθελοντισμού, την εμπιστοσύνη απέναντι σε μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η ισορροπία του κοινωνικού κεφαλαίου επηρεάζει τις αντιδράσεις των ατόμων τόσο απέναντι στους πρόσφυγες όσο και απέναντι στους δημόσιους ή εθελοντικούς θεσμούς οι οποίοι εισάγουν διαδικασίες κοινωνικής ένταξης. Οι ισχυροί δεσμοί ανάμεσα στους κατοίκους χωρίς παράλληλη εμπιστοσύνη στους κρατικούς λειτουργούς μπορεί να οδηγήσει σε ισχυρή εναντίωση σε δράσεις που γίνονται αντιληπτές σαν ένα είδος επιβολής, η οποία προέρχεται από πρόχειρους (κατά την άποψη της κοινότητας) κρατικούς ή εθελοντικούς οργανισμούς. Από την άλλη πλευρά, το χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας οδηγεί σε αναποτελεσματικότητα, και οι δράσεις κοινωνικής ένταξης οδηγούνται σε περιορισμένα αποτελέσματα χωρίς ευρύτερες προοπτικές. Το κοινωνικό κεφάλαιο συνδέεται στενά με τη συνοχή της κοινότητας. Για να εντάξουμε κοινωνικά νέους «παίκτες» όπως οι αιτούντες άσυλο ή οι μετανάστες, πρέπει να έχουμε εμπιστοσύνη μεταξύ μας, πρέπει να δημιουργούμε θετικές σχέσεις με τον έξω κόσμο, πρέπει να πιστεύουμε στις δράσεις του κράτους και τα κίνητρα του δημόσιου τομέα και να αντιδρούμε θετικά στην παρουσία των ΜΚΟ.

Εάν δεν κάνουμε αυτά τα πράγματα, κάθε πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης θα αντιμετωπίζει ένα κοινωνικό κενό, με ιδιαίτερα μικρές πιθανότητες επιτυχίας. Κατά τη γνώμη μας, η έλλειψη ισορροπίας στα επίπεδα του κοινωνικού κεφαλαίου υπήρξε η αιτία πολλών διενέξεων γύρω από τα κέντρα προσφύγων. Οι τοπικές κοινότητες ήταν απροετοίμαστες για νέες προκλήσεις, τα αναπτυξιακά προγράμματα από δημόσιους και εθελοντικούς φορείς αντιμετωπίστηκαν ως πρόχειρα ή τουλάχιστον ασαφή, οι κάτοικοι δεν κατάφεραν να δημιουργήσουν σχέσεις με νέες ομάδες. Κοιτάζοντας την αντίθετη όψη του νομίσματος: ένα παγιωμένο επίπεδο τυπικής και

άτυπης εμπιστοσύνης, με καλά αναπτυγμένα ομαδικά και ατομικά δίκτυα, μπορούν να διευκολύνουν σημαντικά τη συμμετοχή των πολιτών και την αποδοχή των προσφύγων και των μεταναστών σε μια αγροτική κοινότητα.

Για να ανακεφαλαιώσουμε – η κοινωνική ένταξη νέων «παικτών» σε μια αγροτική κοινότητα είναι μια δύσκολη και περίπλοκη διαδικασία. Εξελίσσεται σε πολλά διαφορετικά επίπεδα. Την ίδια στιγμή, είναι ένα ατομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, πολιτικό και οικονομικό φαινόμενο. Θα θέλαμε εδώ να τονίσουμε μια, πιθανώς μη αναμενόμενη, πλευρά της κοινωνικής ένταξης των προσφύγων. Η επιτυχία ή αποτυχία των σχεδίων κοινωνικής ένταξης μπορεί εν μέρει να προβλεφθεί πριν από την εισδοχή των προσφύγων και των μεταναστών. Η επιτυχία τέτοιων σχεδίων εξαρτάται από την κοινωνική συνοχή, την εσωτερική ισορροπία της κοινότητας και τις τοπικές της αξίες, τις λογικές επιλογές, την ταυτότητα των ντόπιων κατοίκων, τις κοινωνικές πρακτικές, τον φυσικό χώρο και το κοινωνικό κεφάλαιο που ορίζει σενάρια για νέους «παίκτες». Ιδιαίτερα μέσα στις αγροτικές περιοχές, οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης συνδέονται αδιάσπαστα με την ανάπτυξη της έννοιας της κοινότητας.

2.2 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ: Αγροτικός χώρος και Κοινότητες Μεταναστών - «...κανένα πρόβλημα!!»

Η δημόσια συζήτηση για τον αγροτικό χώρο – «δεν υπάρχει πρόβλημα!!»

Οι κοινότητες εθνικών μειονοτήτων έχουν αποκλειστεί συχνά ή απουσιάζουν άθελά τους από τις πολιτικές ή την πολιτική συζήτηση γενικότερα, κάτι που έχει αποτρέψει τέτοιες κοινότητες να έχουν φωνή για να εκφράσουν τις ανησυχίες τους. Πρόσφατα, όταν ο συγγραφέας αυτού του κεφαλαίου παρακολούθησε ένα εργαστήριο και ρώτησε τους παρουσιαστές εάν είχαν συμπεριλάβει τις απόψεις των εθνοτικών και φυλετικών κοινοτήτων² (BME κοινότητες) στη λεπτομερή τους επισκόπηση, η απάντηση ήταν «όπως θα γνωρίζετε ήταν λίγοι και δεν ανταποκρίθηκαν...». Η ίδια «κανένα πρόβλημα εδώ» συμπεριφορά επικρατεί ακόμα στις αγροτικές περιοχές σήμερα στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο βαθμό που επικρατούσε και τη δεκαετία του 1990. Αυτή η απάντηση δόθηκε από μια δημόσια αρχή η οποία υποτίθεται ότι είχε εξελιχθεί από τότε και είχε αξιολογήσει τον εαυτό της σύμφωνα με εθνικά πρότυπα ποιότητας υπό το πλαίσιο βελτίωσης της ισότητας. Προφανώς, αυτό το πλαίσιο δεν ενσωματώθηκε αποτελεσματικά στον οργανισμό. Ως εκ τούτου, αν και η νομοθεσία μπορεί να έχει προχωρήσει και να έχει εξαναγκάσει τις δημόσιες υπηρεσίες να λάβουν υπόψη τους τις μειονοτικές κοινότητες στην επίσημη τεκμηρίωση, συχνά οι στάσεις παραμένουν αμετάβλητες.

Ως αποτέλεσμα, Προγράμματα (Φυλετικής) Ισότητας και Αξιολογήσεις Επιπτώσεων (Φυλετικής) Ισότητας μπορεί να έχουν υιοθετηθεί, αλλά συχνά μόνο ως ασκήσεις πολλαπλών επιλογών ώστε να επιδεικνύουν συμβατότητα με πολιτικές ισότητας. Πρωτοβουλίες όπως «Παρέχοντας Φυλετική Ισότητα στην Ψυχική Υγεία για BME κοινότητες» έχουν αναπτυχθεί, αλλά φαίνεται ότι ο αντίκτυπός τους σε μερικές αγροτικές περιοχές είναι περιορισμένος ή χωρίς υποστήριξη, καθώς αυτές έχουν απλωθεί σε τόσο πολλά θέματα ώστε να καλύψουν όλα τα ζητήματα ισότητας, και έτσι έχουν ελάχιστες ή καθόλου επιπτώσεις στην πραγματική βελτίωση των υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, τα ζητήματα που τέθηκαν, όπως η απομόνωση και η πρόσβαση στις υπηρεσίες, σε μελέτες όπως «Κρατήστε τους στο Μπέρμιγχαμ»³ και «Προκαλώντας τον Ρατσισμό στο Ειδυλλιακό

Αγροτικό Τοπίο»⁴ αποκαλύπτουν ότι δεν έχουμε προχωρήσει αρκετά μπροστά, εφόσον οι μειονοτικές/φυλετικές κοινότητες στις αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν ακόμα τα ίδια ζητήματα.

Προκλήσεις όπως η απομόνωση και η ελλιπής πρόσβαση σε υπηρεσίες, που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές κοινότητες, είναι τώρα οι ίδιες με αυτές που διαπιστώθηκαν τη δεκαετία του 1990. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Υπηρεσία Citizens Advice (συμβουλευτική υπηρεσία για τους πολίτες) εφάρμοσε ένα πιλοτικό πρόγραμμα (<http://blogs.edgehill.ac.uk/cabrugal/>) παροχής συμβουλευτικού έργου για τις φυλετικές διακρίσεις στις αγροτικές περιοχές, δέκα χρόνια μετά το καινοτομικό Πρόγραμμα Φυλετικής Ισότητας στις Αγροτικές Περιοχές⁵ στα Νοτιοδυτικά (της Αγγλίας). Η επισκόπηση διαπίστωσε ότι οι προκλήσεις που παρατηρήθηκαν στο αρχικό ερευνητικό πρόγραμμα ότι επηρεάζουν τις αγροτικές περιοχές, ακόμη διατηρούνταν, και οι ανάγκες των αγροτικών κοινοτήτων, όπως η πρόσβαση σε βασικές συμβουλευτικές υπηρεσίες και υποστήριξη για όσους βιώνουν ρατσισμό, δεν καλύπτονταν ακόμη. Οι Φορείς (δημόσιοι και εθελοντικοί) δεν είχαν στην πραγματικότητα συμπεριλάβει τις BME κοινότητες στο δίκτυο παροχής των υπηρεσιών τους και το προσωπικό τους, όπως και οι εθελοντές, δεν γνώριζαν τις συγκεκριμένες ανάγκες των διαφορετικών αυτών κοινοτήτων. Αντίθετα, επικρατούσε η στάση «κανένα πρόβλημα εδώ...». Αυτό που αναδείχθηκε από το πιλοτικό πρόγραμμα ήταν η ανάγκη συμβουλευτικής για την ανάπτυξη του αισθήματος κοινότητας, η ανάγκη οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των τοπικών κοινωνιών και των μειονοτικών/φυλετικών κοινοτήτων ώστε να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις ανάγκες τους, και η ανάγκη της ανάπτυξης αυτοπεποίθησης ώστε να συμμετέχουν ενεργά στις τοπικές κοινωνίες (πχ., μερικά μέλη των φυλετικών κοινοτήτων να γίνονται διαχειριστές ή

² Black and Minority Ethnic (BME) – ο όρος χρησιμοποιείται για να αναφέρεται στα μέλη των μη-Λευκών κοινοτήτων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

³ Jay 1992.

⁴ Dhalech 1999.

⁵ Dhalech 1999.

εθελοντές στην Συμβουλευτική Υπηρεσία των Πολιτών). Το τελευταίο είχε εξακριβωθεί το 1999 από τον Dhalech, ο οποίος αναγνώρισε την ανάγκη να οικοδομηθεί εμπιστοσύνη και να αναπτυχθούν ουσιαστικές σχέσεις για την ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα.

Τα εμπόδια στην αντιμετώπιση του ρατσισμού στις αγροτικές περιοχές είναι επίμονα, επειδή η «φυλή» δεν είναι ένα ζήτημα με το οποίο ασχολούνται συχνά οι άνθρωποι της υπαίθρου και η «κανένα πρόβλημα» στάση έχει επικρατήσει εξαιτίας της έλλειψης προβολής των ΒΜΕ κοινοτήτων. Μια από τις θεμελιώδεις δυσκολίες στην αντιμετώπιση του ρατσισμού στις αγροτικές περιοχές ήταν πάντα η έλλειψη δέσμευσης και ηγεσίας σε όλα τα επίπεδα, και η χρησιμοποίηση της στάσης «κανένα πρόβλημα εδώ...» για τη μη συμμετοχή στη συζήτηση. Παρά τον αυξανόμενο αριθμό αναφορών⁶ από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα – οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι η εμπειρία της αγροτικής ζωής πράγματι επιδρά στις ζωές των εθνοτικών μειονοτήτων με συγκεκριμένους τρόπους – η μάχη ενάντια στον ρατσισμό στις αγροτικές περιοχές και η προώθηση της φυλετικής ισότητας εξακολουθεί να είναι ένα σοβαρό ζήτημα άσκησης πολιτικής στον αγροτικό χώρο. Ως προς αυτό, η έλλειψη δομών στις τοπικές κοινωνίες και η μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης στις αγροτικές περιοχές, κάνουν τις εθνοτικές κοινότητες πιο ευάλωτες απέναντι στον ρατσισμό. Με μερικές αξιοσημείωτες εξαιρέσεις στα τέλη της δεκαετίας του 1990, όπως το «Πρόγραμμα Φυλετικής Ισότητας στις Αγροτικές Περιοχές» και το «Αντιρατσιστικό Πρόγραμμα στις Αγροτικές Περιοχές», οι πρωτοβουλίες, όπου υφίστανται, τείνουν να λειτουργούν εκτός του γενικού πλαισίου της πολιτικής για τον αγροτικό χώρο, χρηματοδοτούνται βραχυπρόθεσμα και δεν είναι ενσωματωμένες στον κύριο κορμό της πολιτικής.

Αυτή η απουσία των ζητημάτων της φυλετικής ισότητας και των ΒΜΕ κοινοτήτων από τη λίστα προτεραιοτήτων της πολιτικής για τις αγροτικές περιοχές, έχει ενισχύσει τα αρνητικά στερεότυπα μερικών ομάδων, (πχ. κοινότητες Τσιγγάνων) με κάποιες συνέπειες: οι αγροτικές περιοχές ακόμη υστερούν σε σχέση με από τις αστικές περιοχές ως προς την ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν ζητήματα φυλετικής ισότητας, επιδεικνύοντας:

- Μια περιπτωσιακή προσέγγιση στις πρωτοβουλίες χρηματοδότησης και πολιτικής που έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη βιωσιμότητας.
- Έλλειψη αντιπροσώπευσης και επιρροής.
- Εξάρτηση από την ατομική προσπάθεια και δέσμευση (εθελοντική σε πολλές περιπτώσεις) για την προάσπιση της αρχής της φυλετικής ισότητας.

Λοιπόν, τι γίνεται τώρα; Τα συμπεράσματα που βγήκαν το 1999 είναι τόσο έγκυρα στις μέρες μας όσο και ήταν και τότε:

- Η **απομόνωση** της ζωής σε αγροτικές κοινότητες με λίγη ή καθόλου υποστήριξη, μπορεί να οξύνει την εμπειρία του ρατσισμού αλλά και να διατηρήσει την έλλειψη προβολής του φαινομένου. Αυτό, με τη σειρά του, δημιουργεί ένα έλλειμμα εμπιστοσύνης για την αναζήτηση συμβουλών και πληροφόρησης. Ως αποτέλεσμα, τα μέλη των μειονοτήτων έχουν τη τάση να προσπαθούν να λύσουν τα προβλήματα μέσα στο στενό κύκλο της οικογένειας και των φίλων.
- Αυτό με τη σειρά του επιτείνει την **έλλειψη της επίγνωσής** σχετικά με τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες για το κοινό. Η ελλιπής χρήση υπηρεσιών και η ελλιπής αναφορά των αναγκών των ατόμων εθνοτικών μειονοτήτων, συχνά ενισχύεται από προηγούμενες αρνητικές εμπειρίες με κάποιοι φορέα.
- Έτσι, η **ανάπτυξη εμπιστοσύνης** σε κοινότητες που έχουν επανειλημμένα βιώσει μειονεξία και διακρίσεις είναι μια μακρόχρονη διαδικασία και απαιτεί τη μακροπρόθεσμη δέσμευση ανθρώπινων και άλλων πόρων.
- **Είναι ανάγκη οι ΜΚΟ και άλλες δημόσιες αρχές** να λειτουργήσουν ως καθοδηγητές και να επιληφθούν των ζητημάτων αυτών, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης προβολής των ατόμων των ΒΜΕ κοινοτήτων στις αγροτικές κοινότητες (μη ορατές κοινότητες): το παιχνίδι των αριθμών εξακολουθεί να ισχύει: έχουμε πολύ λίγους, έτσι δεν υπάρχει κάποια ανάγκη!

Η ανάπτυξη οργανισμών για τις ΒΜΕ κοινότητες και την φυλετική ισότητα τα τελευταία 10 χρόνια, έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο υποστήριξης, και μια εστίαση, σε στρατηγικό επίπεδο, για συνεισφορά στην φυλετική ισότητα, την «εκ των κάτω» ανάπτυξη της κοινότητας και την οργανωτική ενδυνάμωση (capacity building). Αν και τα τελευταία χρόνια υπήρξε μια μετατόπιση της εστίασης από τη συνεισφορά για τη φυλετική ισότητα στη συνεισφορά για πιο γενικευμένη ισότητα, μερικοί οργανισμοί αντιστάθηκαν και διατήρησαν την εστίαση στην φυλετική ισότητα, σε ένα περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις (κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές) και συνεχίζουν τη στάση τους αυτή. Η βιωσιμότητα τέτοιων οργανισμών αποτελεί μια πρόκληση στην νέα εποχή της λιτότητας και το μέλλον τους εξαρτάται από το εάν μπορούν να υποστηρίξουν, να ενημερώσουν και να ασκήσουν πίεση υπέρ των ΒΜΕ κοινοτήτων και της φυλετικής ισότητας στις αγροτικές περιοχές, παρά τις μειώσεις ή τις ανακλήσεις των χρηματοδοτήσεων. Πράγματι, η επιτυχία πολλών από αυτούς τους μικρούς οργανισμούς έχει βασιστεί:

- Στην ικανότητα τους να επιλέξουν την εστίαση τους σε στρατηγικό επίπεδο
- Στην ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης της κοινότητας «από μέσα», αλλά με προεκτάσεις
- Στην οργανωτική ενδυνάμωση των μικρότερων (συχνά πολύ μικρών) μειονοτικών εθνοτικών κοινοτήτων.

Η κοινωνική απομόνωση είναι ένα σύνθημα γνώ-

⁶ Nizhar 1995, de Lima 2001, Kenny 1997, Suzin 1996.

ρισμα που χαρακτηρίζει τις ζωές των μειονοτικών εθνοτικών αγροτικών νοικοκυριών. Στις αγροτικές περιοχές, ακόμη μιλούμε για οικογένειες και νοικοκυριά και όχι τόσο για κοινότητες (για ευκολία, ο όρος «κοινότητες» έχει χρησιμοποιηθεί σε όλο το κεφάλαιο). Μερικές από αυτές τις οικογένειες είναι εκτεταμένες, αλλά συνεχίζουν να ζουν σε περιοχές με πολύ μικρούς πληθυσμούς, χωρίς τους κοινωνικούς δεσμούς που οι αντίστοιχες αστικές οικογένειες διαθέτουν, και όπου ο διαχωρισμός ανάμεσα στις διαφορετικές κοινότητες είναι συχνά πιο έκδηλος. Η έλλειψη επαφής με άλλες μειονοτικές εθνοτικές κοινότητες και δίκτυα υποστήριξης, και η ευάλωτη στάση τους σε εμπειρίες ρατσισμού και στερεοτυπικών χαρακτηρισμών, δημιουργεί έντονα αισθήματα κοινωνικής απομόνωσης. Οι μειονοτικές εθνοτικές κοινότητες πράγματι προσπαθούν ενεργά να ξεπεράσουν την απομόνωσή τους και μετακινούνται σε μεγαλύτερες πόλεις για αποκτήσουν πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες και να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που τους βοηθούν να διατηρήσουν τον πολιτισμό και την ταυτότητά τους, όπως π.χ. τα παιδιά των Εβραίων που παρακολουθούν μαθήματα εβραϊκών σε μεγαλύτερες πόλεις. Εντούτοις, αυτό δεν είναι πάντα εφικτό. Γυναίκες από BME κοινότητες έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να είναι περισσότερο απομονωμένες εξαιτίας της έλλειψης μεταφορικού μέσου και του χρόνου που αναγκάζονται να ξοδεύουν μέσα στο σπίτι λόγω της φροντίδας που παρέχουν στα άλλα μέλη της οικογένειας. Η γλώσσα και η επικοινωνία μπορούν επίσης να αποτελέσουν πρόβλημα, ειδικά σε αγροτικές περιοχές, καθώς οι πρωτοβουλίες για την εκμάθηση της γλώσσας είναι περιορισμένες ή ανύπαρκτες. Ένα πρόσφατο τοπικό πρόγραμμα που λειτούργησε σε μια μικρή πόλη, με σκοπό την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και του δυναμισμού των γυναικών και της ικανότητάς τους να συμμετέχουν ενεργά στην τοπική κοινότητα, αποτελεί ένα παράδειγμα των πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν. Η μείωση της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης για οργανισμούς Φυλετικής Ισότητας και BME κοινοτήτων, είναι αρνητικός παράγοντας για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας μελλοντικών επιτυχιών και τη ενεργό συμμετοχή αυτών των ομάδων.

Τα άτομα που προσλαμβάνονται για την υποστήριξη της φυλετικής ισότητας στις αγροτικές περιοχές συχνά καταβάλλονται από τις απαιτήσεις που τους επιβάλλονται ώστε να υλοποιούν νέες πρωτοβουλίες και έναν συνεχώς αυξανόμενο φόρτο εργασίας, και συχνά είναι απομονωμένα και χωρίς ένα δίκτυο υποστήριξης. Προκειμένου να συντηρηθεί και να υποστηριχτεί αυτό το έργο στις αγροτικές περιοχές, θα ήταν χρήσιμο να αναπτυχθεί ένα εθνικό δίκτυο (ενδεχομένως διαδικτυακό), το οποίο να υιοθετήσει μια στρατηγική προσέγγιση και συνεργασία, όσον αφορά:

- Τη δικτύωση και την ανταλλαγή καλών πρακτικών ανάμεσα στους επαγγελματίες του χώρου και στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής
- Την αύξηση της επιρροής αυτών που ζουν στις αγροτικές περιοχές

- Τον επηρεασμό της πολιτικής και της στρατηγικής σε θέματα φυλετικής ισότητας στις αγροτικές περιοχές
- Την παροχή ενός σημείου αναφοράς για «καλές πρακτικές»
- Την ανάπτυξη και παροχή πόρων κατάρτισης
- Την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για την ενεργοποίηση της δικτύωσης σε όλες τις αγροτικές περιοχές στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Τα μέλη των BME κοινοτήτων συμμετέχουν στην «κοινότητα» μέσα από ένα φάσμα εθελοντικής εργασίας, χωρίς τη χρήση της ορολογίας που οι πολιτικοί χρησιμοποιούν για να χαρακτηρίζουν ανθρώπους και πρωτοβουλίες. Αντίθετα, αντιμετωπίζουν τις δράσεις τους από την άποψη του καθήκοντός και της συνεισφοράς στις κοινότητές τους. Αυτές οι στάσεις τροφοδοτούνται από τις πολιτιστικές τους παραδόσεις - κάτι που τόσο ο καθιερωμένος εθελοντικός όσο ο και δημόσιος τομέας δεν αναγνωρίζουν και δεν εκτιμούν πάντα ως «τυπικό» εθελοντισμό. Οι πρωτοβουλίες πολιτικής ακόμη δεν περιλαμβάνουν τις προοπτικές των αγροτικών BME κοινοτήτων - και αυτό συμβάλλει ώστε να αγνοούνται οι ανάγκες των αγροτικών BME κοινοτήτων. Η δημόσια συζήτηση για την ζωή στις αγροτικές περιοχές δεν περιλαμβάνει τα ζητήματα των BME κοινοτήτων και της Φυλετικής Ισότητας, και οι BME κοινότητες χρειάζεται να ενδυναμωθούν ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν. Οι πρωτοβουλίες δεν πρέπει απλά να κυριαρχούνται από την ισχυρότερη και δυνατότερη φωνή εις βάρος των φωνών των BME κοινοτήτων.

Οι **τοπικές πρωτοβουλίες** πρέπει να ενισχύσουν τις ρίζες των αγροτικών κοινοτήτων και να αποδώσουν ευθύνες στο ευρύ κοινό, ώστε να διασφαλίζεται ότι:

- Ο δημόσιος και οι άλλοι τομείς εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τις ανάγκες των μειονοτικών εθνοτικών κοινοτήτων και ομάδων στις αγροτικές περιοχές
- Χρησιμοποιείται μια προσέγγιση με βάση τις «ανάγκες»
- Οι εθνοτικές μειονοτικές ομάδες περιλαμβάνονται στις διαβουλεύσεις για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου
- Οι αγροτικές περιοχές είναι προσβάσιμες στις μειονοτικές εθνοτικές ομάδες για αναψυχή και ψυχαγωγία
- Οι πολιτικές και οι πρωτοβουλίες φυλετικής ισότητας αξιολογούνται και παρακολουθούνται.

Πρέπει να υπάρξει μια παρατεταμένη εκστρατεία ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αγροτικές μειονοτικές εθνοτικές κοινότητες και οι φυλετικές κοινότητες δεν συνεχίζουν να παραμένουν «αόρατες». Προκειμένου να επηρεαστούν οι αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα ακόλουθα στοιχεία:

- Οργανωτική ενδυνάμωση για τις μειονοτικές εθνοτικές και φυλετικές κοινότητες και βοήθεια ώστε να δικτυωθούν.
- Η χρήση νέων τεχνολογιών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης πρέπει να διερευνηθεί και να αξιοποιηθεί.
- Μάχη ενάντια στα ρατσιστικά/αρνητικά στερεότυπα και τη φυλετική παρενόχληση/διάκριση και παροχή υποστήριξης για μειονοτικά εθνοτικά νοικοκυριά.
- Ανάπτυξη μιας προσέγγισης βασιζόμενης στις «ανάγκες».
- Ενδυνάμωση της φωνής των εθνοτικών μειονοτήτων.
- Διασφάλιση ότι τα άτομα των εθνοτικών μειονοτήτων ενισχύονται και συμμετέχουν με σωστό τρόπο σε ζητήματα της καθημερινής ζωής σε αγροτικές περιοχές χρησιμοποιώντας καινοτόμους τρόπους διαβούλευσης.
- Υιοθέτηση μιας «ολιστικής» προσέγγισης στην φυλετική ισότητα στις αγροτικές περιοχές.
- Ανάπτυξη τοπικών λύσεων και δομών.
- Το έργο φυλετικής ισότητας στις αγροτικές περιοχές θα πρέπει να λάβει υπόψη το συνολικότερο πλαίσιο της πολιτικής του αγροτικού χώρου.

Συμπεράσματα

Κάνοντας αναφορά πάλι στη σύνοψη των προκλήσεων που εξακριβώθηκαν το 1999, κάποιος θα μπορούσε να υποστηρίξει ότι αυτές ακόμη χρειάζεται να αντιμετωπιστούν. Μια αλλαγή είναι οι νέες τεχνολογίες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης [ενασχόληση με προβλήματα απομόνωσης/αλλοτρίωσης και του τρόπου που θα μπορούσαν οι νέες τεχνολογίες να βοηθήσουν να ξεπεραστούν αυτά τα προβλήματα]. Οι ΒΜΕ κοινότητες των αγροτικών περιοχών και οι επαγγελματίες, χρειάζεται να υιοθετήσουν αυτά τα εργαλεία ώστε να έρθουν σε επαφή και να συμμετάσχουν στην ευρύτερη κοινότητα, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Όμως θα χρειαστούν επίσης ένα βαθμό οργανωτικής ενδυνάμωσης των κοινοτήτων τους.

Οι πρωτοβουλίες πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ισότητα βρίσκεται στο κέντρο των προγραμμάτων και ότι δεν αποτελεί απλά μια επιπρόσθετη σκέψη. Οι διάφοροι πάροχοι εταίροι πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτό είναι δομημένο, συνδεδεμένο και διαχειριζόμενο μέσα από καθαρές συμβουλές και καθοδήγηση που περιλαμβάνουν σε τοπικό επίπεδο τα ζητήματα των ΒΜΕ κοινοτήτων και της Φυλετικής Ισότητας. Χρειάζεται να είμαστε προσεκτικοί ότι δεν θα αυξηθεί περαιτέρω ο ρατσισμός στις αγροτικές περιοχές. Πρέπει να ακουστεί η φωνή των ΒΜΕ κοινοτήτων. Πρέπει να βρουν έναν τρόπο να γίνουν μέρος της τρέχουσας πολιτικής, ο οποίος να έχει νόημα για τις υποθέσεις τους, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι συνεισφορές των ΒΜΕ κοινοτήτων αναγνωρίζονται και εκτιμώνται στην κοινωνία τους. Η Αγροτική Κοινωνία είναι για όλους στην κοινότητα και όχι μόνο για τους λίγους. Χρειάζεται όλοι μας να αναλάβουμε την ευθύνη για τις κοινότητές μας.

Μελέτη Περίπτωσης 2.2.1: Το MOSAIC στην Ουαλία

Οι αγροτικές κοινότητες, ως σύνολο, υποφέρουν από προβλήματα πρόσβασης σε υπηρεσίες. Τα άτομα των μειονοτικών εθνοτικών ομάδων στις αγροτικές περιοχές μειονεκτούν διπλά, εξαιτίας εμπειριών φυλετικών διακρίσεων σε ένα μεγάλο εύρος περιπτώσεων, για παράδειγμα, κατά την πρόσβαση στην εργασία, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τους χώρους ψυχαγωγίας.

Πρωτοβουλίες όπως το **MOSAIC** (Εκστρατεία για τα Εθνικά Πάρκα) έχουν εφαρμόσει επιτυχημένα προγράμματα, στα οποία έχουν ανταποκριθεί οι ΒΜΕ κοινότητες. Αυτές οι πρωτοβουλίες είχαν ως αποτέλεσμα μια αλλαγή στις οργανωτικές πρακτικές των Εθνικών Πάρκων και την ανάδειξη υπερασπιστών της ιδέας μέσα στην κοινότητα.

Το MOSAIC στο πρόγραμμα της Ουαλίας, το οποίο εφαρμόστηκε την περίοδο 2012-2015, βοήθησε άτομα από μειονοτικές φυλετικές ομάδες (ΒΜΕ) οι οποίες ζουν σε μικρές και μεγάλες πόλεις της Ουαλίας, να ενημερωθούν για τα Εθνικά Πάρκα και να ενημερώσουν γι' αυτά και άλλους μέσα στην κοινότητά τους. Εθελοντές επιστρατεύθηκαν από ενηλίκους προερχόμενους από ή σχετιζόμενους με ΒΜΕ κοινότητες, ως «εμπυχωτές της κοινότητας». Οι εμπυχωτές έπρεπε να διαθέτουν «πάθος για τη φύση» και ιδιαίτερα για την εκπληκτική φύση της Ουαλίας, να επιθυμούν να την γνωρίσουν καλύτερα και να μοιραστούν αυτό το πάθος με άλλους. Οι 68 εμπυχωτές που επιστρατεύτηκαν εργάζονται ακόμη στενά με τα τρία Εθνικά Πάρκα στην Ουαλία.

Οι εμπυχωτές προωθούν τα Εθνικά Πάρκα στα άλλα μέλη της ΒΜΕ κοινότητας μέσα από την οργάνωση επισκέψεων και βοηθώντας τους να ενημερωθούν για τον τρόπο πρόσβασης σε αυτά. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, παρασχέθηκε πλήρης εκπαίδευση, προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε εμπυχωτή. Πολλοί εμπυχωτές συγκρότησαν ομάδες, τις οποίες χρησιμοποιούν για να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο ώστε να συνεχίσουν το έργο τους ως εθελοντές.

Μερικές από τις δραστηριότητες τις οποίες οργάνωσαν οι εμπυχωτές περιλαμβάνουν Σαββατοκύριακα στο Εθνικό Πάρκο Brecon Beacons για άτομα με μαθησιακές δυσκολίες, διαμονή σε ξενώνες νεότητας και ενασχόληση με διάφορες δραστηριότητες παράλληλα με την ευχαρίστηση που αποκομίζει κανείς απολαμβάνοντας τη φανταστική θέα, τη γαλήνη και την ησυχία. Εμπυχωτές σε όλη την Ουαλία συνεχίζουν να προσφέρουν υπηρεσίες μέσα στα Εθνικά Πάρκα με διάφορους τρόπους, που περιλαμβάνουν την οργάνωση «περιπάτων με νόημα», επισκέψεων, καθώς και τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις των Εθνικών Πάρκων.

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της πρωτοβουλίας, όπου μπορείτε να κατεβάσετε πληροφορίες σχετικά με το Mosaic, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης του, και πληροφορίες για τις επιπτώσεις που η χρήση των Εθνικών Πάρκων είχαν στους εμπυχωτές και τις κοινότητές τους.

Το MOSAIC δημιουργήθηκε στην Ουαλία από τη συνεργασία των Αρχών Διαχείρισης των Εθνικών Πάρκων Brecon Beacons, Pembrokeshire Coast και Snowdonia, και του Youth Hostels Association (ΥΗΑ).

2.3 Ένταξη και αποκλεισμός των μεταναστών και των προσφύγων στην Ουγγαρία

Η ιστορική εξέλιξη των μειονοτήτων και της μετανάστευσης στην Ουγγαρία

Η Ουγγαρία ιδρύθηκε ως ανεξάρτητο κράτος με τη Συνθήκη του Τριανόν, μια Συνθήκη Ειρήνης ανάμεσα στους Συμμάχους και το Βασίλειο της Ουγγαρίας, με την οποία τερματίστηκε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος το 1920. Η Συνθήκη καθόρισε επίσης τα νέα σύνορα της Ουγγαρίας, η οποία με αυτό τον τρόπο έχασε περισσότερα από τα 2/3 των εδαφών της και περισσότερο από τον μισό της πληθυσμό. Αυτές τις «χαμένες» περιοχές τις κατείχε μια πλειοψηφία μη ουγγρικού πληθυσμού, όμως ένας σημαντικός αριθμός Ούγγρων αφέθηκαν επίσης εκτός των συνόρων υπό μια ξένη εξουσία (γύρω στο 30%)⁷. Εντός των παλιών συνόρων ήταν παρούσες πολυάριθμες εθνοτικές μειονότητες: 16% Ρουμάνοι, 10% Σλοβάκοι, 10% Γερμανοί, 2,5% Ρουθόνοι, 2,5% Σέρβοι και 8% άλλοι. Αν και η απογραφή του 1910 η οποία παρήγαγε μια καταγραφή αυτών των μειονοτήτων δέχθηκε κριτική επειδή οι αυτόχθονες κατηγοριοποιήθηκαν με βάση τη γλώσσα και τη θρησκεία, παρείχε ωστόσο αποδείξεις μιας πολυεθνοτικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

Η Συνθήκη Ειρήνης είχε πολυάριθμες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Μετά τις αλλαγές στα σύνορα, το ποσοστό και ο αριθμός των μη-Ούγγρων μειώθηκε απότομα. Σύμφωνα με την απογραφή του 1920, το 10% του πληθυσμού ανήκε σε κάποια μειονοτική ομάδα, (κυρίως Γερμανοί, αλλά επίσης Σλοβάκοι, Κροάτες, Ρουμάνοι, Σέρβοι, Σλοβένοι). Την επόμενη δεκαετία, το ποσοστό - και οι απόλυτοι αριθμοί - όλων των μη-Ούγγρων υπηκόων μειώθηκε περαιτέρω, φθάνοντας το 8% το 1930 και το 7% το 1940.

Με αυτό τον τρόπο, η Ουγγαρία έγινε ένα αρκετά ομοιογενές έθνος μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Συνθήκη Ειρήνης. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κατά τη διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος, τα σύνορα της Ουγγαρίας έκλεισαν, και πρακτικά, δεν υπήρχε ζήτημα μετανάστευσης. Μετά από δεκαετίες εσωστρέφειας, τα σύνορα της Ουγ-

γαρίας άνοιξαν πάλι μετά το 1990 και η χώρα βίωσε μια νέα περίοδο μετανάστευσης. Οι διαδικασίες μετανάστευσης μετά την μετάβαση στη δημοκρατία μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις περιόδους ή κύματα. Το πρώτο κύμα ήταν η μετανάστευση των Ούγγρων από την Ρουμανία, που μιλούσαν την ίδια γλώσσα και είχαν τον ίδιο πολιτισμό και θρησκεία. Το έναυσμα για το δεύτερο κύμα δόθηκε από τους Βαλκανικούς πολέμους, αλλά οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες επέστρεψαν στις χώρες τους μετά τον πόλεμο. Το τρίτο κύμα αποτελούνταν από οικονομικούς μετανάστες, κυρίως από δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Το τέταρτο κύμα μπορεί να αναφερθεί ως «πραγματική» μετανάστευση, και περιλαμβάνει ομάδες παρακινούμενες από την προσδοκία για μια καλύτερη ζωή, και για να διαφύγουν τους πολέμους ή τις πολιτικές διώξεις. Εντούτοις, η Ουγγαρία παρέμεινε βασικά ένα ομοιογενές έθνος, καθώς οι εθνικές μειονότητες ακόμη αποτελούν ένα τμήμα της τάξης του 7-8% του πληθυσμού της χώρας, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, με τη μεγαλύτερη εθνοτική ομάδα να είναι οι Ρομά, και δεύτερη οι Γερμανοί.

Η διαδικασία κοινωνικής ένταξης και ο ρόλος των ΜΚΟ

Οι Μελέτες Περίπτωσης που ακολουθούν αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζουν δύο διαφορετικές περιπτώσεις σχέσεων των μεταναστών με τις κοινότητες υποδοχής. Τα συμπεράσματα από αυτές τις περιπτώσεις είναι ότι οι στάσεις των κοινοτήτων υποδοχής είναι ζωτικής σημασίας για την ένταξη των νεοφερμένων, καθώς και η αντίληψη των ντόπιων κατοίκων για τα οφέλη που οι νεοφερμένοι προσδίδουν στην κοινότητα. Η πρόθεση των μεταναστών να εγκατασταθούν μόνιμα στην κοινότητα υποδοχής είναι σημαντικός παράγοντας για την κοινωνική τους ένταξη, αλλά από μόνη της δεν είναι αρκετή. Η συμμετοχή στην τοπική ζωή και η χρήση των τοπικών υπηρεσιών, ιδιαίτερα της εκπαίδευσης, φαίνεται να είναι σημαντικός παράγοντας.

Για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να εξεταστεί πώς αναπτύσσεται η σχέση ανάμεσα στους νεοφερμένους και τους ντόπιους κατοίκους, εάν οι νεοφερμένοι θέλουν να ενταχθούν στην τοπική κοινωνία, και πώς μπορεί μια τέτοια ένταξη να πραγματοποιη-

⁷ Kocsis – Kocsis-Hodosi, 1998.

ηθεί, ώστε να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή. Το γεγονός της ένταξης σε μια τοπική κοινωνία σημαίνει κάτι περισσότερο από την απλή γνώση των αξιών του ενός και του άλλου και την προσαρμογή στους κανόνες της κοινότητας: σημαίνει τη δημιουργία αλληλεπίδρασης, συνεργασίας, εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης ανάμεσα στα αυτόχθονα μέλη της κοινότητας και τους νεοφερμένους.

Όταν η κοινωνική ένταξη επιτευχθεί, ο νεοφερμένος κερδίζει μια θέση στην κοινότητα και το μέλλον της γίνεται σημαντικό γι' αυτόν. Οι νεοφερμένοι λαμβάνουν μέρος στη ζωή της κοινότητας και γίνονται μέρος της. Μπορούμε επίσης να μιλήσουμε για τη συναισθηματική ταύτιση με την κοινότητα και τη δημιουργία «τοπικής» ταυτότητας. Ωστόσο η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια μικρή χρονική περίοδο· η ανάπτυξη της τοπικής ταυτότητας μπορεί να διαρκέσει πολλά χρόνια. Παράγοντες που καθορίζουν αυτή τη διαδικασία είναι η θέληση για ένταξη από την πλευρά των νεοφερμένων και η ετοιμότητα των ντόπιων κατοίκων να τους αποδεχτούν. Υπάρχουν πολλά ζητήματα που μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης και να την κάνουν πιο σύντομη ή πιο αργή, όπως:

- Το μέγεθος της τοπικής κοινότητας (πληθυσμός)
- Η αναλογία μεταναστών σε σύγκριση με τον ντόπιο πληθυσμό
- Η «κοινωνική απόσταση» ανάμεσα στους μετανάστες και τους ντόπιους
- Η παρουσία συγγενών και φίλων των μεταναστών
- Η δομή της τοπικής κοινότητας
- Η χρήση της κοινωνικής υποδομής και των υπηρεσιών της κοινότητας από τους μετανάστες (εκπαίδευση, υγειονομικές υπηρεσίες, κ.λπ.)
- Η επιφυλακτικότητα ή η δεκτικότητα της τοπικής κοινότητας
- Οι διαφορές στην κουλτούρα, τη γλώσσα, την εθνικότητα

- Η ύπαρξη προηγούμενων στερεοτύπων και προκαλήσεων ανάμεσα στα μέλη της τοπικής κοινότητας.

Οι τοπικές ΜΚΟ μπορούν να διαδραματίσουν ένα συγκεκριμένο ρόλο στη διαδικασία δημιουργίας ταυτότητας και κοινωνικής ένταξης, ως μια δύναμη οργάνωσης της κοινότητας, ικανή να φέρνει κοντά ανθρώπους που μοιράζονται κοινές αξίες, και στόχους. Επίσης, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση της κοινωνίας των πολιτών, μέσα από την κινητοποίηση και ενεργοποίηση των ατόμων· και μέσα από την ενίσχυση των δεσμών ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας, δίνοντας έμφαση στην ευθύνη των πολιτών, την αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη.

Για να ενθαρρύνουν την κοινωνική ένταξη, οι τοπικές ΜΚΟ συνήθως προωθούν δυο ειδών δραστηριότητες:

- Πρώτον, οργανώνουν πολιτιστικές εκδηλώσεις και κοινωνικές δραστηριότητες, οι οποίες κινητοποιούν και φέρνουν κοντά τα μέλη της κοινότητας (ντόπιους και νεοφερμένους). Οι δραστηριότητες αυτές βοηθούν να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση των μελών της κοινότητας, όσον αφορά τις ευθύνες που πρέπει όλοι να μοιραστούν· και δίνουν στην κοινότητα χώρο για να συναντώνται τα μέλη της, να γνωρίζονται μεταξύ τους, να οικοδομούν εμπιστοσύνη και να διαμορφώνουν καλές σχέσεις και συνεργασία.
- Δεύτερον, οι ΜΚΟ μπορούν να παρέχουν μια αφηγηρία για την ανάπτυξη ταυτότητας. Η πρόσκληση προς τους νεοφερμένους να συμμετάσχουν ως μέλη ή εθελοντές, μπορεί να ενισχύσει τους κοινωνικούς δεσμούς ανάμεσα στα παλιά και τα νέα μέλη της κοινότητας και να δημιουργήσει μια ευκαιρία να αρχίσουν να ασχολούνται με ζητήματα που αφορούν την κοινότητα.⁸

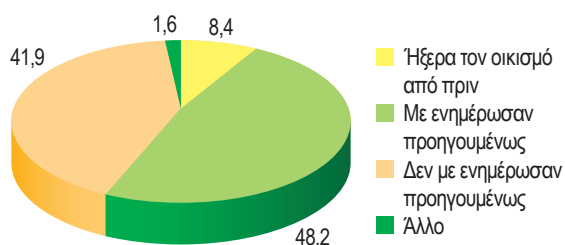
⁸ Nárαι, 2012.

Μελέτη Περίπτωσης 2.3.1:**Ένα ιδιαίτερο παράδειγμα: η διείσδυση της περιαστικής ζώνης της Μπρατισλάβα (Σλοβακία) στην Ουγγαρία**

Η ύπαρξη ζωνών συσσώρευσης πληθυσμού γύρω από μεγάλες πόλεις και η διαδικασία της περιαστικοποίησης δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Εντούτοις, είναι σπάνιο η περιαστική ζώνη μιας μεγάλης πόλης να διασχίζει σύνορα. Σε αυτό το παράδειγμα, εξετάζουμε την περίπτωση της πρωτεύουσας της Σλοβακίας, της Μπρατισλάβα, η περιαστική ζώνη της οποίας διασχίζει τα σύνορα Ουγγαρίας-Σλοβακίας. Ως συνέπεια, πολλοί Σλοβάκοι εγκαταστάθηκαν σε χωριά και μικρότερες πόλεις της Ουγγαρίας, μεταβαλλόμενοι ουσιαστικά σε μετανάστες. Η παρούσα Μελέτη Περίπτωσης επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι Σλοβάκοι (ως εισερχόμενοι μετανάστες) εντάχθηκαν ή δεν εντάχθηκαν στη ζωή των Ουγγρικών οικισμών⁹.

Η περιαστικοποίηση της Μπρατισλάβα ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990, αλλά οι κοντινοί Ουγγρικοί οικισμοί έγιναν μεταναστευτικός στόχος μόλις μετά το 2004, όταν οι δύο χώρες προσχώρησαν στην ΕΕ και τα σύνορα ανάμεσά τους άνοιξαν. Οι περισσότεροι μετανάστες εγκαταστάθηκαν σε Ουγγρικούς οικισμούς κατά τη διάρκεια των ετών 2007-2009. Τα βασικά κίνητρα επιλογής των οικισμών αυτών από τους Σλοβάκους είναι απλά: οι λογικότερες, χαμηλότερες τιμές των ακινήτων (κυρίως οικογενειακές κατοικίες) και η φθηνότερη ζωή, καθώς επίσης το ελκυστικό περιβάλλον και η εγγύτητα στη φύση.

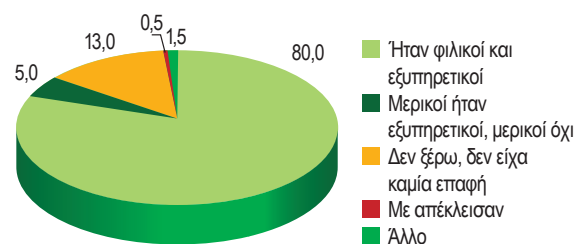
Τα αποτελέσματα μιας έρευνας που διεξήχθη το 2010 στην διασυνοριακή ζώνη της περιαστικής περιοχής της Μπρατισλάβα παρουσιάζονται παρακάτω.

Διάγραμμα 1: Ένταξη των νεοφερμένων σχετικά με το νέο τόπο κατοικίας τους
Πηγή: Nárai, 2012.

Το διάγραμμα δείχνει περιορισμένη ενημέρωση των μεταναστών σχετικά με τον νέο τόπο κατοικίας τους, διαψεύδοντας έτσι μια κοινή παραδοχή ότι η απόφαση της μετακίνησης σε μια άλλη χώρα βασίζεται σε συνειδητές και προσχεδιασμένες επιλογές. Η πλειονότητα των νεοφερμένων είναι Σλοβάκοι και ο μισός από αυτούς, οι οποίοι μετακινήθηκαν στην Ουγγαρία, δεν μιλούσαν ούτε τη γλώσσα. Εντούτοις, οι μετανάστες δεν θεώρησαν τη γλώσσα ως

εμπόδιο και περίπου το 60% δεν ανέφερε κάποιο πρόβλημα επικοινωνίας. Είναι ενδιαφέρον επίσης να σημειωθεί πώς ένιωσαν σχετικά με τη μετακίνησή τους στις νέες κοινότητες ως προς την αντίδραση της κοινότητας υποδοχής: το 80% ανέφερε ότι τους έγινε θετική υποδοχή στο νέο τους περιβάλλον και μόνο 5% είχε αρνητικές εμπειρίες ως προς αυτό το θέμα, ενώ το 13% ανέφερε ότι δεν έχει καθόλου επαφές με τους ντόπιους κατοίκους. (Διάγραμμα 2)

Διάγραμμα 2: Η αντίδραση των ντόπιων κατοίκων
Πηγή: Nárai, 2012.

Σύμφωνα με τις απόψεις των δημάρχων των οικισμών υποδοχής, οι περισσότεροι μετανάστες δεν επιθυμούν πραγματικά να ενταχθούν. Μερικοί από αυτούς, οι οποίοι έγραψαν τα παιδιά τους στο Ουγγρικό νηπιαγωγείο ή σχολείο, έκαναν το πρώτο μεγάλο βήμα προς την κοινωνική ένταξη. Εντούτοις, οι περισσότεροι από αυτούς εργάζονται ακόμη στην Μπρατισλάβα και πηγαίνουν τα παιδιά τους σε Σλοβακικά εκπαιδευτικά ιδρύματα ή κάνουν χρήση του Σλοβακικού συστήματος υγείας.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι η διαδικασία ένταξης είναι μερικώς επιτυχημένη. Εκείνοι που ακόμη εργάζονται και χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της Μπρατισλάβα/Σλοβακίας, δεν συμμετέχουν στην πραγματικότητα στη ζωή της νέας τους κοινότητας. Αυτοί που χρησιμοποιούν το τοπικό σχολικό σύστημα, έχουν κάνει σημαντικά βήματα προς την ένταξη. Παρόλα αυτά, πρέπει επίσης να τονιστεί, ότι για να μπορέσει η διαδικασία κοινωνικής ένταξης να φέρει αποτελέσματα, χρειάζονται αρκετά χρόνια.

⁹ Αυτό το παράδειγμα βασίζεται στη μελέτη της Márta Nárai: *Inclusion – Social integration of newcomers settling in suburban settlements*, 2012. Πρωτότυπος τίτλος: *Beilleszkedés, befogadás – a szuburbán településekre beköltözők társadalmi integrációja*.

Μελέτη Περίπτωσης 2.3.2:**Ένα κέντρο προσφύγων στην Ουγγαρία - ένα παράδειγμα έλλειψης εμπιστοσύνης από την τοπική κοινότητα**

Από την εμφάνιση και έπειτα της Ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης, η Ουγγαρία αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει μια μεγάλη μεταναστευτική ροή. Αν και στις περισσότερες περιπτώσεις οι μετανάστες δεν επιθυμούν να παραμείνουν στην Ουγγαρία, η χώρα όφειλε να προετοιμαστεί ανάλογα και να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Καθώς χιλιάδες ανθρώπων έφθασαν στην Ουγγαρία, περιμένοντας το επικείμενο ταξίδι προς τη Δυτική Ευρώπη (κυρίως τη Γερμανία και τη Σουηδία), η κυβέρνηση όρισε «ζώνες διέλευσης» στους μεγάλους σιδηροδρομικούς σταθμούς στη Βουδαπέστη, όπως επίσης δημιούργησε 12 Κέντρα Προσφύγων. Ένα από τα Κέντρα Προσφύγων βρίσκεται στο χωριό Vámoszabadi. Η ακόλουθη Μελέτη Περίπτωσης βασίζεται σε μια συνέντευξη που δόθηκε από τον δήμαρχο του οικισμού.

Το χωριό βρίσκεται στην προαστιακή ζώνη του Győr, κοντά στα Σλοβακικά σύνορα. Σήμερα, το χωριό έχει 1600 κατοίκους και κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών, ο πληθυσμός έχει τριπλασιαστεί. Πριν το 1990 υπήρχε ένα στρατόπεδο έξω από το χωριό, που χρησιμοποιούσαν οι συνοριοφύλακες. Ομως, μετά την μετάβαση στη δημοκρατία και το άνοιγμα των συνόρων, αυτό εγκαταλείφθηκε. Πριν από πέντε χρόνια, το Υπουργείο Εσωτερικών αποφάσισε να δημιουργήσει ένα χώρο συγκέντρωσης προσφύγων στο χωριό, κάνοντας χρήση αυτού του κτιρίου. Πριν από τη λήψη της απόφασης, δεν υπήρξε καμιά επικοινωνία ανάμεσα στο Υπουργείο και την τοπική αυτοδιοίκηση ή τους πολίτες, με αποτέλεσμα να ξεκινήσουν διαδηλώσεις ενάντια στην εγκατάσταση των προσφύγων. Ο δήμαρχος συγκέντρωσε 1300 υπογραφές και διαμαρτυρήθηκε έντονα για τη χρήση του στρατοπέδου. Παρόλες αυτές τις αντιδράσεις, το στρατόπεδο άνοιξε.

Το στρατόπεδο μπορεί να φιλοξενήσει 216 άτομα. Εντούτοις, οι αφίξεις ήταν πολύ περισσότερες, και σήμερα υπάρχουν περισσότεροι από 700 άνθρωποι που ζουν στο στρατόπεδο. Το Κέντρο είναι ανοικτό και οι πρόσφυγες μπορούν να μετακινούνται χωρίς κανένα περιορισμό. Οι πρόσφυγες που οδηγούνται στο Vámoszabadi δεν επιθυμούν να μείνουν στην Ουγγαρία, και γενικά, μένουν στο στρατόπεδο για 3-5 ημέρες. Ως αποτέλεσμα, δεν επιθυμούν να ενταχθούν στην κοινότητα. Οι ντόπιοι κάτοικοι διαρκώς διαμαρτύρονται ενάντια στο στρατόπεδο και δεν θέλουν το Κέντρο Προσφύγων στη γειτονιά τους. Δεν θέλουν οποιαδήποτε επικοινωνία ή σχέση με τους πρόσφυγες και επίσης τους φοβούνται. Οι ντόπιοι κάτοικοι φοβούνται κυρίως για άγνωστες ασθένειες και ανησυχούν για τα παιδιά τους.

Όπως διακήρυξε ο δήμαρχος του χωριού, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν δημιουργεί σχέσεις με τους πρόσφυγες, αν και νιώθουν πραγματικά συμπάθεια γι'

αυτούς, ειδικά για τις οικογένειες. Υπάρχουν αρκετές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που λειτουργούν στο χωριό. Εντούτοις, δεν αναζητήσαν ευκαιρίες συνεργασίας. Η κατάσταση χαρακτηρίζεται από έλλειψη εμπιστοσύνης και από τις δυο πλευρές, και αυτό αποτρέπει οποιαδήποτε προσέγγιση ή διαδικασία ένταξης.

Όσον αφορά στη λειτουργία του Κέντρου Προσφύγων, τόσο αρνητικά όσο και θετικά αποτελέσματα μπορούν να προκύψουν από την σκοπιά της κοινότητας του χωριού. Ένα αρνητικό αποτέλεσμα είναι ότι δημιουργήθηκε συνωστισμός στην τοπική συγκοινωνία λόγω της χρήσης της από τα –πολλά– άτομα που ζουν στο στρατόπεδο. Αν και ο αριθμός των εγκλημάτων, διαρρήξεων και ληστειών δεν αυξήθηκε κατά την περίοδο που εξετάζεται, ο δήμαρχος θεωρεί την εγκατάσταση των προσφύγων ως μια ενδεχόμενη απειλή. Κάποια θετικά αποτελέσματα σημειώθηκαν επίσης για το χωριό: το αστυνομικό τμήμα ενισχύθηκε, εγκαταστάθηκε μια κάμερα ασφαλείας και το χωριό έλαβε μεγαλύτερη οικονομική στήριξη από την κυβέρνηση.

Υπάρχει μια άλλη πλευρά της ένταξης, όπως ο δήμαρχος του χωριού είπε: «Είμαστε μια φιλο-ενταξιακή κοινότητα. Αρκετοί Ουκρανοί και Σλοβάκοι ζουν στο χωριό μας, οι οποίοι έχουν ενταχθεί στην κοινότητα και συμμετέχουν στις εκδηλώσεις που διοργανώνονται από το χωριό. Μιλούν Ουγγρικά, και μερικοί από αυτούς είναι μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ζουν εδώ, έχουν τις δουλειές και τα σπίτια τους εδώ».

Όπως δείχνει η περίπτωση του Vámoszabadi, η έλλειψη εμπιστοσύνης ανάμεσα στην τοπική κοινότητα και τους μετανάστες μπορεί να είναι το κύριο εμπόδιο στη διαδικασία ένταξης. Όσο η τοπική κοινωνία δεν είναι ανοικτή, θα υπάρχουν πολύ λίγες ευκαιρίες για επικοινωνία ανάμεσα στις δύο ομάδες. Χρειάζεται περισσότερη εμπιστοσύνη, και οι τοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσαν να διαδραματίσουν έναν αποφασιστικό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση.

2.4 Πολιτικές και πρακτικές ένταξης στην Ελλάδα

Πολιτικές κοινωνικής ένταξης

Η Ελλάδα, όπως και οι άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, είναι τα τελευταία 30 χρόνια χώρα υποδοχής μεταναστών που εισέρχονται στο έδαφος της με μη-νόμιμο τρόπο. Σήμερα μετά από τρεις διαδικασίες μαζικής νομιμοποίησης (Π.Δ.358-359/1997, ν.2910/2001 και 3386/2005), 520.000 περίπου (σύμφωνα με στοιχεία του 2010) διαθέτουν άδειες παραμονής. Ένας αριθμός παιδιών μεταναστών έχουν επίσης πάρει ελληνική ιθαγένεια μετά την τροποποίηση του σχετικού Κώδικα και υπό την προϋπόθεση ότι πληρούσαν συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική (βραχείας διάρκειας, διαρκώς ανανεούμενων αδειών παραμονής) δεν επέτρεψε κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες την ανάπτυξη μιας συγκροτημένης στρατηγικής ένταξης και η ένταξη των μεταναστών γινόταν κυρίως από τους ιδίους, κυρίως μέσω της ένταξης τους στην άτυπη αγορά εργασίας. Με δεδομένο ότι οι εισροές μεταναστών, την περίοδο αυτή, αφορούσε Αλβανούς και Βαλκάνιους πολίτες των πρώην χωρών της Σοβιετικής Ένωσης (Ουκρανία, Ρωσία, Γεωργία), όπου διαβιούσε και ελληνικό στοιχείο, διευκόλυνε την ενσωμάτωση τους στην ελληνική κοινωνία, σε συνδυασμό με την αύξηση του Α.Ε.Π. και την άνθηση της ελληνικής οικονομίας την περίοδο αυτή.

Πολιτικές ένταξης, οι οποίες είχαν περιγραφεί στο Εθνικό Σχέδιο "Εστία", άρχισαν να χρηματοδοτούνται συστηματικά και μέσω ενός κρατικού φορέα, με την δημιουργία της Δ/νσης Κοινωνικής Ένταξης στο Υπουργείο Εσωτερικών και τη Διαχείριση του "Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υψηλών Τρίτων Χωρών" συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ένταξης, στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής γραμμής της Ε.Ε. "Αλληλεγγύη και Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών" από το 2008.

Τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν κατά την πρώτη χρηματοδοτική περίοδο 2007-2013 (80 περίπου στον αριθμό) ήταν συμπληρωματικά των προγραμμάτων που υλοποιούσαν από εθνικούς πόρους και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα, τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία για θέματα Παιδείας, Κατάρτισης, Εργασίας, Υγείας, Κοινωνικής Ασφάλισης κ.ο.κ. καθώς η ένταξη αποτελεί οριζόντια

πολιτική που καλύπτει όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής ζωής. Επίσης τα προγράμματα του Ε.Τ.Ε. ήταν συμπληρωματικά των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών σε εθελοντική βάση, όπως Μ.Κ.Ο., συλλόγων μεταναστών, ερευνητικών κέντρων κ.ο.κ.

Μέχρι σήμερα, παρά το γεγονός ότι η ένταξη λαμβάνει χώρα σε τοπικό επίπεδο, οι πολιτικές ένταξης σχεδιάζονταν σε εθνικό επίπεδο, ενώ οι δράσεις στους Δήμους και στην Περιφέρεια εν γένει, παρά την ίδρυση των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών (Σ.Ε.Μ.) παρέμενε στη διακριτική ευχέρεια των δημοτικών συμβουλίων και στην εθελοντική δραστηριότητα ευαισθητοποιημένων τοπικών φορέων ή και ατόμων. Εφεξής και στο πλαίσιο του νέου Ευρωπαϊκού Ταμείου για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη της περιόδου 2014-2020, η έμφαση έχει μεταφερθεί, σε επίπεδο σχεδιασμού, στις τοπικές κοινωνίες με δυνατότητα χρησιμοποίησης και άλλων Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο/ ΕΣΠΑ), με στόχο να αναλάβουν την υλοποίηση δράσεων σε τοπικό επίπεδο σύμφωνα με τις συγκεκριμένες σε κάθε περιοχή ανάγκες. Επίσης έχει προβλεφθεί, η δημιουργία δομών ένταξης σε δήμους με υψηλή συγκέντρωση μεταναστών με στόχο να χρησιμοποιηθούν ως υπηρεσίες μιας στάσης για κάθε ενταξιακή δράση.

Η ένταξη των μεταναστών στις αγροτικές περιοχές και η αγροτική οικονομία

Έχοντας ολοκληρώσει αυτή τη σύντομη εισαγωγή στην Ένταξη και τις πολιτικές της σε εθνικό επίπεδο, θα εστιάσουμε εφεξής την παρουσίαση μας στο ειδικότερο θέμα της ένταξης των μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες και την προσφορά τους στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, δηλαδή της γεωργίας.

Ας εξετάσουμε καταρχήν τις συνθήκες που επικρατούσαν στην ελληνική ύπαιθρο και της γεωργικής απασχόλησης των γηγενών κατά τα πρώτα χρόνια έλευσης των μεταναστών στη χώρα. Μετά από μια περίοδο σημαντικής ανόδου του αγροτικού εισοδήματος, ως αποτέλεσμα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε.Ε. και της εθνικής πολιτικής, κατά τη δεκαετία του 1990, εμφανίσθηκε μείωση της αντα-

γωνιστικότητα της ελληνικής γεωργίας. Οι ευρωπαϊκές πιέσεις για διαρθρωτικές αλλαγές, εκσυγχρονισμό και ορθολογική διαχείριση των κοινοτικών πόρων οδήγησαν σε πιεστικές ανάγκες για εποχικό εργατικό δυναμικό και μετέπειτα σε μόνιμο, στο πλαίσιο της επαγγελματοποίησης του πρωτογενούς τομέα και της συνεχούς μείωσης του αγροτικού πληθυσμού, λόγω της αγροτικής εξόδου, της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου, των αγροτών, της ανόδου του εκπαιδευτικού επιπέδου, της μετατόπισης των νέων γηγενών στον τεταρτογενή τομέα της οικονομίας (υπηρεσίες).

Οι νέοι Έλληνες της υπαίθρου ήταν απρόθυμοι να ασχοληθούν σε εποχικές, ασταθείς και χαμηλού εισοδήματος γεωργικές εργασίες. Έτσι, στη χώρα όπως και σε άλλες χώρες του Νότου, υπήρξε και εξακολουθεί να υφίσταται έλλειμμα εργατικού δυναμικού στη γεωργία. Η κάλυψη του ελλείμματος αυτού από τους Αλβανούς και άλλους Βαλκάνιους, αργότερα δε και Ασιάτες, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις “αναζωογόνησης” της υπαίθρου και ανάπτυξης της γεωργίας. Στην Απογραφή Πληθυσμού του 2001, καταγράφηκε ότι από το 21,40% των μεταναστών που διαβιούσαν σε αγροτικές περιοχές το 17,7% εργαζόταν στον πρωτογενή τομέα παραγωγής.

Οι μετανάστες, ως φθηνό εργατικό προσωπικό, συνέβαλαν στη διατήρηση του χαμηλού κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και ως εκ τούτου στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας, καθώς και στην βιωσιμότητα των μικρών εκμεταλλεύσεων που έτειναν να εξαφανισθούν μετατρέποντας την γεωργική κρίση, σε κρίση της υπαίθρου. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι γεωργικοί κλήροι στην Ελλάδα είναι μικροί (έως 45 στρέμματα) και κατατετμημένοι, γεγονός που δυσχεραίνει την προσοδοφόρα εκμετάλλευσή τους. Παρά το γεγονός ότι υπήρξε μερική υποκατάσταση της οικογενειακής από την έμμιση εργασία στη γεωργία, σύμφωνα με τους περισσότερους ερευνητές η σχέση απασχόλησης γηγενών και μεταναστών παραμένει συμπληρωματική και ως εκ τούτου δεν δημιουργεί εντάσεις ή ανταγωνισμούς στις τοπικές αγορές εργασίας.

Επίσης λόγω των μειωμένων ημερομισθίων των μεταναστών, οι Έλληνες αγρότες, κατάφεραν σε ορισμένες περιοχές να εισάγουν κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και να εξορθολογήσουν την παραγωγή τους. Με δεδομένη την προσφορά των μεταναστών στον πρωτογενή τομέα και την πολιτισμική εγγύτητα καθώς και την κοινή εργασιακή κουλτούρα κυρίως των Αλβανών αλλά και των άλλων βαλκάνιων αγρεγατών, αλλά και την αποκόμιση οφέλους στους μετανάστες από τις εργατικές εργασίες, η ένταξη τους στις τοπικές κοινωνίες υπήρξε ομαλή, βασισμένη κυρίως σε διαπροσωπικές και αμοιβαίες εμπιστοσύνης σχέσεις. Η έλλειψη ανταγωνισμού και η απουσία μεσαζόντων για την εξεύρεση εργασίας συνέτειναν στην κατεύθυνση αυτή.

Οι παλαιότεροι μετανάστες της υπαίθρου, έχουν μάθει την ελληνική γλώσσα, είναι οικονομικά και κοινωνικά ενταγμένοι και χαίρουν αποδοχής στις

τοπικές κοινωνίες, των οποίων αποτελούν σταθερά μέλη. Αυτό βέβαια που μένει να αποδειχθεί είναι το αν η ελληνική πολιτεία θα καταφέρει να ενσωματώσει τη λεγόμενη “δεύτερη γενιά” μεταναστών σε τοπικό επίπεδο, καθώς οι νέοι μεταναστευτικής καταγωγής τείνουν να ακολουθούν τα πρότυπα των ομίλων τους Ελλήνων και αναζητούν απασχόληση σε τομείς που προσφέρουν υψηλότερες αμοιβές, ασφάλεια και γόητρο. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί η έτσι κι’αλλιώς απαραίτητη για την ανάπτυξη της μακροπρόθεσμης αναδιάρθρωσης της γεωργικής παραγωγής και η δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στην ύπαιθρο τόσο των γηγενών όσο και των μεταναστών ή μεταναστευτικής καταγωγής ατόμων. Βεβαίως, η αναδιάρθρωση αυτή και η ένταξη της “δεύτερης γενιάς μεταναστών” αλλά και των νεοεισερχόμενων ασιατικής ή αφρικανικής καταγωγής μεταναστών, δυσχεραίνεται από την οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα, την τελευταία πενταετία.

Από την άνοιξη του 2009, όλοι οι οικονομικοί δείκτες στη χώρα μειώνονται δραστικά. Η ύφεση και η εργασιακή ανασφάλεια, λόγω ειδικότερα της αύξησης της ανεργίας που φθάνει σήμερα το 25% περίπου του ενεργού πληθυσμού, έχει εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες για το χαμηλής εξειδίκευσης και χαμηλού εισοδήματος εργατικό δυναμικό, στο οποίο ανήκει η πλειοψηφία των μεταναστών στη χώρα. Η απασχόληση των μεταναστών έχει πληγεί περισσότερο από την αντίστοιχη του γηγενούς πληθυσμού. Στις αγροτικές περιοχές η μείωση της μισθωτής απασχόλησης, μετά την εμφάνιση της κρίσης, μειώθηκε κατά 15-20% και υπεραναπληρώθηκε από Έλληνες αγρεργάτες ή μέλη των οικοκυρών. Η γενικευμένη ανεργία έχει δημιουργήσει για πρώτη φορά ανταγωνισμό μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών εργαζομένων στην ύπαιθρο, έχει πυροδοτήσει εντάσεις στις σχέσεις τους καθώς και φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού που παλαιότερα ήταν αμβλυμμένα και χαρακτηρίζαν κυρίως τον αστικό χώρο και τις απρόσωπες σχέσεις μεταξύ των διαφόρων εθνικών και κοινωνικών ομάδων. Παρά ταύτα, η συνέχιση της απασχόλησης των μεταναστών στις τοπικές αγορές εργασίας φαίνεται ότι συνεχίζεται καθώς το ντόπιο εργατικό δυναμικό δεν έχει ακόμα στραφεί σε χειρωνακτικές, χαμηλού γόητρου και εισοδήματος εργασίες.

Το πρόβλημα που θα προκύψει στο άμεσο μέλλον, με δεδομένη την μαζική εισροή αιτούντων άσυλο και παράτυπων μεταναστών στην χώρα μας από λιγότερο αναπτυγμένες και εμπόλεμες περιοχές ή/και χώρες με αυταρχικά καθεστώτα, στις οποίες παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και η φτώχεια πλήττει μεγάλα στρώματα του πληθυσμού, είναι η συνέχιση της στάσης αποδοχής ή/και ανοχής του μεταναστευτικού πληθυσμού και της “δεύτερης γενιάς” μεταναστών από την ελληνική κοινωνία ευρύτερα και από τις τοπικές κοινωνίες ειδικότερα.

Η στάση της αποδοχής ή/και ανοχής της ελληνικής κοινωνίας αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη για την ομαλή ένταξη των μεταναστών και δυστυχώς υποθηκεύεται σε μεγάλο βαθμό από τα ΜΜΕ. Τα τελευταία προχωρούν σε εύκολες ερμηνείες και

αποδίδουν συλλήβδην στους μετανάστες και στους πρόσφυγες τον ρόλο του “αποδιοπομπαίου τράγου”, του οποίου η θυσία (ανάσχεση των μεταναστευτικών ροών, απελάσεις), όπως πιστεύουν, θα απαλλάξει τους γηγενείς από το οικονομικό άγχος της ύφεσης και της ανεργίας, της κατάρρευσης του κοινωνικού κράτους και της εγκληματικότητας. Αν η αποδοχή ή/και ανοχή των μεταναστών, καθώς και η πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας, συνιστούν ικανές και αναγκαίες προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη των μεταναστών, η τελευταία δεν εξαντλείται σε αυτό. Η κοινωνική ένταξη των μεταναστών άπτεται επίσης θεμάτων εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας, αντιλήψεων και στάσεων που δεν περιορίζονται στην οικονομική συνεισφορά αλλά εκτείνονται στη συμβολή των μεταναστών στον εθνικό πολιτισμό και αφορούν επίσης την αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας από την κοινωνία υποδοχής.

Η “αντίσταση” των τοπικών και των αγροτικών κοινωνιών στην πολυπολιτισμικότητα είναι μεγαλύτερη από ότι στα αστικά κέντρα. Η αλλαγή του μεταναστευτικού προφίλ στη χώρα, τα τελευταία χρόνια, με εισροές μεταναστών από την υποσαχάρια Αφρική, το Μαγκρέμ και ορισμένες ασιατικές χώρες (Πακιστάν και Μπακλαντές) επέτεινε την “αντίσταση” αυτή, η οποία εκφράζεται ως άρνηση για επιπλέον μεταναστευτικές εισροές, με αιτιολογικό τον κίνδυνο (φόβο) αλλοίωσης της εθνικής ταυτότητας από πληθυσμούς με πολιτισμική ετερότητα, της διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής και της επίτασης της οικονομικής κρίσης. Γενικότερα, μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι οι τοπικές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από μία επιλεκτική δεκτικότητα στην υιοθέτηση πρακτικών κοινωνικής ένταξης, που καθορίζεται εν πολλοίς όχι από αντικειμενικές συνθήκες αλλά από προκαταλήψεις και αταβιστικούς φόβους.

Η αναγνώριση της οικονομικής και κοινωνικής συμβολής των μεταναστών απορρέει κυρίως από αισθήματα αυτοσυντήρησης των τοπικών κοινοτήτων, της συνεδνητοποίησης δηλαδή ότι η βιωσιμότητα της γεωργικής παραγωγής και ως εκ τούτου των τοπικών κοινωνιών, με τα υφιστάμενα δημογραφικά και κοινωνικά δεδομένα εξαρτάται από το ξένο εργατικό δυναμικό. Ωστόσο η αναγνώριση και η αποδοχή αυτή οριοθετείται πολιτισμικά, καθώς φαίνεται να είναι μεγαλύτερη για τους Βαλκάνιους γείτονες και τους Ανατολικοευρωπαίους σε σχέση με τους Ασιάτες ή τους Αφρικανούς.

Συμπεράσματα

Οι παραπάνω επισημάνσεις για την αξιολόγηση/αναγνώριση της συμβολής των μεταναστών στην αγροτική οικονομία της χώρας αλλά και ευρύτερα στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε τοπικό επίπεδο είναι σημαντικές στο μέτρο που η ένταξη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής των μεταναστών και των κοινωνιών υποδοχής και εγκατάστασής τους. Μέχρι πριν το ξέσπασμα της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, το αφήγημα για την ένταξη των μεταναστών ειδικότερα στις τοπικές κοινωνίες, στις οποίες επικρατούν οι διαπροσωπικές σχέσεις γηγενών και αλλοδαπών

και όπου η προσφορά εργασίας εναρμονιζόταν με τη ζήτηση σε εργατικά χέρια και οδηγούσε σε καταστάσεις αμοιβαίου κέρδους και ευμάρειας, ήταν θετικό, παρά τα όποια θεσμικά προσκόμματα ή και προκαταλήψεις υφίσταντο.

Το στοιχείο εφεξής είναι το κατά πόσο η ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας θα προωθήσει μια καινοτόμο, με διαρθρωτικές αλλαγές και σύγχρονη γεωργική παραγωγή που θα εξακολουθήσει να είναι ελκυστική για τους μετανάστες αγρεγάτες αλλά και τους γηγενείς, ώστε να πληρείται η πρώτη σημαντική προϋπόθεση της ένταξης, η πρόσβαση δηλαδή στις τοπικές αγορές εργασίας. Επίσης καθοριστική θα είναι και η μεταναστευτική και ενταξιακή στρατηγική της χώρας, ώστε να υπάρξει εμπλοκή όλων των φορέων, των ΜΜΕ συμπεριλαμβανομένων στην προσπάθεια μιας αντικειμενικής αποτίμησης των μεταναστών σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού, στην καταπολέμηση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού και στην απάλειψη αρνητικών στερεοτύπων που υποθηκεύουν την αρμονική συνύπαρξη Ελλήνων και μεταναστών. Ο εξορθολογισμός και ο σωστός σχεδιασμός της μεταναστευτικής πολιτικής σε συνδυασμό με ένα σύγχρονο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης (της γεωργίας συμπεριλαμβανομένης) μπορούν να οδηγήσουν σε επιλογές, στο πλαίσιο των οποίων οι μετανάστες θα εξακολουθήσουν να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας στην έξοδο από την κρίση και θα μπορούν να ενταχθούν και να συνυπάρχουν ειρηνικά με τους γηγενείς.

Οι τοπικές αρχές καλούνται να διαδραματίσουν σήμερα πολύ σημαντικό ρόλο στην ένταξη των μεταναστών. Η αμεσότητα επικοινωνίας με τις τοπικές κοινωνίες αλλά και με τους μετανάστες που διαβιούν στις περιοχές αρμοδιότητάς τους, τους προσδίδουν αποφασιστικό ρόλο στην δημιουργία πρόσφορων συνθηκών για μεγιστοποίηση της συνεισφοράς των μεταναστών στις τοπικές οικονομίες και της αρμονικής συμβίωσης με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τον ντόπιο πληθυσμό. Η ύπαρξη μεταναστών δεν δημιουργεί καθεαυτή προβλήματα αλλά πολύ συχνά καθρεφτίζει και φέρνει στην επιφάνεια υφιστάμενες δυσλειτουργίες και νοσηρά φαινόμενα της κοινωνίας υποδοχής, που η οικονομική κρίση πάντα οξύνει.

Στο σημερινό “παγκόσμιο χωριό” του πλανήτη μας, στο οποίο η κινητικότητα, η εξέλιξη και η ανταλλαγή αποτελούν εγγενή χαρακτηριστικά, οι προσκλήσεις αλλά και οι ευκαιρίες που προσφέρονται είναι πολλές. Η μετανάστευση είναι εξίσου μία πρόκληση και μία ευκαιρία. Εξαρτάται από την διαχείριση της αν θα αποδειχθεί ευκαιρία και “ατμομηχανή” ανάπτυξης ή αν θα παραμείνει πρόκληση και άλυτο πρόβλημα. Οι τοπικές κοινωνίες και οικονομίες, εκούσες -άκούσες καλούνται να πάρουν θέση, να κινητοποιηθούν και να συνδιαχειρισθούν τα θέματα της ανάπτυξης και της ένταξης των μεταναστών και κατά την άποψη μας δεν έχουν άλλη λύση παρά να επιτύχουν και στα δύο, στο πλαίσιο της συλλογικής προσπάθειας για ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας και επάνοδο των ανθρώπων που ζούν στη χώρα, στην ευημερία.

Μελέτη Περίπτωσης 2.4.1:**PRAKSIS και ΣΤΕΓΗ PLUS+, Ελλάδα**

Η PRAKSIS είναι μια ανεξάρτητη ΜΚΟ με έδρα την Αθήνα, η οποία αναπτύσσει και υλοποιεί ανθρωπιστικά προγράμματα και ιατρικές παρεμβάσεις. Ο κύριος στόχος της είναι η εξάλειψη του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού των ευάλωτων ομάδων και η προάσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Οι κύριες ομάδες-στόχοι με τις οποίες εργάζεται η PRAKSIS, περιλαμβάνουν τους άπορους Έλληνες, τους άστεγους, τους ανασφάλιστους, τους οικονομικούς μετανάστες, τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, τα παιδιά του δρόμου, τα θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας, τα εκδιδόμενα άτομα, και άλλα.

Το ΣΤΕΓΗ PLUS+ είναι ένα από τα πολλά προγράμματα που υλοποιούνται αυτή τη στιγμή από την PRAKSIS. Χρηματοδοτείται από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία), στα πλαίσια του Προγράμματος SOAM – Οργανισμοί Υποστήριξης που βοηθούν τον πληθυσμό που αναζητά άσυλο στην Ελλάδα – με τη Διεθνή Οργάνωση Μετανάστευσης να δρα ως διαχειριστής επιχορήγησης.

Το πρόγραμμα έχει ως στόχο του να δημιουργήσει κέντρα φιλοξενίας για ευάλωτες ομάδες και ιδιαίτερα για ασυνόδευτους ανηλίκους. Τα κέντρα παρέ-

χουν ένα σταθερό και προστατευόμενο περιβάλλον για τέτοια άτομα, με στόχο την αποτροπή της οποιασδήποτε μορφής εκμετάλλευσης. Η PRAKSIS συνεργάζεται με τη Διεθνή Οργάνωση Μετανάστευσης προκειμένου να διευκολυνθεί ο εθελοντικός επαναπατρισμός των ασυνόδευτων ανηλίκων σε περιπτώσεις στις οποίες οι γονείς τους έχουν ήδη εγκατασταθεί και ζουν σε μια Ευρωπαϊκή χώρα.

Εντούτοις, ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι να εντάξει τα άτομα αυτά στην ελληνική κοινωνία, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή σημαντικών υπηρεσιών στα κέντρα. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν ψυχολογική και ιατρική υποστήριξη, υπηρεσίες διαμεσολάβησης, νομικές συμβουλές, διδασκαλία ελληνικών, διερμηνεία/διαμεσολάβηση, διαπολιτισμικές δραστηριότητες, ψυχαγωγικές δραστηριότητες, συμβουλές εργασίας. Τα κέντρα επίσης εξυπηρετούν θεμελιώδεις ανάγκες όπως τροφή, ασφάλεια και παιδεία.

Τα κέντρα είναι εγκατεστημένα στην Αθήνα και την Πάτρα. Το κέντρο υποδοχής της Αθήνας έχει χωρητικότητα για να φιλοξενήσει 30 ασυνόδευτους ανηλίκους και το αντίστοιχο της Πάτρας 30 ασυνόδευτους ανηλίκους και 40 άτομα από ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Μέχρι το τέλος της περιόδου υλοποίησης θα έχουν φιλοξενηθεί 150 άτομα ευάλωτων ομάδων στην Πάτρα και 300 ασυνόδευτοι ανήλικοι, τόσο στην Αθήνα όσο και στην Πάτρα. Για να μάθετε περισσότερα για την PRAKSIS, επισκεφθείτε τον ακόλουθο ιστότοπο: <http://www.praksis.gr/en/>

Μελέτη Περίπτωσης 2.4.2:**ΚΕΑΝ (Κύτταρο Εναλλακτικών Αναζητήσεων Νέων), Ελλάδα**

Το ΚΕΑΝ είναι ένας ανοιχτός σύλλογος Νέων με έδρα την Αθήνα, με κεντρικό του στόχο την επιδίωξη δραστηριοτήτων που βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής των νέων και προστατεύουν το περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑΝ υποστηρίζει τις κοινωνικές μειονότητες και τις μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες στον αγώνα τους ενάντια στις διακρίσεις, τον ρατσισμό και τη βία.

Το καλοκαίρι του 2015, το ΚΕΑΝ συμμετείχε σε ένα πρόγραμμα για τη δημιουργία κέντρων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και συμβουλευτικής σε μετανάστριες μητέρες. Το Έργο χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και δημιούργησε κέντρα σε οκτώ από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλο, Μεσσήνη και Σέρρες), όπου οργανώθηκαν εργαστήρια πληροφόρησης. Το ΚΕΑΝ είναι υπεύθυνο για τα κέντρα στα Ιωάννινα, τις Σέρρες και τη Μεσσήνη.

Τα κέντρα παρέχουν τις ακόλουθες υπηρεσίες στις μετανάστριες μητέρες:

- Υπηρεσίες συμβουλευτικής και διαμεσολάβησης όσον αφορά στην πρόσβαση σε υγειονομικές υπηρεσίες και κοινωνική ασφάλιση, καθώς επίσης, πληροφορίες για κέντρα εκπαίδευσης όπου μπορούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα.
- Υπηρεσίες συμβουλευτικής και καθοδήγησης από συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού όσον αφορά στη βελτίωση των δεξιοτήτων τους μέσα από άτυπες δραστηριότητες και την προ-

ετοιμασία τους για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας.

- Συμβουλές από δικηγόρους όσον αφορά στο νομικό τους καθεστώς και σε ζητήματα κατοικίας.

Τα παιδιά των μεταναστριών μητέρων ωφελούνται επίσης συμμετέχοντας σε δημιουργικές δραστηριότητες όπως η μουσική, ο χορός, η ζωγραφική, τα θεατρικά παιχνίδια, τα διαπολιτισμικά παιχνίδια κ.λπ., ενώ οι μητέρες τους παρακολουθούν τα εργαστήρια πληροφόρησης που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε κέντρο πραγματοποιήσει τέσσερις εβδομαδιαίους «κύκλους» πληροφόρησης τριάντα (30) ωρών. Σε κάθε εβδομαδιαίο κύκλο, συμμετείχαν 20 μετανάστριες μητέρες μαζί με τα μικρά τους παιδιά. Για τον σκοπό αυτό, το κάθε κέντρο προσέλαβε μια 6μελή ομάδα, αποτελούμενη από μια κοινωνική λειτουργό, ένα σύμβουλο εργασίας, έναν νομικό σύμβουλο, έναν εμψυχωτή, έναν υπεύθυνο λειτουργίας κέντρου και τον διευθυντή του κέντρου.

Κατά τη διάρκεια αυτών των εβδομαδιαίων «κύκλων», προσφέρθηκαν γεύματα μεσογειακής διατροφής στους συμμετέχοντες.

Ο τελικός στόχος του προγράμματος είναι να κινητοποιήσει τις μετανάστριες μητέρες έτσι ώστε μέσα από την ενεργή τους συμμετοχή σε οργανώσεις συλλογικής δράσης, όπως οι οργανώσεις μεταναστών, πολιτιστικοί σύλλογοι κ.λπ., να δημιουργήσουν κανάλια επικοινωνίας και δικτύωσης με την τοπική κοινωνία.

Μελέτη Περίπτωσης 2.4.3:**Το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών**

Το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών (ΕΦΜ) είναι ένα δίκτυο 40 περίπου οργανώσεων και κοινοτήτων, το οποίο ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2002. Είναι μια μορφή αυτοοργάνωσης των μεταναστών που βασίζεται σε ένα σχέδιο συλλογικής δράσης, το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από διαρκείς διαβουλεύσεις. Ο βασικός του στόχος είναι να εκπροσωπεί και να ενδυναμώνει τους μετανάστες, τις οργανώσεις και τις κοινότητες τους στην Ελλάδα, με στόχο να κατακτηθεί η ισότητα, η ενσωμάτωση και συμμετοχή τους στην ελληνική κοινωνία. Το ΕΦΜ ασχολείται με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Επίσης, εκπροσωπεί τους μετανάστες και τις οργανώσεις τους στις δημόσιες συζητήσεις και εργάζεται για να αναπτύξει συνεργασίες και κοινές δράσεις με ΜΚΟ, συνδικάτα και άλλους οργανισμούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Οι δράσεις του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών περιλαμβάνουν την ενασχόληση με ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες δεύτερης γενιάς στην Ελλάδα. Παρέχει εκπαίδευση στις κοινότητες των μεταναστών σχετικά με τρόπους αυτο-οργάνωσης και προσφοράς συμβουλευτικής υποστήριξης για την μετανάστευση σε ατομικό και σε επίπεδο κοινότητας, την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ ομάδων μεταναστών και ΜΚΟ και την προώθηση της πολυπολιτισμικότητας παράλληλα με τον αγώνα ενάντια στον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Μεταξύ Νοεμβρίου του 2014 και Αυγούστου του 2015, το ΕΦΜ συνεργάστηκε με το Νορβηγικό Κέντρο Ενάντια στον Ρατσισμό για να υλοποιήσει

ένα πρόγραμμα με τον τίτλο «Καταπολεμήστε το έγκλημα μίσους τώρα». Το Φόρουμ χρηματοδοτήθηκε επίσης από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία στο πλαίσιο του προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», για το οποίο το Ίδρυμα Μποδοσάκη δρα ως διαχειριστής επιχορήγησης. Εξαιτίας της έλλειψης ενός εθνικού συστήματος που θα αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα εγκλήματα μίσους στην Ελλάδα, το πρόγραμμα είχε ως στόχο να αυξήσει τον ρόλο των μεταναστών στην παρακολούθηση της ρατσιστικής βίας σε όλη την Ελλάδα – κάνοντας εξακρίβωση των θυμάτων και παραθέτοντας λεπτομερή στοιχεία για τις συνέπειες και τις αρνητικές επιπτώσεις για τα θύματα αυτών των εγκλημάτων. Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα σχετικά με το ΕΦΜ και αυτό το πρόγραμμα, στην ιστοσελίδα <http://www.migrant.gr/>

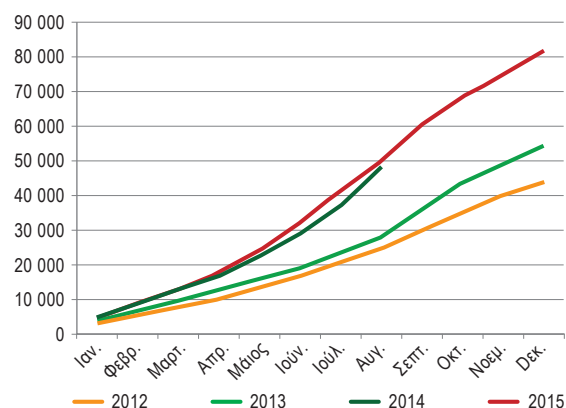

Γιορτάζοντας την Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών

2.5 Στρατηγικές ένταξης στη Σουηδία

Η Σουηδική Ομάδα Εργασίας για την Κοινωνική Ένταξη των Προσφύγων και των Μεταναστών.

Το 2014, η Σουηδία ήταν η χώρα που δέχθηκε τους περισσότερους κατά κεφαλήν μετανάστες στην Ευρώπη, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία Για τους Πρόσφυγες των Ηνωμένων Εθνών. Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει πόσο έχουν αυξηθεί οι αριθμοί των αιτούντων άσυλο στη Σουηδία, από το 2012.

Είναι σαφές, ότι οι αριθμοί των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στη Σουηδία αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς. Και με την τρέχουσα εισροή ατόμων εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης που προσπαθούν να διαφύγουν από τον πόλεμο και την τρομοκρατία, οι αριθμοί θα συνεχίσουν να αυξάνονται.

Ένα πρόβλημα που συνδέεται με τις μεγάλες εισροές μεταναστών στη Σουηδία, είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι από αυτούς καταλήγουν σε αστικές περιοχές. Αυτό αναπόφευκτα οδηγεί σε δυσκολίες όσον αφορά στη στέγαση και την ανεργία. Την ίδια στιγμή, στο 60% των δήμων και κοινοτήτων της Σουηδίας μειώνεται ο πληθυσμός. Οι αγροτικές περιοχές αγωνίζονται να διατηρήσουν τα σχολεία τους, τα καταστήματά τους, τις υγειονομικές και άλλες υπηρεσίες τους. Τα σπίτια μένουν άδεια και οι επιχειρήσεις ζητούν επιτακτικά επιπλέον εργατικό δυναμικό.

Έχοντας αυτό υπόψη, το Σουηδικό Αγροτικό Δίκτυο δημιούργησε μια θεματική Ομάδα Εργασίας για την

Κοινωνική Ένταξη των Προσφύγων και Μεταναστών. Η ομάδα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών φορέων, όπως το Σουηδικό Συμβούλιο Γεωργίας, τη Σουηδική Υπηρεσία Απασχόλησης, την Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Επιχειρήσεων, ακόμη και την Ένωση Ποδοσφαίρου της Σουηδίας, αλλά και εμπειρογνώμονες από τον ιδιωτικό τομέα. Ο σκοπός της Ομάδας και των εργασιών της είναι η ανταλλαγή των γνώσεων, εμπειριών και ενδιαφερόντων των μεταναστών με τις αγροτικές περιοχές της Σουηδίας. Έχοντας αυτό υπόψη, η ομάδα έχει επιλέξει να επικεντρωθεί στους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας:

- Στην εμπεριστατωμένη χαρτογράφηση της κατάστασης και των προοπτικών για τους νεοαφιχθέντες, και τις ευκαιρίες στις αγροτικές περιοχές. Στη Σουηδία υπάρχει πολύ μεγάλη ζήτηση για τοπικά προϊόντα και χειροτεχνήματα. Το έργο της Ομάδας είναι να καταγράψει την αντιστοιχία ανάμεσα στα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες των ατόμων που έχουν γεννηθεί σε ξένες χώρες και στη ζήτηση για προϊόντα από τους Σουηδούς καταναλωτές.
- Στην διάδοση παραδειγμάτων επιτυχημένων μεθόδων κοινωνικής ένταξης από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές. Η Σουηδική Ένωση Ποδοσφαίρου, για παράδειγμα, εργάζεται ενεργά πάνω στην ένταξη των μεταναστών και εκπροσωπείται στα περισσότερα χωριά.
- Στην ευαισθητοποίηση των εργοδοτών ώστε να βοηθήσουν τους μετανάστες στην πρακτική τους εξάσκηση και εύρεση εργασίας. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα με την υποδομή στις αγροτικές περιοχές και σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχει ελλειπή πληροφόρηση ή κάποιος φόβος για την πρόσληψη ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς ή που μιλούν διαφορετικές γλώσσες.

Στρατηγικές σε τοπικό επίπεδο:

Μια προσέγγιση βασισμένη σε πρότζεκτ

Ένας αριθμός πρότζεκτ (συγκεκριμένων έργων περιορισμένης διάρκειας) τα οποία χρηματοδοτούνται από το Σουηδικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανά-

πτυξης, μέσα από τα οποία πρόσφυγες και μετανάστες έχουν καταρτιστεί και αργότερα προσληφθεί σε βιομηχανίες στην περιοχή τους, αποτελούν παραδείγματα καλής πρακτικής, τα οποία έχουν να μας διδάξουν πολλά. Παρακάτω θα εξετάσουμε τους παράγοντες επιτυχίας αυτών των πρότζεκτ.

Το κοινό στοιχείο αυτών των έργων είναι ότι βασίζονται σε μια ισχυρή δέσμευση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Κεντρικής σημασίας παράγοντες για την επίτευξη των στόχων των πρότζεκτ αποτελούν η αφοσίωση των διευθυντικών στελεχών και εκπαιδευτών, η εργασιακή εμπειρία που παρέχεται από μικρότερες επιχειρήσεις, η καλή συνεργασία μεταξύ των φορέων, η καλή γνώση της κατάστασης των μεταναστών στη Σουηδία, η ικανότητα χρήσης ήδη υπαρχόντων πόρων, η καλή πρακτική της εκμάθησης γλώσσας, ενώ για την ομάδα-στόχο σημαντικά θέματα είναι η κατάλληλη απασχόληση, η καλή γνώση και καλή επαφή με τις αγροτικές επιχειρήσεις και η αντιστοίχιση ανάμεσα στις ανάγκες των επιχειρήσεων και τις δεξιότητες των συμμετεχόντων.

Τα πρότζεκτ δείχνουν ότι υπάρχουν ευκαιρίες να υλοποιηθούν δραστηριότητες εκπαίδευσης, κατάρτισης κ.α., οι οποίες οδηγούν στην απόκτηση απασχόλησης για τους μετανάστες που γεννήθηκαν στο εξωτερικό. Προτείνονται μέτρα που βασίζονται στις αναφερθείσες εμπειρίες των πρότζεκτ, τα οποία θα μπορούσαν να διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη όσον αφορά στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας του αγροτικού χώρου ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό:

1. Αποσαφήνιση των αναγκών των αγροτικών περιοχών και των ευκαιριών για την ομάδα-στόχο

Υπάρχουν αρκετές διαπιστώσεις σχετικά με τις ανάγκες απασχόλησης σε αγροτικές περιοχές. Ήταν σημαντικό να διασφαλιστεί ότι υπάρχουν θέσεις εργασίας στις αγροτικές περιοχές και μια πραγματική ανάγκη για εργαζόμενους.

2. Αύξηση των γνώσεων των δημόσιων αρχών σχετικά με την ύπαιθρο

Αρκετά από τα πρότζεκτ ανέφεραν ότι το επίπεδο των γνώσεων των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και άλλων δημόσιων αρχών σχετικά με τις αγροτικές περιοχές και τις ευκαιρίες εργασίας στην γεωργία, την κηποκομία και την δασοπονία είναι γενικά χαμηλό.

3. Διασφάλιση πόρων στα πρότζεκτ για διαχείριση έργου και εκπαίδευση

Η διαχείριση έργου και η εκπαίδευση αποτελούν απαραίτητα συστατικά των πρότζεκτ, τα οποία πρέπει να εμφανίζονται στη δομή του πρότζεκτ. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι ο χρόνος που απαιτείται για την επιλογή των συμμετεχόντων και τον συντονισμό μεταξύ των ισότιμων παικτών. Η κατάρτιση και η υποστήριξη είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες για την συνολική υλοποίηση και θα πρέπει να θεωρούνται ως κύρια δραστηριότητα.

4. Αποσαφήνιση των οικονομικών οφελών

Αποσαφήνιση των οικονομικών οφελών για άτομα

με επιδόματα ανεργίας και οικονομικά βοηθήματα, τα οποία αρχίζουν να εργάζονται.

5. Διευκόλυνση της πρόσβασης στην ύπαιθρο

Διευκόλυνση της μετάβασης της ομάδας-στόχου στην ύπαιθρο με τη χρήση, για παράδειγμα, επιδοτούμενων εισιτηρίων λεωφορείου, επιχορηγούμενων μαθημάτων οδήγησης, και της ευκαιρίας να έχει αυτοκίνητο παρά τις ανάγκες συντήρησης.

6. Οργάνωση συναντήσεων μεταξύ ατόμων γεννημένων στη Σουηδία και το εξωτερικό

Τα πρότζεκτ λειτουργούν ως σημεία συνάντησης που μπορούν να οδηγήσουν σε δίκτυα, τα οποία είναι θετικά τόσο για την αγορά εργασίας όσο και για τη ζωή στις αγροτικές περιοχές, εν γένει.

7. Επένδυση στην γλωσσική εκπαίδευση

Οι γλωσσικές δεξιότητες είναι ένας παράγοντας επιτυχίας και είναι απαραίτητες για τους μετανάστες ώστε να κατανοήσουν τα καθήκοντά τους και τα ζητήματα ασφάλειας στον τόπο εργασίας. Η εκπαίδευση στα «Πράσινα Σουηδικά» (λέξεις που χρησιμοποιούνται στη γεωργία, κ.λπ.) μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμη.

8. Συνδυασμός πρακτικής άσκησης και κατάρτισης

Ένας συνδυασμός της κατάρτισης και της πρακτικής άσκησης δίνει καλά αποτελέσματα. Τα σχολεία για τη γεωργία και την κηπουρική είναι πολύτιμα από την άποψη ότι διαθέτουν την επιλογή της κατάρτισης. Ακόμη και οι οικοδεσπότες της πρακτικής άσκησης χρειάζονται εκπαίδευση.

9. Αντιστοίχιση των δεξιοτήτων με τις ανάγκες

Αρκετά πρότζεκτ διαθέτουν μια προσεκτική διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων. Η καλή γνώση του ιστορικού των συμμετεχόντων είναι χρήσιμη όταν γίνεται αντιστοίχιση με τα κατάλληλα καθήκοντα στους τόπους εργασίας.

10. Χρήση υφιστάμενων υποδοχέων

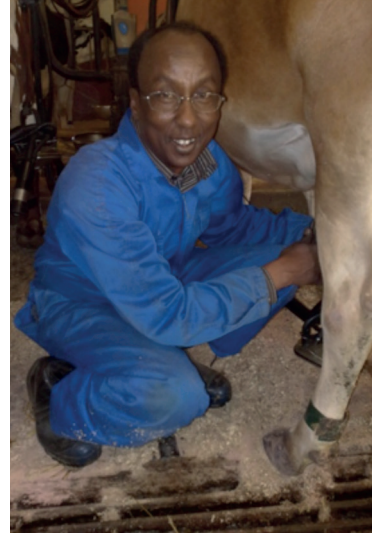
Η εξακρίβωση των θέσεων εργασιών που υπάρχουν σε υφιστάμενους οργανισμούς και περιβάλλοντα πρέπει να γίνεται συνεχώς. Μπορεί να βρεθούν θέσεις σε ένα πρόγραμμα LEADER ή σε άλλες πρωτοβουλίες μέσα και έξω από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

11. Στοχευμένη επαγγελματική κατάρτιση

Μια πρόταση του Συλλόγου Γεωργικών Σχολών είναι να διενεργούν στοχευμένη επαγγελματική κατάρτιση στις σχολές για τις ομάδες-στόχους, σε μόνιμη βάση. Προτείνεται μια εκπαιδευτική δομή η οποία θα παρέχει αρχικά προγράμματα ενθάρρυνσης και εμπύχωσης, τα οποία στη συνέχεια θα ακολουθούνται από κατάλληλη κατάρτιση.

Μελέτη Περίπτωσης 2.5.1:**Ένα πιλοτικό πρόγραμμα LEADER**

Το πιλοτικό πρόγραμμα «Πράσινο μέλλον» ήταν μια διετής σειρά μαθημάτων του Λαϊκού Σχολείου Επιμόρφωσης Ενηλίκων, σχεδιασμένη ως ένα πρόγραμμα επιχειρηματικότητας και επαγγελματικής κατάρτισης, που διεξάγεται από την Ομοσπονδία των Σουηδών Αγροτών στο Λαϊκό Σχολείο Marieborgs και τις Γεωργικές Σχολές στο Östergötland, από τον Φεβρουάριο του 2009 έως τον Φεβρουάριο του 2011. Είκοσι τρεις συμμετέχοντες από διαφορετικές χώρες και με διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο πήραν αρχικά μέρος. Δεκαεπτά προσανατολίστηκαν στην κηπουρική και πέντε στην γεωργία. Εικοσιένα συμμετέχοντες ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους. Περισσότεροι από εννέα από αυτούς βρήκαν εργασία μετά την εκπαίδευση και τουλάχιστον ένας ξεκίνησε τη δική του επιχείρηση.

Μελέτη Περίπτωσης 2.5.2:**To Open Borders («Ανοιχτά Σύνορα»), Σουηδία**

Ένα πρόγραμμα αναδασμού με τον τίτλο «Ανοιχτά Σύνορα» στο Leksand, χρειαζόταν εργασία αποψίλωσης για τη νέα οριοθέτηση 145 χιλιομέτρων. Ένα συλλογικό έργο ξεκίνησε το 2011 ανάμεσα στον δήμο Borlänge, την Σουηδική Δασική Υπηρεσία, την Εθνική Τοπογραφική Υπηρεσία και την Υπηρεσία Απασχόλησης. Οι μετανάστες εκπαιδεύτηκαν και προσλήφθηκαν για την εργασία εκθάμνωσης. Μια ομάδα 31 ατόμων, εκ των οποίων οι 5 είχαν Σουηδική προέλευση και οι 22 Σομαλική, εκπαιδεύτηκαν και προσλήφθηκαν για την εργασία. Οι περισσότεροι από τους μετανάστες οι οποίοι συμμετείχαν στο πρόγραμμα μετακινήθηκαν αργότερα σε νέες θέσεις εργασίας. Ένα παρόμοιο πρόγραμμα, το Open Borders 2 («Ανοιχτά Σύνορα 2»), με 13 συμμετέχοντες, πραγματοποιήθηκε το 2012 στην Dala Floda στη Σουηδία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

Το προσφυγικό ερώτημα

Η εμπειρία στη Σκωτία: το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

Ενώ το άσυλο και η μετανάστευση αποτελούν θέματα μεμονωμένου ενδιαφέροντος για την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, οι πολιτικές που προωθούν και διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη αποτελούν ευθύνη της κυβέρνησης της Σκωτίας, των Σκωτσέζικων δημόσιων φορέων και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, μια ΜΚΟ για τα δικαιώματα του ανθρώπου που ιδρύθηκε το 1985, είναι η μεγαλύτερη οργάνωση στην Σκωτία η οποία παρέχει ανεξάρτητα συμβουλές και βοήθεια σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Υπερασπίζεται και παρέχει υπηρεσίες σε όλη τη Σκωτία σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, κυρίως σε αστικά, αλλά επίσης αγροτικά περιβάλλοντα. Το Συμβούλιο διοργανώνει εκδηλώσεις οργανωτικής ενδυνάμωσης και εργάζεται στενά με την κυβέρνηση της Σκωτίας και άλλους φορείς για τη διενέργεια εκστρατειών πληροφόρησης και αναπτυξιακής πολιτικής.

Το 1999, η Γλασκόβη ήταν η πρώτη πόλη που υπέγραψε το σχέδιο διασποράς που δημιουργήθηκε από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, με την προοπτική οι μετανάστες να μεταφερθούν μακριά από το Λονδίνο και τη νοτιοανατολική Αγγλία. Το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες χρειάστηκε να προσφέρει συμβουλές σε πολύ μεγαλύτερη ομάδα ανθρώπων (οι συνολικοί αριθμοί αυξάνονται 20 φορές) και ως αποτέλεσμα, μετέφερε τα γραφεία του από το Εδιμβούργο στη Γλασκόβη.

Τα δεδομένα της απογραφής του 2011 στη Σκωτία αποκάλυψαν ότι η χώρα είχε τον μεγαλύτερο μέχρι στιγμής πληθυσμό: 5.295.403. Επίσης, έδειξε ότι ο πληθυσμός της Σκωτίας γίνεται όλο και περισσότερο ποικιλόμορφος, με ένα μεγαλύτερο εύρος εθνικότητων και περισσότερους ανθρώπους γεννημένους έξω από το Ηνωμένο Βασίλειο. Από το 2001 και έπειτα, ο μειονοτικός εθνικός πληθυσμός στη Σκωτία διπλασιάστηκε από 2% σε 4%. Εξαιτίας του γηράσκοντος πληθυσμού της χώρας, οι εισροές νέων μεταναστών θεωρήθηκαν σημαντικές για να διατηρηθούν οι πληθυσμιακοί στόχοι, οι οποίοι είναι ζωτικής σημασίας για τη συνολική ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη της Σκωτίας.

Μερικά δεδομένα από την Γλασκόβη

Δεδομένα από την Γλασκόβη υποδεικνύουν ότι ο μειονοτικός εθνικός πληθυσμός της πόλης ήταν 41.854 το 2001, ο οποίος εκπροσωπούσε το 7,2% του πληθυσμού. Μέχρι το 2011 αυτός ο αριθμός έφθασε τις 91.622 – μια αύξηση της τάξης του 119%, η οποία εκπροσωπεί το 15,4% του πληθυσμού.

Από τον Απρίλιο του 2015, 3106 αιτούντες άσυλο λάμβαναν στέγαση και οικονομική ενίσχυση στη Γλασκόβη. Αυτό αντιστοιχεί στο 12,5% των αιτούντων άσυλο στο Ηνωμένο Βασίλειο και στο 0,5% του πληθυσμού της πόλης. Όσον αφορά τους πρόσφυγες, η Γλασκόβη χορηγεί 500 – 800 απαιτήσεις επησείας. Περίπου τα δύο τρίτα αυτών των προσφύγων μένουν στη Γλασκόβη και υπολογίζεται ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν 20-25.000 στη Γλασκόβη.

Δυστυχώς, η κατανομή κατά φύλο των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στη Σκωτία δεν είναι σαφής. Το Υπουργείο Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου παραθέτει λεπτομερή στοιχεία μόνο του φύλου του κυρίως αιτούντος άσυλο. Όποιο από τα μέλη της οικογένειάς του/της που μπορεί να εισέλθουν στη Σκωτία σε μεταγενέστερη ημερομηνία, δεν περιλαμβάνονται σε αυτές τις πληροφορίες. Εκτιμήσεις αναφέρουν ότι το ένα πέμπτο των κυρίων αιτούντων άσυλο καταφθάνουν ως μέλη μιας οικογένειας και ένα τρίτο από αυτούς τους κύριους αιτούντες είναι θηλυκού γένους. Επιπρόσθετα, υπάρχουν περίπου 250 άτομα με ηλικία κάτω των 18 ετών, τα οποία καταφθάνουν στη Σκωτία χωρίς τους γονείς τους ή νόμιμο κηδεμόνα.

New Scots: «Εντάσσοντας τους Πρόσφυγες στις κοινότητες της Σκωτίας»

Στη Σκωτία, η κοινωνική ένταξη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων γίνεται από την πρώτη κιόλας ημέρα. Αυτή είναι η βασική πολιτική κοινωνικής ένταξης στη Σκωτία και διαφέρει από τις πολιτικές στο υπόλοιπο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε συνεργασία με την κυβέρνηση της Σκωτίας, τους οργανισμούς

τοπικής αυτοδιοίκησης της Σκωτίας και τις κοινότητες των προσφύγων, το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ανέπτυξε το πρόγραμμα New Scots: «Εντάσσοντας τους Πρόσφυγες στις κοινότητες της Σκωτίας». Είναι μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διασφάλιση της επιτυχημένης υλοποίησης της κοινωνικής ένταξης με επίτευξη στόχων σε όλο το εύρος των τομέων της υγείας, εκπαίδευσης, κοινωνικής συνοχής, στέγασης και απασχόλησης.

Το όραμα πίσω από το πρόγραμμα New Scots έχει ως στόχο του μια Σκωτία όπου οι πρόσφυγες έχουν τη δυνατότητα να χτίσουν μια νέα ζωή από την πρώτη ημέρα της άφιξής τους στη χώρα και να συνειδητοποιήσουν το σύνολο των δυνατοτήτων τους με την υποστήριξη βασικών υπηρεσιών, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης. Ο στόχος είναι να γίνουν οι πρόσφυγες ενεργά μέλη των σκωτσέζικων κοινοτήτων, να συνεισφέρουν πλήρως στην κοινωνία και να αναπτύξουν ισχυρές κοινωνικές σχέσεις. Προκειμένου να πετύχει αυτούς τους στόχους, το New Scots επικεντρώνεται στο συντονισμό των διάφορων οργανώσεων οι οποίες λειτουργούν για την υποστήριξη των προσφύγων και των ανθρώπων που αναζητούν άσυλο στη Σκωτία. Παρέχει ένα σαφές πλαίσιο για τις προαναφερθείσες οργανώσεις και την κυβέρνηση της Σκωτίας προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των υφιστάμενων πόρων.

Η κύρια ομάδα η οποία ανέπτυξε τη στρατηγική, όρισε την ένταξη ως «μια αμφίδρομη διαδικασία η οποία αφορά θετικές αλλαγές τόσο στα άτομα όσο και στις κοινότητες υποδοχής και η οποία οδηγεί σε συνεκτικές, πολυπολιτισμικές κοινότητες». Σε συμφωνία με την στρατηγική, η κυβέρνηση της Σκωτίας, το Συνέδριο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Σκωτίας (COSLA) και το Σκωτσέζικο Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, κατέγραψε τις τρέχουσες δραστηριότητες κοινωνικής ένταξης των προσφύγων στη Σκωτία, προώθησε τη δημιουργία συνεργασιών και εξακρίβωσε και προώθησε την υιοθέτηση πρακτικών λύσεων για την αντιμετώπιση των αναγκών της ένταξης των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Μια σειρά από συναντήσεις οργανώθηκαν για να αναπτυχθεί μια πιο στρατηγική

προσέγγιση για την υποστήριξη των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, στη χώρα. Κάθε συνάντηση είχε εκπροσώπους από παρόχους υπηρεσιών, οργανισμούς του τριτογενούς τομέα, οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, κρατικές διευθύνσεις και πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο οι οποίοι παρείχαν τις απόψεις τους εκ μέρους των ομάδων της κοινότητας που εκπροσωπούν.

Ανάμεσα στον Δεκέμβριο του 2012 και τον Μάιο 2013, οργανώθηκαν έξι θεματικές συναντήσεις οι οποίες κάλυψαν θέματα όπως η στέγαση, η υγεία, η εκπαίδευση, η απασχόληση και η κοινωνική πρόνοια, οι κοινοτικές και κοινωνικές σχέσεις και οι ανάγκες των νεοαφιχθέντων οι οποίοι αιτούνται άσυλο. Οι συναντήσεις χρησιμοποίησαν την διαδραστική εργαλειοθήκη KETSO για να εξακριβώσουν τι λειτουργούσε σωστά όσον αφορά την ένταξη των προσφύγων, τι ευκαιρίες υπήρχαν για περαιτέρω ανάπτυξη και τι προκλήσεις υπήρχαν. Ως αποτέλεσμα των συναντήσεων, διαπιστώθηκε ένα σύνολο αποτελεσμάτων τα οποία θα μπορούσαν να παρασχεθούν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου τριών ετών, από κοινού με σχέδια δράσης όσον αφορά τον τρόπο της επίτευξής τους. Επίσης, οι ομάδες αναγνώρισαν ότι υπήρχαν κάποιοι στόχοι που θα παρεμποδίζονταν, επειδή βρίσκονταν εκτός αρμοδιότητας των σκωτσέζικων δημόσιων αρχών και φορέων ή εξαιτίας του υψηλού τους κόστους. Για τον λόγο αυτό, τέτοιοι στόχοι δεν περιλαμβάνονταν στη στρατηγική του New Scots.

Μελέτη Περίπτωσης 3.1.1: KETSO και GRAMNET

Η Ketso είναι μια εργαλειοθήκη πρακτικής ενασχόλησης για δημιουργική συμμετοχή, η οποία επινοήθηκε πάνω από δύο δεκαετίες πριν, στο Λεσόθο – μια μικρή ηπειρωτική χώρα η οποία περιβάλλεται από τη Νότια Αφρική. Ketso σημαίνει «δράση» στην τοπική γλώσσα και αρχικά αναπτύχθηκε για να βοηθήσει τους ανθρώπους με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο και μορφωτικό επίπεδο να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και να ανταλλάξουν τις ιδέες τους.

Η χρήση του Ketso είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος να συγκροτηθεί ένα εργαστήριο και να διασφαλιστεί ότι όλοι μπορούν να συμμετάσχουν και να γίνουν πιο δημιουργικοί. Χρησιμοποιείται σε 48 χώρες από πάνω από 560 εταιρίες με περισσότερους από 23.000 συμμετέχοντες εργαστηρίων.

Πώς λειτουργεί;

Στην αρχή, σε όλους τους συμμετέχοντες δίνεται ένα στυλό και μερικά επαναχρησιμοποιήσιμα χρωματιστά φύλλα. Έπειτα, τους ζητείται να σημειώσουν ή να σχεδιάσουν τις ιδέες τους στα διαφορετικά φύλλα, τα οποία, για παράδειγμα, θα μπορούσαν να είναι απαντήσεις στα διάφορα ερωτήματα που θέτουν οι οργανωτές του εργαστηρίου. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες προσθέτουν τα φύλλα τους σε έναν κεντρικό χώρο εργασίας, ο οποίος μπορεί να αναδιαταχθεί καθώς εξελίσσεται το εργαστήριο.

Ο κεντρικός κορμός του χώρου εργασίας δείχνει το κύριο πεδίο εστίασης του εργαστηρίου και τα κλαδιά που απομακρύνονται από αυτήν την κεντρική περιοχή βοηθούν να συγκροτηθούν οι ιδέες σε θέματα. Οι συμμετέχοντες προσθέτουν τα φύλλα στο σχετικό τραπέζι εργασίας, τα οποία στη συνέχεια αναπτύσσονται σε δέσμες ιδεών. Στη συνέχεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν εικονίδια για να επισημανθούν τα κύρια σημεία, κάτι το οποίο επιτρέπει στους συμμετέχοντες να κάνουν σχόλια αξιολόγησης και να τοποθετήσουν τις ιδέες σε σειρά προτεραιότητας. Αυτές μπορούν στη συνέχεια να εξελιχθούν σε ένα σχέδιο δράσης.

Πηγή: www.ketso.com

Ένα παράδειγμα όπου η Ketso αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρήσιμη είναι το GRAMNET (Δίκτυο του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης για τους Πρόσφυγες και το Άσυλο). Η εργαλειοθήκη επέτρεψε στο δίκτυο να φέρει κοντά επιτηδευματίες, ερευνητές και πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και μετανάστες, για να συζητήσουν ευαίσθητα θέματα τα οποία αφορούν τις κοινότητές τους στη Σκωτία. Μέσω της χρήσης των χρωματιστών σχημάτων για να εκφράσουν τις ιδέες και τις σκέψεις τους, οι συμμετέχοντες μπορούν να συνεισφέρουν με έναν μη απειλητικό τρόπο. Εκείνοι που συνήθως θα δυσκολεύονταν να μιλήσουν σε ένα ομαδικό περιβάλλον μπορούν έτσι να επικοινωνήσουν οπτικά εάν επιθυμούν να μη μιλούν. Αυτό είναι πολύ χρήσιμο κατά την ενασχόληση με πρόσφυγες, οι οποίοι μπορεί να νιώθουν ιδιαίτερα ευάλωτοι και εκτεθειμένοι σε τέτοιου είδους εργαστήρια.

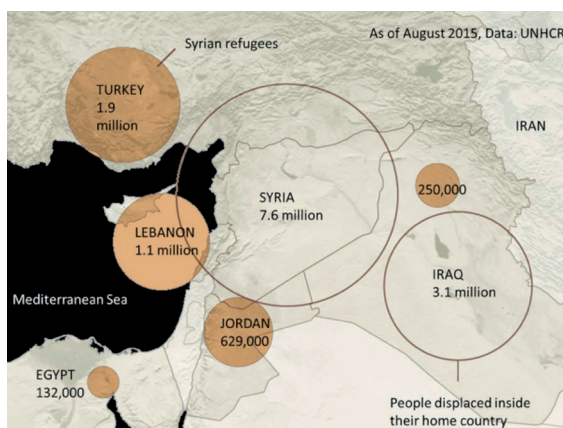
Το GRAMNET έχει επίσης χρησιμοποιήσει την Ketso ως μέρος του Συλλογικού του Μεταπτυχιακού Προγράμματος – συνεργαζόμενο, μεταξύ άλλων, με το Συμβούλιο της Πόλης της Γλασκώβης. Το πρόγραμμα είναι ένα καινοτόμο έργο στο οποίο μεταπτυχιακοί φοιτητές ηγούνται ερευνητικών προγραμμάτων σε συνεργασία με τις οργανώσεις που βρίσκονται σε εταιρική σχέση με το GRAMNET, τις σχετιζόμενες με τη μετανάστευση και τους πρόσφυγες. Ως αποτέλεσμα της χρήσης της εργαλειοθήκης Ketso από το GRAMNET για να διευκολύνει τα πολλά εργαστήρια που οργανώνει, η ζήτηση για την εργαλειοθήκη αυξήθηκε ραγδαία στη Σκωτία. Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα σχετικά με την Ketso, αφού επισκεφθείτε τον ακόλουθο δικτυακό τόπο: <http://www.ketso.c>

3.2 Η συνεργασία των ΜΚΟ και η εκπαίδευση και κοινωνική πρόνοια των προσφύγων στην Τουρκία

Η τουρκική κυβέρνηση είχε αρχικά μια πολιτική ανοιχτών θυρών για τους πρόσφυγες, εκτιμώντας ότι 100.000 άτομα θα διέφευγαν από τις μικρές μεθοριακές πόλεις. Εντούτοις, γύρω στα 2 εκατομμύρια άτομα από τη Συρία έχουν βρει καταφύγιο στην Τουρκία από το 2011. Έχει κατασκευάσει στρατόπεδα υψηλής ποιότητας τα οποία φιλοξενούν 250.000 άτομα και οι υπόλοιποι έχουν εγκατασταθεί σε πόλεις ως πρόσφυγες των αστικών κέντρων. Το 2014, εκδόθηκε ο Κανονισμός Προσωρινής Προστασίας, εντάσσοντας τους Σύριους πρόσφυγες σε ένα ειδικό καθεστώς, καθώς η Τουρκία δεν τους αναγνωρίζει νομικά ως «πρόσφυγες». Διεθνείς και εθνικές ΜΚΟ ενεργοποιούνται αναφορικά με θέματα που εκτείνονται από την επισιτιστική ασφάλεια έως την εκπαίδευση και τον βιοπορισμό.

Συρία: Η χειρότερη κρίση του 21ου αιώνα

Ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία βρίσκεται στο πέμπτο έτος, χωρίς να διαφαίνεται κάποιος τερματισμός του. Οι συγκρούσεις υπολογίζεται ότι στοιχίσαν 200.000 ζωές και οδήγησαν πάνω από 4 εκατομμύρια Σύριους να βρουν καταφύγιο σε γειτονικές χώρες, κάνοντάς την έτσι την μεγαλύτερη εκτόπιση προσφύγων από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Υπολογίζεται ότι 7,6 εκατομμύρια επιπλέον πολίτες έχουν εκτοπιστεί μέσα στην ίδια τη Συρία. Αυτή τη στιγμή, 12,2 εκατομμύρια άτομα έχουν ανάγκη ανθρωπιστικής βοήθειας στη Συρία και 5,5 εκατομμύρια παιδιά επηρεάζονται από την κρίση.

Εισροή στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Μέχρι το τέλος του Αυγούστου, περισσότεροι από 200.000 πρόσφυγες είχαν διασχίσει το Αιγαίο Πέλαγος μέσα στο 2015. Η τρέχουσα αναλογία είναι 20.000 άτομα την εβδομάδα (τέλος Αυγούστου 2015). Η πλειοψηφία (69%) είναι Σύριοι, Αφγανοί (18%), Ιρακινοί και Σομαλοί, που φεύγουν να βρουν καταφύγιο μακριά από τις συγκρούσεις που γίνονται στις χώρες τους. Για αυτόν τον λόγο, μπορεί να εκτιμηθεί ότι η πλειοψηφία εξ' αυτών δικαιούται να λάβει καθεστώς πρόσφυγα στις χώρες προορισμού.

Η κύρια διαδρομή των προσφύγων που διασχίζουν το Αιγαίο Πέλαγος από την Τουρκία, περνά από τα ελληνικά νησιά, την ΠΓΔΜ, τη Σερβία και την Ουγγαρία έως τις βόρειο-ευρωπαϊκές χώρες, όπως τη Γερμανία και τη Σουηδία. Στις 2 Σεπτεμβρίου του 2015, ένα αγόρι τριών ετών από τη Συρία, ο Alan Kurdi, βρέθηκε νεκρό, στην ακτή του Μπόντρουμ (Αλικαρνασός) στην Τουρκία. Η εικόνα του μπήκε στην πρώτη σελίδα των εφημερίδων παγκοσμίως, έπειτα από τον πνιγμό του στο Αιγαίο Πέλαγος. Αυτό το περιστατικό έφερε το προσφυγικό ζήτημα στην ημερήσια διάταξη πολλών κυβερνήσεων και πολιτών.

Τα αρχικά ευρήματα των ερευνών έδειξαν ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες που προσπαθούν να διασχίσουν το Αιγαίο Πέλαγος, έχουν εισέλθει στην Τουρκία μόνο πριν από μερικές εβδομάδες και έτσι, την χρησιμοποιούν ως χώρα διέλευσης. Έρχονται κυρίως από συγκριτικά «ασφαλή» μέρη της Συρίας, τα οποία βρίσκονται υπό τον έλεγχο του καθεστώτος του Άσαντ, αλλά που υπέφεραν από ανεπαρκή πρόσβαση στον ηλεκτρισμό, στο καθαρό νερό, στην τροφή, στην υγεία και την εκπαίδευση, το οποίο αποτελεί πρόβλημα για όλη τη χώρα. Παρόλα αυτά, η κύρια αιτία που αφήνουν τη χώρα τους, φαίνεται να είναι η χαμένη τους ελπίδα για ένα ειρηνικό και ικανοποιητικό μέλλον ύστερα από 4 χρόνια πολέμου. Από την άλλη πλευρά, πολλοί από αυτούς που έχουν εγκατασταθεί στην Τουρκία δηλώνουν επίσης την επιθυμία τους να ζήσουν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς η Τουρκία με το παρόν καθεστώς της προσωρινής προστασίας και χωρίς μια ουσιαστική πολιτική κοινωνικής

ένταξης, δεν παρέχει επίσης κάποιο όραμα για το μέλλον.

Η απάντηση της τουρκικής κυβέρνησης

Η Τουρκία είχε μια πολιτική «ανοικτών θυρών» στο ξεκίνημα της κρίσης το 2011, προσδοκώντας ότι τα άτομα που θα εγκατέλειπαν την περιοχή των ένοπλων συγκρούσεων θα ήταν γύρω στα 100.000. Έχει κατασκευάσει υψηλής ποιότητας στρατόπεδα για την υποδοχή των Συρίων προσφύγων, όμως ο αριθμός τους έχει αυξηθεί σε περισσότερο από 1,9 εκατομμύρια στο τέλος του Αυγούστου του 2015. Γύρω στους 250.000 πρόσφυγες κατοικούν προς το παρόν σε στρατόπεδα προσφύγων, ενώ 1,7 εκατομμύρια ζουν στις πόλεις διασκορπισμένοι σε όλη την Τουρκία αλλά κυρίως κατά μήκος της περιοχής των συνόρων Συρίας-Τουρκίας.

Η αρχική απάντηση της τουρκικής κυβέρνησης ήταν να καλύψει όλες τις ανάγκες των προσφύγων από μόνη της, αρνούμενη βοήθεια από την διεθνή κοινότητα και προσδοκώντας ότι οι συγκρούσεις θα τελειώσουν γρήγορα. Αυτή η προσδοκία δεν έγινε πραγματικότητα και το 2014 η τουρκική κυβέρνηση ζήτησε εξωτερική ενίσχυση προκειμένου να καλύψει τις βασικές ανάγκες των Συρίων προσφύγων, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής ασφάλειας και της υγιεινής. Σύμφωνα με αξιωματούχους της τουρκικής κυβέρνησης, η Τουρκία ξοδεύει γύρω στο 1 εκατομμύριο δολάρια ΗΠΑ για να καλύψει τις ανάγκες των προσφύγων ετησίως.

Τον Οκτώβριο του 2014, το Τουρκικό Κοινοβούλιο εξέδωσε τον Κανονισμό Προσωρινής Προστασίας, ο οποίος έχει εγγυηθεί μερικά δικαιώματα για τους Σύριους πρόσφυγες για μια προσωρινή περίοδο, τα οποία πρόκειται να αποφασιστούν από την κυβέρνηση. Σύμφωνα με τον Κανονισμό, οι εγγεγραμμένοι Σύριοι πρόσφυγες δικαιούνται δωρεάν δημόσια υγεία, ελεύθερη είσοδο στα δημόσια σχολεία και πανεπιστήμια. Ο Κανονισμός έδωσε επίσης την εξουσία στο υπουργικό συμβούλιο να εκδίδει άδειες εργασίας και να ορίζει τις γεωγρα-

φικές περιοχές της εργασίας όπου αυτές οι άδειες θα ήταν έγκυρες. Παρόλα αυτά, μέχρι και σήμερα, αυτές οι περιοχές δεν ήταν δυνατό να προσδιοριστούν από την κυβέρνηση· οι γενικές εκλογές και η αποτυχία να σχηματιστεί μια νέα κυβέρνηση, ανέβαλε αυτή την διαδικασία. Η πρακτική απουσία αδειών εργασίας δοκιμάζει δραματικά τις αντοχές 1,7 εκατομμυρίων προσφύγων καθώς πρέπει να πληρώνουν ενοίκια και λογαριασμούς. Αυτό δημιουργεί επίσης ένα εμπόδιο στον δρόμο προς την κοινωνική συνοχή.

Η απάντηση των εθνικών και διεθνών ΜΚΟ

Πολλές διεθνείς και εθνικές ανθρωπιστικές οργανώσεις έχουν απαντήσει στην κρίση. Το 2013, μερικές επίσης από αυτές απέκτησαν άδεια να τοποθετήσουν τις βάσεις τους για διασυννοριακή βοήθεια στην νοτιοανατολική Τουρκία, και ως εκ τούτου, άρχισαν να εργάζονται υπέρ των προσφύγων στην Τουρκία. Οι οργανώσεις περιλαμβάνουν φορείς των Ηνωμένων Εθνών όπως το UNHCR, η UNICEF, το IOM, το UNFPA, το WFP και σχεδόν όλες οι διεθνείς οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Καταστροφών (AFAD) και ο τουρκικός Ερυθρός Σταυρός ήταν οι κύριοι συνεργαζόμενοι φορείς με την τουρκική κυβέρνηση. Οι εθνικές ΜΚΟ περιλαμβάνουν ανθρωπιστική βοήθεια και οργανώσεις προσφύγων, πολλές από τις οποίες συνεργάζονται με διεθνείς ΜΚΟ.

Η αρχική απάντηση επικεντρώθηκε στην ανθρωπιστική βοήθεια όσον αφορά την τροφή, την ασφάλεια, τη διαχείριση και την υγιεινή. Ψυχολογικές πρώτες βοήθειες και ψυχολογική υποστήριξη στους πιο ευάλωτους, όπως τα παιδιά και τα θύματα σεξουαλικής και φυλετικής βίας, ακολούθησαν την πρώτη υλική υποστήριξη. Ψυχαγωγικές δραστηριότητες, μη τυπικές και άτυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες παρασχέθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο. Προς το παρόν, το καθήκον που έχει μπροστά της η κοινότητα των ΜΚΟ είναι να βρουν καινοτόμες λύσεις για τον βιοπορισμό, την προσαρμογή των προσφύγων και την κοινότητα υποδοχής.

Μελέτη Περίπτωσης 3.2.1:**Το Πρόγραμμα για τους Σύριους Πρόσφυγες της Yuva Association στην Τουρκία**

Η Yuva Association (YUVA) ιδρύθηκε στην Τουρκία το 2010 με στόχο να συνενώσει τις έννοιες της εκπαίδευσης των ενηλίκων, της προστασίας της φύσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και διεξάγει δραστηριότητες νομικής υπεράσπισης και προγράμματα. Η YUVA λαμβάνει μέτρα για βιώσιμους τρόπους ζωής, εξάλειψη της φτώχειας και εκδημοκρατισμό μέσα από την εκπαίδευση ενηλίκων και προωθεί τις συμμετοχικές μεθόδους διδασκαλίας.

Ο κύριος στόχος του Προγράμματος για τους Σύριους Πρόσφυγες που εφαρμόστηκε από τον Απρίλιο του 2013, είναι να ενισχύσει την συριακή κοινότητα και τους ντόπιους μέσα από τη μη τυπική εκπαίδευση ενηλίκων, να αναπτύξει και να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα ψυχολογικής υποστήριξης, ιδιαίτερα εστιάζοντας στην συναισθηματική και γνωστική κατάσταση των Συρίων, να βελτιώσει και να ενισχύσει τις επαγγελματικές δεξιότητες μέσα από την επαγγελματική κατάρτιση και τις δραστηριότητες δημιουργίας εισοδήματος, και να αυξήσει τον διάλογο και την αλληλεγγύη ανάμεσα στους Σύριους πρόσφυγες και τους ντόπιους μέσα από κοινωνικές δραστηριότητες.

Στα πλαίσια του Προγράμματος για τους Σύριους Πρόσφυγες, η YUVA ίδρυσε δύο κοινοτικά κέντρα στο Κιρκάν και στο Νιζίπ. Τα κοινοτικά κέντρα της YUVA παρέχουν υπηρεσίες κάτω από δύο βασικές επικεφαλίδες.

1. Προστασία της κοινότητας και δραστηριότητες υποστήριξης οι οποίες περιλαμβάνουν διαχείριση υποθέσεων, συνεδριάσεις ευαισθητοποίησης, κοινωνική συμβουλευτική, νομική βοήθεια, κινητοποίηση της κοινότητας· μαθήματα γλώσσας, εκπαιδευτικά προγράμματα υπολογιστών και μαθήματα ανάπτυξης δεξιοτήτων.
2. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες οι οποίες συνεισφέρουν στη δημιουργία εισοδήματος και τον βιοπορισμό του συριακού πληθυσμού στην Τουρκία συμπεριλαμβανομένων της γλώσσας, των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και της επαγγελματικής κατάρτισης.

Σε αυτά τα κοινοτικά κέντρα υπάρχουν επίσης χώροι για παιδιά, όπου η YUVA παρέχει υπηρεσίες για παιδιά βρεφικής και νηπιακής ηλικίας των συμμετε-

χόντων, και επίσης εργαστήρια δράματος, ζωγραφικής και φωτογραφίας για παιδιά. Μια εξέταση των δημογραφικών στοιχείων των δικαιούχων οι οποίοι συμμετέχουν στις δραστηριότητες σε αυτά τα κέντρα αποκαλύπτει ότι οι περισσότεροι από αυτούς είναι γυναίκες. Οι γυναίκες αποτελούν το 73% και οι άνδρες το 27% του συνολικού αριθμού των ατόμων που συμμετείχε ενεργά. Οι Σύριοι αποτελούν το 74% και οι Τούρκοι αντιστοιχούν στο 26% του συνόλου των ατόμων που συμμετείχε ενεργά.

Από το 2013 έως τον Μάιο του 2015, περισσότερα από 13.000 άτομα προσεγγίστηκαν και 8000 άτομα συμμετείχαν ενεργά σε μαθήματα και κοινωνικές δραστηριότητες. Την περίοδο 2014/2015, στο κοινοτικό κέντρο στο Κιρκάν, συνολικά 4788 άτομα συμμετείχαν στις προσφερόμενες από το Κέντρο υπηρεσίες:

- Σε τακτική βάση, συμμετείχαν 1644 νέοι και ενήλικες στα μαθήματα γλώσσας.
- Συμμετείχαν 1158 νέοι και ενήλικες στα προσανατολισμένα στην επαγγελματική κατάρτιση εργαστήρια, μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένων Η/Υ) και σειρά μαθημάτων σε βασικά προσόντα.
- Επωφελήθηκαν 256 παιδιά ηλικιών από 3 έως 6 ετών από τα μαθήματα προσχολικής εκπαίδευσης που προσφέρθηκαν ειδικά σε αυτά.

Η YUVA άνοιξε ένα νέο κοινοτικό κέντρο στο Νιζίπ, στην αρχή του Μαρτίου του 2015. Μέχρι τον Μάιο του 2015, σχεδόν 1200 άτομα είχαν προσεγγιστεί και 600 άτομα είχαν συμμετάσχει ενεργά στις δραστηριότητες του Κοινοτικού Κέντρου του Νιζίπ. Σε μια περίοδο δύο μηνών:

- Ενεργά μαθήματα γλώσσας παρακολούθησαν 188 παιδιά ηλικίας 7-14, 49 έφηβοι ηλικίας 14-18 και 130 ενήλικοι.
- Μαθήματα χειροτεχνίας παρακολούθησαν 39 (ενήλικες) συμμετέχοντες, 20 ενεργοί συμμετέχοντες έμαθαν για το επάγγελμα του βοηθού νηπιαγωγού, 15 συμμετέχοντες έμαθαν για την κομμωτική, 21 ενεργοί συμμετέχοντες έμαθαν πώς να ράβουν, 70 (11 νέοι, 29 παιδιά-30 ενήλικες) ενεργοί συμμετέχοντες παρακολούθησαν μαθήματα ΤΠΕ.
- Οι υπηρεσίες για βρεφικής και νηπιακής ηλικίας ωφέλησαν 52 παιδιά. Το μάθημα της υποστήριξης της εκπαίδευσης παρακολούθησαν 11 παιδιά και 5 νέοι.
- Σε Κέντρα Ψυχολογικής Υποστήριξης και Ψυχικής Υγείας παραπέμφθηκαν 14 άτομα. Το προσωπικό του Κοινοτικού Κέντρου του Νιζίπ έκανε διάφορες εκπαιδεύσεις στις ψυχολογικές πρώτες βοήθειες, τραυματισμούς, αυτοάμυνα και προστασία του παιδιού.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση <http://www.yuva.org.tr/>

3.3 Παραδείγματα καλών πρακτικών από άλλες χώρες

Σουηδία

Μέχρι πρόσφατα, η Σουηδία δέχθηκε τον υψηλότερο αριθμό προσφύγων από οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα και επέλεξε αυτό που θα μπορούσε να είναι μια μοναδική προσέγγιση η δουλειά να έρχεται πρώτη και η υποδοχή των προσφύγων έπειτα. Οι νεοαφιχθέντες στη Σουηδία πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο δεν αφήνονται να περιμένουν σε στρατόπεδα ή σε συστήματα κοινωνικής υποστήριξης αντίθετα, εγγράφονται σε ένα πρόγραμμα εργασιακής ένταξης. Από τη στιγμή που το καθεστώς διαμονής τους έχει τακτοποιηθεί, είναι η εθνική δημόσια υπηρεσία απασχόλησης και όχι το συμβούλιο μεταναστευσης ή το δημοτικό συμβούλιο το οποίο βοηθά τους πρόσφυγες να αποκτήσουν ένα στήριγμα στο νέο τους περιβάλλον. Κεντρικής σημασίας για αυτό είναι η εύρεση κάποιας εργασίας.

Οι δεξιότητες ανάμεσα στους νεοαφιχθέντες είναι αρκετά διαφορετικές – και σίγουρα όχι πάντα χαμηλού επιπέδου. Η αξιολόγηση ικανοτήτων, μέρος του σουηδικού προγράμματος κοινωνικής ένταξης, λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα τυπικά προσόντα, αλλά επίσης την προϋπηρεσία, τις κοινωνικές δεξιότητες και άλλες σχετικές με την απασχόληση εμπειρίες. Οι πρόσφυγες επίσης εκφράζουν τις προσωπικές τους προσδοκίες από το πρόγραμμα και από την βοήθεια την οποία θα επιθυμούσαν να λάβουν από τον σύμβουλο εργασίας στην δημόσια υπηρεσία απασχόλησης. Το εξαγόμενο σχέδιο κοινωνικής ένταξης σέβεται τον πρόσφυγα ως έναν άνεργο που αναζητεί εργασία, ο οποίος θα αναλαμβάνει την ευθύνη για την εύρεση μιας κατάλληλης εργασίας.

Η δημόσια υπηρεσία απασχόλησης προσεγγίζει επίσης τους εργοδότες, βρίσκοντας αυτούς που είναι πρόθυμοι να προσλάβουν πρόσφυγες και διαπραγματεύονται με εκείνους που δείχνουν λιγότερη ετοιμότητα να επενδύσουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων. Οι επιδοτήσεις για θέσεις εργασιακής εμπειρίας και προπαρασκευαστικά μαθήματα κατάρτισης, βοη-

θούν να ανοίξει ο δρόμος για ένα αμοιβαία θετικό ξεκίνημα. Η συνεχιζόμενη βοήθεια και μετά την έναρξη εργασίας του πρόσφυγα, βοηθά να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της απασχόλησης.¹⁰

Ένα δυνατό σημείο του σουηδικού προγράμματος είναι ότι ξεκινά παράλληλα μονοπάτια για την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη των προσφύγων. Οι πρόσφυγες, για παράδειγμα, δεν περνούν ένα μεγάλο χρονικό διάστημα σε ένα μάθημα γλώσσας και έπειτα ξεκινούν να αναζητούν εργασία, αλλά κάνουν και τα δύο ταυτόχρονα. Καθώς το επίκεντρό του δεν είναι μόνο η εύρεση εργασίας, το πρόγραμμα βοηθά επίσης τους πρόσφυγες να βρουν κατάλληλη στέγη, δεδομένου ότι μια ευημερούσα αγορά εργασίας συνήθως ανεβάζει τις τιμές της αγοράς στη στέγαση. Από το ξεκίνημα του προγράμματος το 2012, 8.000 πρόσφυγες ζήτησαν βοήθεια από την δημόσια υπηρεσία απασχόλησης για την εύρεση μιας θέσης, στους μισούς από τους οποίους προσφέρθηκε μια ικανοποιητική τοποθέτηση σε χώρο εργασίας. Ένας στους τέσσερις από τους συμμετέχοντες του προγράμματος έχουν βρει θέσεις εργασίας ή προγράμματα σπουδών, ένα εντυπωσιακό ξεκίνημα στη βελτίωση της ένταξης στην αγορά εργασίας πάνω από 4000 προσφύγων μόνο μέσα στο 2012· οι υπόλοιποι τρεις στους τέσσερις χωρίς τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας παραμένουν στο πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης για μελλοντικές ευκαιρίες.

Η σουηδική κυβέρνηση αποφάσισε να εισάγει μια συνεχή αξιολόγηση για το πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης, να παρακολουθεί και να αξιολογεί την ατομική επιτυχία, ακόμη και αν οι συνολικοί αριθμοί των κοινωνικά ενταγμένων προσφύγων μπορεί να είναι χαμηλοί στην αρχή. Αποφασίστηκε επίσης να μην περιοριστεί το πρόγραμμα μέσα από την παρακολούθηση των προθεσμιών ή των δημοσιονομικών περιορισμών, αλλά να το εκμεταλλευτούν ώστε να βοηθηθεί η εδραίωση της μεταναστευτικής πολιτικής περισσότερο ως μιας μακροπρόθεσμης διαδικασίας, παρά ως μιας πρόχειρης λύσης σε ένα προσωρινό φαινόμενο.

Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει κατακλυστεί από τον αριθμό των προσφύγων που διασχίζουν τα σύνορά της από την Τουρκία, ιδιαίτερα τους κατευθυνόμενους προς τα

¹⁰ Διαβάστε περισσότερα στη διεύθυνση: <http://www.fmreview.org/faith/peromingo#sthash.AnrT1hAd.dpu>

νησιά του Αιγαίου οι οποίοι υποφέρουν από την καθημερινή απώλεια ανθρωπίνων ζώων, που έχει συγκλονίσει όλο τον κόσμο. Το πρώτο Σχέδιο Δράσης για τη Διαχείριση του Ασύλου και της Μετανάστευσης, συγκροτήθηκε το 2011 και εισήγαγε τα Πρώτα Κέντρα Υποδοχής, παρέχοντας υπηρεσίες στους πρόσφυγες οι οποίοι περνούσαν παράνομα τα σύνορα. Οι πρώτες υπηρεσίες Υποδοχής θέτουν στόχους ως ακολούθως:

- Ενημέρωση των μεταναστών και των προσφύγων σχετικά με τα δικαιώματά τους, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διεθνή προστασία
- Διευκόλυνση της επικοινωνίας τους με τις ΜΚΟ και τους διεθνείς οργανισμούς, καθώς επίσης και με τους φορείς που προσφέρουν νομικές συμβουλές
- Εξακρίβωση των μελών των ευάλωτων ομάδων τα οποία χρήζουν άμεσης προσοχής, όπως είναι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, ασυνόδευτες γυναίκες κ.λπ., καθώς επίσης και οι αιτούντες άσυλο
- Τοποθέτηση των προσφύγων και των μεταναστών σε καταφύγια για περισσότερες από 25 ημέρες
- Προσφορά ψυχολογικής υποστήριξης
- Συνεργασία με την νεοσυσταθείσα Υπηρεσία Ασύλου
- Εξακρίβωση των πραγματικών προσφύγων και αποτροπή της κατάχρησης της διαδικασίας χορήγησης ασύλου
- Διευκόλυνση της εθελοντικής επιστροφής στην πατρίδα τους.

Εκτός από τα Πρώτα Κέντρα Υποδοχής, ένας αριθμός κινητών μονάδων υποδοχής, προβλέπονταν να λειτουργούν ως εγκαταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε περιοχές όπου τα Πρώτα Κέντρα Υποδοχής δεν είχαν ακόμη σχεδιαστεί, ιδιαίτερα στα νησιά.

Εντούτοις, η ταχύτητα με την οποία αυξήθηκε η εισροή προσφύγων, ακύρωσε τα προηγούμενα σχέδια όσον αφορά τον αριθμό των προβλεπόμενων κέντρων υποδοχής και των χώρων που περιλαμβάνονταν στα καταφύγια. Δεδομένου ότι ο αριθμός των μεταναστών που φθάνουν στην Ελλάδα αυξήθηκε 13 φορές ανάμεσα στα τέλη του 2014 και στα τέλη του 2015, οι χώροι που δημιουργήθηκαν

στα Πρώτα Κέντρα Υποδοχής και οι υπηρεσίες που παρέχονταν, αποδείχθηκαν εντελώς ανεπαρκείς. Το Σχέδιο Δράσης δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει την μεγάλη αύξηση της εισροής των προσφύγων και ως συνέπεια, δεν μπορούσε να παράσχει λύσεις. Μέχρι τη συγκρότηση ενός νέου Σχεδίου Δράσης, συμπεριλαμβανομένων των hotspot που προωθούσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι ελληνικές δημόσιες αρχές ενθάρρυναν τη συνεργασία με ΜΚΟ που διέθεταν την ικανότητα να βοηθήσουν και ανταποκρίθηκαν στη βοήθεια και την υποστήριξη που πρόσφεραν διεθνείς οργανισμοί όπως ο Ερυθρός Σταυρός και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Μερικές τοπικές ΜΚΟ, όπως αυτές που σχετίζονται με την Εκκλησία για παράδειγμα, πρόσφεραν σημαντικούς πόρους για την παροχή τροφής και φροντίδας στους πρόσφυγες και σε μερικές περιπτώσεις, καταφύγιο. Ο αποτελεσματικός συντονισμός αυτών των διεθνών, εθνικών και τοπικών οργανώσεων αποδείχθηκε ως μια μεγάλη πρόκληση.

Έτσι, αν και η κυβερνητική πολιτική αναπτύχθηκε γρήγορα, η συνεργασία των δημόσιων αρχών με ΜΚΟ αποδείχθηκε ζωτικής σημασίας στην προσφορά ανθρωπιστικών και ιατρικών υπηρεσιών στους πρόσφυγες. ΜΚΟ έχουν επίσης αναλάβει δράση να χαρτογραφήσουν το πεδίο – συμπεριλαμβανομένων των ανακολουθιών, καθώς επίσης και των καλών πρακτικών – της ικανότητας του κράτους να υποδεχθεί και να προστατεύσει τις μικτές μεταναστευτικές ροές στα σύνορα. Μεσοπρόθεσμα, αυτό θα επέτρεπε στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να κατανοήσουν καλύτερα τον ρόλο τους πριν από τις πραγματικές ανάγκες της ομάδας-στόχου, προκειμένου να καταστεί δυνατό να παρασχεθούν συμπληρωματικές δραστηριότητες υποστήριξης με αυτές των σχετικών δημόσιων αρχών. Για τον λόγο αυτό, η αλληλεπίδραση και συνεργασία των τελευταίων με μη κυβερνητικές οργανώσεις θα αυξηθεί περαιτέρω. Οι περισσότερες ΜΚΟ έχουν συνειδητοποιήσει ότι είναι απαραίτητο να δώσουν τη δύναμη στις ντόπιες κοινότητες να αντιδράσουν αποτελεσματικά στις αφίξεις υπηκόων από τρίτες χώρες – ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας.

Μελέτη Περίπτωσης 3.3.1:**Οικολογικό χωριό στο Alsike, Σουηδία**

Τριάντα λεπτά νότια της πόλης της Ουψάλα στη Σουηδία, τρεις μοναχές παρέχουν τροφή, καταφύγιο και καθοδήγηση σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο για τα τελευταία τριάντα έτη. Το πιο πρόσφατο πρόγραμμά τους είναι η ανάπτυξη ενός οικολογικού χωριού με στόχο τη δημιουργία σημαντικών επαγγελμάτων, στέγης και ενός αυτόνομου τρόπου ζωής για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Οι τελευταίοι εργάζονται στη γη να παράγουν τη δική τους τροφή και έχουν βοηθήσει στην κατασκευή φιλικών προς το περιβάλλον σπιτιών, καθώς επίσης και χώρων συνεδρίων και δραστηριοτήτων.

ζητήματα στις γύρω περιοχές. Κάποια μέλη επίσης, ήθελαν να συναντήσουν νέους ανθρώπους από διαφορετικές χώρες και με διαφορετική προέλευση. Τοπικές περιβαλλοντικές ομάδες και καθηγητές από το Σουηδικό Πανεπιστήμιο Αγροτικών Επιστημών της Ουψάλα, παρέχουν βοήθεια και καθοδήγηση όσον αφορά τη βιολογική γεωργία, η οποία λαμβάνει χώρα στο οικολογικό χωριό.

Οι προκλήσεις που διαπιστώθηκαν περιλαμβάνουν την οικονομική βιωσιμότητα, τον χρόνο, την έλλειψη επικοινωνίας ανάμεσα στις ομάδες εργασίας του προγράμματος και το απρόβλεπτο μέλλον

Προς το παρόν, ένα σύνολο από 45 πρόσφυγες από όλο τον κόσμο ζουν στο οικολογικό χωριό. Το πρόγραμμά τους επιβλέπεται από ένα διοικητικό συμβούλιο και έχει 50 μέλη από την τοπική κοινότητα, οι οποίοι πληρώνουν ένα ετήσιο τέλος. Η έρευνα έχει δείξει ότι τα μέλη του προγράμματος συμμετέχουν, εξαιτίας του κινήτρου τους να βοηθήσουν άλλους που βρίσκονται σε ανάγκη και της επιθυμίας τους να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά

του προγράμματος. Ωστόσο, το μεγάλο δίκτυο του μοναστηριού, η εκτεταμένη ντόπια συμμετοχή, η ελαστικότητα και προσαρμοστικότητα του προγράμματος έχουν βοηθήσει την ανάπτυξή του, με το πέρασμα του χρόνου. Χρηματοδότηση έχει ληφθεί από το πρόγραμμα LEADER της ΕΕ και το διοικητικό συμβούλιο ελπίζει να αυξήσει στο μέλλον τον αριθμό των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο που ζουν στο οικολογικό χωριό.

Μελέτη Περίπτωσης 3.3.2:**Νησί Όρουστ, Σουηδία**

Ένα εξαιρετικό παράδειγμα όπου η κοινωνία της Σουηδίας έχει συνασπιστεί σε μια προσπάθεια να βοηθήσει τους αιτούντες άσυλο είναι στο νησί Όρουστ στη δυτική Σουηδία. Εκεί, η εκκλησία, η τοπική ποδοσφαιρική ομάδα και άλλοι σύλλογοι οργάνωσαν διάφορα είδη συναντήσεων, όπως σουηδικές σπουδές, συναντήσεις πληροφόρησης, μαθήματα κιθάρας ουκουλέλε και μαθήματα κολύμβησης.

Αυτό οδήγησε σε συνθήκες όπου οι χωρικοί και οι αιτούντες άσυλο μπορούσαν να συναντηθούν και να αρχίσουν να γνωρίζονται μεταξύ τους. Μια έρευνα ανάμεσα στους αιτούντες άσυλο δείχνει τώρα ότι το 30-40 τοις εκατό θέλει να μείνει στο χωριό. Σε άλλες περιοχές της Σουηδίας, το αντίστοιχο ποσοστό είναι γύρω στο 10 τοις εκατό.

Μελέτη Περίπτωσης 3.3.3:**Almasar, Ελλάδα**

Η Almasar είναι μια οργάνωση νεολαίας με έδρα την Αθήνα, η οποία προωθεί την ιδέα μιας νέας γενιάς Ελλήνων με κοινά προβλήματα και όνειρα.

Έχει μέλη από την Αφρική, την Ασία, την Μέση Ανατολή, τα Βαλκάνια και την Ελλάδα και οι κύριες δραστηριότητές της περιλαμβάνουν την προώθηση της διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης και διαλόγου, παρέχοντας μαθήματα ελληνικών για πρόσφυγες και οργανώνοντας πολιτιστικές περιηγήσεις. Επίσης, η Almasar κάνει ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα σχετικά με ζητήματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι πρόσφυγες και η κοινωνική ένταξη.

Το καλοκαίρι του 2015, εργαζόμενη από κοινού με το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, η Almasar κατέγραψε και παρακολούθησε την υγεία των Αφγανών προσφύγων που ζουν στο Πεδίον του Άρεως, στο κέντρο της Αθήνας και βοήθησε να συντονιστεί η ενεργός συμμετοχή των απλών πολιτών, των εθελοντών και των οργανώσεων, ώστε να συλλέξουν διάφορα πράγματα για αυτούς, όπως ρούχα, πάνες, μωρομάντηλα, γάλα, παιδικά παπούτσια, είδη προσωπικής υγιεινής, τροφή και νερό.

Η ομάδα παρείχε πρακτική βοήθεια και για τους πάνω από 400 Αφγανούς πρόσφυγες που διέμεναν στο Πεδίον του Άρεως. Ωστόσο, αυτές οι δράσεις κάλυπταν μόνο τις πρώτες επείγουσες ανάγκες των

προσφύγων και δεν μπορούσαν να αντικαταστήσουν πλήρως τις ευθύνες των τοπικών δημόσιων αρχών, οι οποίες δεν χειρίζονταν την κατάσταση με αποτελεσματικό τρόπο.

Η ραγδαία αύξηση του αριθμού των προσφύγων στην περιοχή οδήγησε σε δημόσια δυσαρέσκεια. Για να γίνει μια προσπάθεια να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα, η Almasar και το Φόρουμ ενημέρωσαν τους πρόσφυγες σχετικά με τις επιλογές τους και δημιούργησαν ένα διάλογο με ντόπιους κατοίκους στην περιοχή και έναν εκπρόσωπο της δημοτικής υπηρεσίας, ώστε να εξηγήσουν στους πρόσφυγες ότι δεν ήταν αυτοί το πρόβλημα, αλλά μάλλον η έλλειψη επαρκών συνθηκών για την υποδοχή και προστασία τους.

Μελέτη Περίπτωσης 3.3.4:**Το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων**

Το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων είναι ένα δίκτυο ΜΚΟ που έχει δεσμευθεί να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη σε πρόσφυγες που διασχίζουν τα σύνορα για να εγκατασταθούν προσωρινά ή μόνιμα στην Ελλάδα. Τα μέλη του Φόρουμ παρέχουν βοήθεια σε πρόσφυγες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας χορήγησης ασύλου, προκειμένου να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους και να βοηθήσουν την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Από την άποψη της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, το Φόρουμ παρέχει στους τελευταίους πληροφόρηση σχετικά με δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Το Φόρουμ συμμετέχει σε τακτικές δημόσιες συζητήσεις με ελληνικές και ευρωπαϊκές δημόσιες αρχές, ώστε να πιέσουν για ένα λειτουργικό και δίκαιο σύστημα ασύλου.

Το Φόρουμ εργάζεται επίσης να αυξήσει την ευαισθητοποίηση για ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες. Από την άποψη αυτή, αποκαλύπτει οποιεσδήποτε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – ιδιαίτερα από τις δημόσιες αρχές – καταγράφει και αναφέρει τις κακοποιήσεις, τις διακρίσεις, την έλλειψη προστασίας και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μέσα από την επιμόρφωση του κοινού σχετικά με τις αιτίες για τις οποίες οι πρόσφυγες αφήνουν την πατρίδα τους, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και τις ανάγκες και προκλήσεις στη χώρα υποδοχής, το Φόρουμ ελπίζει να βελτιώσει το προφίλ των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και

να προωθήσει την επιτυχή κοινωνική ένταξη.

Όσον αφορά την ένταξη των προσφύγων, το Φόρουμ προωθεί και διευκολύνει τη συνεργασία ανάμεσα στις κοινότητες των Ελλήνων και των προσφύγων, ώστε να βοηθήσουν τους τελευταίους να προσαρμοστούν και να εγκατασταθούν στην ελληνική κοινωνία. Ενημερώνει και καθοδηγεί τους πρόσφυγες αναφορικά με την αυτοοργάνωση και τους βοηθά να συμμετάσχουν ενεργά στην ελληνική κοινωνική ζωή και το δημόσιο διάλογο. Τέλος, τα δίκτυα του Φόρουμ τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, εργάζονται από κοινού με κοινότητες των προσφύγων όσον αφορά τα δικαιώματα στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και διεθνώς.

Το Φόρουμ έχει αναλάβει έναν ενεργό ρόλο κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης, η οποία έφερνε καθημερινά χιλιάδες προσφύγων και αιτούντων άσυλο οι οποίοι διέρχονταν από την Τουρκία και εισέρχονταν στην Ελλάδα. Μέσα από την κινητοποίηση των μελών της, έγινε δυνατή η παροχή αποτελεσματικής επιτόπιας βοήθειας σε κέντρα υποδοχής ή στρατόπεδα, όπως οι πρώτες βοήθειες, διανομή ρούχων, υγειονομική μέριμνα από εθελοντές γιατρούς, προσωρινό καταφύγιο και ψυχολογική υποστήριξη.

Το Φόρουμ διαχειρίζεται ένα πρόγραμμα επικεντρωμένο στην «Παρακολούθηση των Σημείων Εισόδου, των Συνθηκών και Διαδικασιών Υποδοχής για Πρόσφυγες στην Ελλάδα», από τον Σεπτέμβριο του 2015. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, έχει δρομολογήσει ένα σχέδιο αποστολών (1 ανά μήνα, 18 αποστολές) από έναν Υπεύθυνο Παρακολούθησης, σε σημεία εισόδου των συνόρων, προκειμένου να αξιολογήσει και να τεκμηριώσει τις συνθήκες και διαδικασίες των υπηρεσιών υποδοχής, τόσο από τις δημόσιες αρχές όσο και από τις τοπικές κοινότητες. Ακόμη 9 αποστολές έχουν οργανωθεί σε Κέντρα Υποδοχής και Κράτησης σε όλη την Ελλάδα από ένα δικηγόρο, έναν κοινωνικό λειτουργό και δύο διερμηνείς. Οι αποστολές περιλαμβάνουν συναντήσεις με την τοπική κοινότητα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλες οντότητες ενεργές στην περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Ενδυνάμωση ΜΚΟ

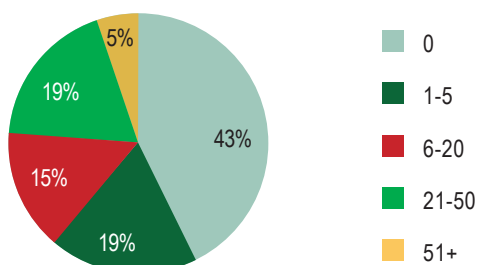
4.1 Οι ανάγκες των ΜΚΟ για οργανωτική ενδυνάμωση (capacity building)

Η Euracademy διεξήγαγε έρευνα σχετικά με τις ανάγκες των ελληνικών ΜΚΟ για ενδυνάμωση δομών και ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity building), στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου προγράμματος «ΜΚΟ του Αγροτικού Χώρου: Καταλύτες της Κοινωνικής Συνοχής και της Βιώσιμης Ανάπτυξης». Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε σε στρατηγικές των ΜΚΟ για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και την υποστήριξη της ανοχής και της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσα στις αγροτικές κοινότητες οι οποίες φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς μεταναστών, και για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης. Ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο στάλθηκε στον πλήρη κατάλογο των ΜΚΟ που ενεργοποιούνται σε αγροτικές περιοχές και ένα προσαρμοσμένο ερωτηματολόγιο στάλθηκε επίσης στους αναπτυξιακούς φορείς που λειτουργούν στις αγροτικές περιοχές της Ελλάδας, στοχεύοντας να διερευνήσουν τα όρια της συνεργασίας τους με τις ΜΚΟ. Είτε ηλεκτρονικά είτε μέσω τηλεφώνου ή μέσω εξατομικευμένων συνεντεύξεων, συμπληρώθηκαν 23 ερωτηματολόγια από ΜΚΟ και 3 από αναπτυξιακούς φορείς.

Προφίλ των ΜΚΟ

Από τις 23 ΜΚΟ οι οποίες απάντησαν, οι 9 είναι σύλλογοι μεταναστών. Η δραστηριότητα των ΜΚΟ που ερευνήθηκαν εκτείνεται μέχρι και 25 έτη πριν, με έναν μέσο όρο 10 ετών. Οι μισές από τις ΜΚΟ δεν διαθέτουν αμειβόμενο προσωπικό, αλλά βασίζονται αποκλειστικά σε εθελοντική προσφορά εργασίας. Ακόμη και αυτές οι ΜΚΟ οι οποίες ανέφεραν αμειβόμενο προσωπικό, επίσης διευκρίνισαν ότι το 75%

Αμειβόμενο προσωπικό των ΜΚΟ

από αυτό είναι προσωρινοί ή εξωτερικοί συνεργάτες, αμειβόμενοι κατά περίπτωση. Οι περισσότερες ΜΚΟ είναι πολύ μικρές οργανώσεις: Μόνο μία στις τέσσερις ανέφεραν την ύπαρξη προσωπικού 20 ατόμων ή μεγαλύτερου.

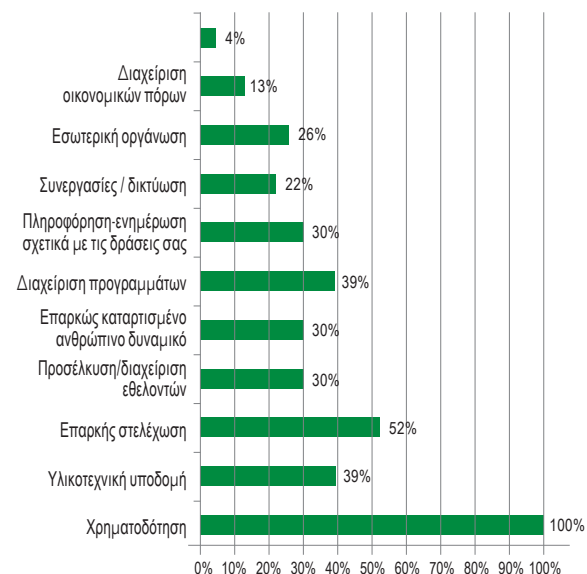
Τα έσοδα των ΜΚΟ προέρχονται από διαφορετικές πηγές: Η πιο σημαντική πηγή είναι οι συνδρομές των μελών, οι ιδιωτικοί χορηγοί και οι επιδοτήσεις της ΕΕ. Οι επιδοτήσεις από την ελληνική κυβέρνηση είναι μικρές και έχουν ληφθεί από το 1/3 των ερωτηθέντων. Το εισόδημα από ίδιες δραστηριότητες και ίδια κεφάλαια είναι πολύ σπάνιο.

Περίπου οι μισές από τις ΜΚΟ που ερευνήθηκαν λειτουργούν τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, ενώ οι υπόλοιπες λειτουργούν κυρίως σε τοπικό επίπεδο, με μερικές να καλύπτουν μια ολόκληρη περιοχή.

Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΚΟ

Η χρηματοδότηση και το προσωπικό ήταν τα δύο μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΚΟ, όπως μπορεί να συναχθεί από τις λεπτομέρειες του προφίλ τους πιο πάνω. Επόμενα στη λίστα είναι: Χώρος εργασίας και εξοπλισμός· διαχείριση έργων· επικοινωνία και δημοσιότητα· δικτύωση και συνεργ-

Λειτουργικά προβλήματα των ΜΚΟ

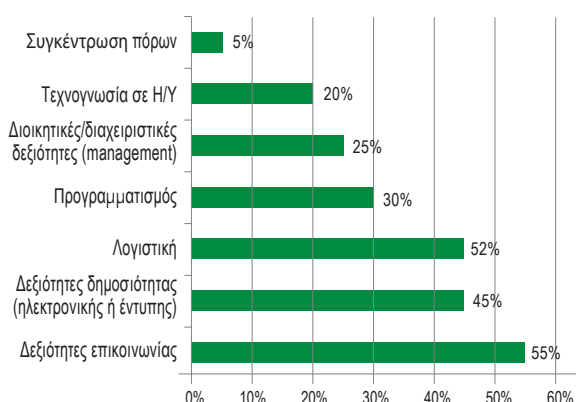

γασία με άλλες οργανώσεις και την εσωτερική τους οργάνωση, περισσότερο ζητήματα χρηματοοικονομικής διαχείρισης και λιγότερο χρήσης νέων τεχνολογιών.

Ανάγκες των ΜΚΟ σε δεξιότητες

Ένα κεντρικό μέρος της έρευνας ήταν η αξιολόγηση των αναγκών σε δεξιότητες των συμμετεχόντων ΜΚΟ. Περισσότερες από τις μισές ΜΚΟ ανέφεραν ότι δεν διέθεταν επαρκείς επικοινωνιακές δεξιότητες, ενώ σχεδόν οι μισές ανέφεραν ότι οι δεξιότητές τους υστερούσαν στους τομείς της δημοσιότητας και της λογιστικής. Οι λιγότερο συχνές ανάγκες που έχουν αναφερθεί (τις οποίες παρόλα αυτά παραδόχθηκε ένα μεγάλο τμήμα του δείγματος) είναι για σχεδιαστικές δεξιότητες, διαχείριση και τεχνολογία υπολογιστών. Έκπληξη προκάλεσε το γεγονός, ότι, οι δεξιότητες αναζήτησης χρηματοδότησης δεν θεωρήθηκαν σημαντικές παρά από μια ΜΚΟ.

Ανάγκες (των ΜΚΟ) σε δεξιότητες

Όταν συγκρίνουμε τους συλλόγους των μεταναστών και τις άλλες ΜΚΟ τις οποίες διαχειρίζονται Έλληνες υπήκοοι, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι οι ανάγκες τους σε δεξιότητες διαφέρουν συστηματικά. Οι σύλλογοι των μεταναστών δηλώνουν υπερδιπλάσιο αριθμό περιοχών στις οποίες έχουν ανάγκη ενίσχυσης έναντι των άλλων ΜΚΟ.

Αναπτυξιακοί φορείς

Οι αναπτυξιακοί φορείς που έλαβαν μέρος στην έρευνα ανέφεραν ότι διεξάγουν δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ένταξη των προσφύγων, όπως η παροχή χώρου για διαχείριση από ΜΚΟ, η διενέργεια μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την απασχόλησή τους και την καταπολέμηση των διακρίσεων εις βάρος τους. Οι αναπτυξιακοί φορείς χρησιμοποιούν, για αυτόν τον λόγο, κεφάλαια από:

- LEADER – Το Πρόγραμμα για την Αγροτική Ανάπτυξη
- ΟΠΑΑΧ – Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου, διαχειριζόμενα από την ελληνική κυβέρνηση
- ΤΟΠΕΚΟ – Τοπικές Δράσεις Κοινωνικής Ένταξης για Ευάλωτες Ομάδες

- ΤΟΠΣΑ – Τοπικά Σχέδια Απασχόλησης προσαρμοσμένα στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας

Οι αναπτυξιακοί φορείς συνεργάζονται με ΜΚΟ και έχουν αναφέρει πολλά οφέλη που απορρέουν από μια τέτοια συνεργασία. Επίσης, ανέφεραν την προθυμία τους να υποστηρίξουν τις ΜΚΟ όσον αφορά την εσωτερική τους οργάνωση και τις δεξιότητές τους στην επικοινωνία και τη δημοσιότητα.

Συμπεράσματα

Οι ελληνικές ΜΚΟ οι οποίες λειτουργούν σε αγροτικές περιοχές και τουλάχιστον ένας από τους στόχους τους είναι η κοινωνική ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων και – ως συνέπεια – η κοινωνική συνοχή των αγροτικών κοινοτήτων, καταγράφηκαν ως μικρές και αρκετά ελλιπώς χρηματοδοτούμενες οργανώσεις, οι οποίες βασίζονται κυρίως σε εθελοντές για να λειτουργήσουν. Οι περισσότερες από αυτές δεν προσλαμβάνουν καθόλου προσωπικό ή προσλαμβάνουν ελάχιστο προσωπικό, η πλειοψηφία του οποίου αποτελείται από εξωτερικούς και προσωρινούς συνεργάτες, ενώ η κύρια μάζα των δραστηριοτήτων τους στηρίζεται σε εθελοντές. Η χρηματοδότηση και το προσωπικό αναδύονται ως τα δύο κύρια προβλήματα τα οποία οι ΜΚΟ πρέπει να αντιμετωπίσουν, ενώ οι ανάγκες τους σε δεξιότητες εκτιμώνται ότι τοποθετούνται στους τομείς της επικοινωνίας, της δημοσιότητας και της λογιστικής και σε ένα μικρότερο βαθμό στον σχεδιασμό και τη διαχείριση.

Εκτός από τις συνεντεύξεις που έλαβε από τις ΜΚΟ, η Euracademy επίσης διεξήγαγε έρευνα σε έναν αριθμό από αναπτυξιακούς φορείς. Είναι σαφές, ότι αυτές οι οντότητες διαδραματίζουν ζωτικής σημασίας ρόλο στην τοπική ανάπτυξη και διαχειρίζονται κεφάλαια τα οποία μπορούν να ωφελήσουν σε μεγάλο βαθμό τις αγροτικές περιοχές. Διεξάγουν δράσεις και προγράμματα στους ίδιους τομείς ενδιαφέροντος με τις ΜΚΟ και θα μπορούσαν να μοιραστούν αποτελεσματικά την εμπειρία τους από τη διαχείριση τέτοιων προγραμμάτων με τις ΜΚΟ του αγροτικού χώρου. Οι ανάγκες οργανωτικής ενδυνάμωσης του προσωπικού των ΜΚΟ μπορούν να ικανοποιηθούν με έναν αποδοτικό οικονομικά τρόπο μέσα από την συνεργασία με παρόμοιες οργανώσεις και αναπτυξιακούς φορείς. Ο στόχος θα πρέπει να είναι να δημιουργήσουν ένα τοπικό «οικοσύστημα» από συνεργαζόμενους φορείς και να αναπτύξουν κοινές μεθόδους συνεργασίας.

Κατά τη διάρκεια της 14ης Θερινής Ακαδημίας, εκπρόσωποι από διαφορετικές ελληνικές και ξένες ΜΚΟ και αναπτυξιακούς φορείς, συναντήθηκαν για να συζητήσουν τις ανάγκες τους σε οργανωτική ενδυνάμωση, κάτι το οποίο οδήγησε σε μερικές ενδιαφέρουσες και μεγάλης διάρκειας συζητήσεις. Ως η μεγαλύτερη δυσκολία για μερικούς αναφέρθηκε η διατήρηση της ανεξαρτησίας από την κυβέρνηση ή οποιαδήποτε επιρροή. Για άλλους, η διασφάλιση ότι έχουν ένα σαφές μήνυμα και αποστολή είναι επιτακτική αλλά αποτελεί και πρόκληση και η διαβεβαίωση ότι είναι αντιπροσωπευτικοί και συμμετοχικοί είναι ένα μόνιμο ζήτημα, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.

4.2 Στρατηγικός και επιχειρηματικός σχεδιασμός για ΜΚΟ

Εισαγωγή

Ο όρος «επιχειρηματικός σχεδιασμός» αναφέρεται στη διαδικασία της ανάπτυξης ενός περιεκτικού εγγράφου που διατυπώνει τι επιθυμεί να πραγματοποιήσει μια οργάνωση και πώς προτίθεται να το επιτύχει. Η διαδικασία του επιχειρηματικού σχεδιασμού προσφέρει στις ΜΚΟ μια σπάνια ευκαιρία να κάνουν ένα βήμα πίσω ώστε να μπορέσουν παρατηρήσουν τη συνολική εικόνα της οργάνωσης. Είναι η κατάλληλη στιγμή να ενώσουν τις κουκκίδες ανάμεσα στην αποστολή και τα προγράμματα, να προσδιορίσουν τους πόρους που απαιτούνται για να παρέχουν τα προγράμματα και τις υπηρεσίες τους και να καθορίσουν μέτρα απόδοσης τα οποία επιτρέπουν σε όλους να καταλάβουν εάν επιτυγχάνονται τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ως συνέπεια, ενθαρρύνεται η στρατηγική σκέψη, όχι μόνο κατά τη δημιουργία του σχεδίου, αλλά επίσης έπειτα, καθώς η υλοποίηση οδηγεί σε νέες προκλήσεις και την ανάγκη να παρθούν νέες αποφάσεις και να γίνουν νέες αντισταθμίσεις παραγόντων.

Από τη στιγμή που θα γίνει κατανοητό σε τι η ΜΚΟ είναι καλή και που/πότε είναι καλή, γίνεται πιο εύκολο να πει το «όχι» σε πράγματα τα οποία δεν έχουν νόημα και να αναπτύξει εκείνα τα πράγματα τα οποία αληθινά έχουν νόημα. Ο επικοινωνιακός σχεδιασμός ασχολείται με την εσωτερική επικοινωνία της ΜΚΟ και με τον εξωτερικό κόσμο. Η εσωτερική επικοινωνία αναφέρεται στη σχέση που συνάπτεται από την διεύθυνση και το διοικητικό συμβούλιο με τα μέλη, ως ανταπόκριση στις ανάγκες των μελών, και στην μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες των ΜΚΟ, καθώς επίσης στη διευκόλυνση της δικτύωσης των μελών. Η εξωτερική επικοινωνία αναφέρεται στη μεγέθυνση της ορατότητάς της στην ευρύτερη κοινότητα της αγροτικής ανάπτυξης στην Ευρώπη, μέσα από την προσέλκυση μελών και κεφαλαίων για να υποστηρίξει τις δραστηριότητές της, καθώς επίσης και μέσα από την ανταπόκριση σε ευκαιρίες δικτύωσης και επίτευξης επαφών με εξωτερικούς φορείς τους οποίους αναζητεί, ώστε να κάνει συμμαχίες μαζί τους.

Η διαδικασία του επιχειρησιακού σχεδιασμού

Ενώ οι ΜΚΟ προσεγγίζουν τον επιχειρησιακό σχεδι-

ασμό με το δικό τους ιδιαίτερο σύνολο ερωτημάτων και προτεραιοτήτων, συνολικά η διαδικασία περιλαμβάνει τυπικά τέσσερα διακριτά συστατικά:

- Σαφής στρατηγική: Η ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης περιγραφής του αποτελέσματος για την οποία η ΜΚΟ θα καθιστά υπόλογο τον εαυτό της για κάποια συγκεκριμένη περίοδο (το επιθυμητό της αποτέλεσμα) και της λογικής, της αιτίας και του αποτελέσματος, που θα εξηγήει πώς το έργο της θα οδηγήσει σε αυτό το αποτέλεσμα (η δική της θεωρία της αλλαγής)
- Στρατηγικές προτεραιότητες: Ο καθορισμός του συνόλου των δράσεων και δραστηριοτήτων οι οποίες πρέπει να λάβουν χώρα για να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα
- Επιπτώσεις των πόρων: Κατανόηση των πόρων – οικονομικών, ανθρώπινων και οργανωτικών – οι οποίοι χρειάζονται για την επιδίωξη αυτών των στρατηγικών προτεραιοτήτων και κατάστροψη σχεδίου διασφάλισης των πόρων
- Μέτρα απόδοσης: Καθορισμός των ποσοτικών και ποιοτικών βασικών στόχων που καθιστούν δυνατή τη μέτρηση της προόδου προς την κατεύθυνση των επιθυμητών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.

Τα ακόλουθα ερωτήματα θα πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα μιας άσκησης επιχειρησιακού και επικοινωνιακού σχεδιασμού μιας ΜΚΟ και θα την βοηθήσει στον καθορισμό της κατεύθυνσης και της διαδρομής που πρέπει να ακολουθηθεί.

Στρατηγικά ερωτήματα αποσαφήνισης που πρέπει να απαντηθούν:

- Ποιον ή τι προσπαθείτε σε τελική ανάλυση να υπηρετήσετε;
- Ποια είναι τα συγκεκριμένα αποτελέσματα για τα οποία θέλετε να θεωρείστε υπόλογοι;
- Με ποιον τρόπο το χαρτοφυλάκιο των υφιστάμενων προγραμμάτων και υπηρεσιών οδηγεί στην αλλαγή;
- Με ποιον τρόπο το χαρτοφυλάκιο των υφιστάμενων προγραμμάτων και υπηρεσιών ευθυγραμμίζεται με τους στόχους των κυριότερων ενδιαφερόμενων μερών και φορέων χρηματοδότησης προγραμμάτων;

- Τι δραστηριότητες (τόσο νέες όσο και υφιστάμενες) συμπεριλαμβανομένων νέων προγραμμάτων χρηματοδότησης πρέπει να αναλάβετε ή να ακολουθήσετε, ώστε να επιτύχετε συγκεκριμένα, μετρήσιμα αποτελέσματα;
- Πώς θα θεωρείστε υπόλογοι και πώς πρέπει να μετράτε αυτά τα αποτελέσματα;

Στρατηγικές προτεραιότητες - ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν:

- Πόσο καλά ευθυγραμμίζεται το καθένα από τα τρέχοντα προγράμματα ή τις τρέχουσες δραστηριότητές σας με τον σκοπό σας ή την αποστολή σας και το επιθυμητό σας αποτέλεσμα;
- Ποια είναι τα πλήρη κόστη σας, τόσο τα άμεσα όσο και τα έμμεσα, για τη λειτουργία του κάθε προγράμματος;
- Συμπληρώνουν όλες οι δραστηριότητές σας τις βασικές σας ικανότητες και την πείρα σας ή προσπαθείτε να αντεπεξέλθετε ταυτόχρονα στις απαιτήσεις των διαφόρων υπηρεσιών· έχει πράγματι το προσωπικό τα απαιτούμενα σύνολα δεξιοτήτων ώστε να ολοκληρώσουν τις τρέχουσες δραστηριότητες;
- Πόσο καλά αποδίδετε σε σύγκριση με τους συναδέλφους σας;
- Υπάρχουν προγράμματα, προϊόντα και υπηρεσίες που θα έπρεπε να τροποποιήσετε, να διαγράψετε ή να προσθέσετε ώστε να μεγαλώσετε τα αποτελέσματά σας ή να αναδιατάξετε το χαρτοφυλάκιό σας;

Επικοινωνιακό σχέδιο - ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν:

A. Εσωτερική επικοινωνία

- Είναι αποτελεσματικές και αρκετές οι γραμμές επικοινωνίας με τα μέλη/προσωπικό σας;
- Πώς μπορεί να βελτιωθεί η απευθείας επικοινωνία με τα μέλη/προσωπικό;
- Πώς μπορείτε να εξακριβώσετε τις ανάγκες των μελών/προσωπικού σας έτσι ώστε να μπορέσετε να τις ικανοποιήσετε;
- Πώς μπορείτε να ενεργοποιήσετε τα μέλη/προσωπικό σας έτσι ώστε να συνεισφέρουν περισσότερο στις δραστηριότητές σας;
- Πώς μπορεί να βελτιωθεί η έμμεση επικοινωνία με τα μέλη/προσωπικό (πχ., μέσω του ιστότοπου της οργάνωσης, του Facebook ή άλλων μέσων κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.);

B. Εξωτερική Επικοινωνία

- Είναι ορατή η οργάνωσή σας σήμερα, γίνονται γνωστές οι δραστηριότητές σας στα μέλη ή στους δικαιούχους και την ευρύτερη αγροτική κοινότητα μέσα από τον ιστότοπο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Πώς μπορεί η οργάνωσή σας να βελτιώσει τη δημόσια εικόνα της και να την κάνει πιο ελκυστική;
- Πώς μπορεί η οργάνωσή σας να ενισχύσει τις επαφές της και τη δικτύωση με άλλες ΜΚΟ και διε-

θνείς/ευρωπαϊκές οργανώσεις;

- Πώς μπορεί η οργάνωσή σας να καθιερώσει δεσμούς με φορείς χάραξης πολιτικής και όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε να επηρεάσει τις αποφάσεις σχετικά με την ανάπτυξη των αγροτικών κοινοτήτων στην περιοχή σας;

Επιπτώσεις των πόρων - ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν:

A. Απαιτήσεις των ανθρώπινων πόρων:

- Διαθέτετε την κατάλληλη οργανωτική δομή για την υλοποίηση του σχεδίου;
- Είναι οι ρόλοι της διοίκησής σας με σαφήνεια καθορισμένοι, κατανοητοί και κατάλληλοι;
- Έχουν τα μέλη του υπάρχοντος προσωπικού/διοικητικού σας συμβουλίου τις δεξιότητες και την πείρα να φέρουν εις πέρας τις στρατηγικές σας προτεραιότητες;
- Εάν ναι, πόση ικανότητα διαθέτουν τα υπάρχοντα μέλη του προσωπικού/διοικητικού συμβουλίου ώστε να αναλάβουν νέα έργα; Χρειάζεται να προσθέσετε θέσεις ή να μειώσετε τους στόχους σας;
- Εάν όχι, τι ρόλους χρειάζεται να δημιουργήσετε; Και που θα βρείτε τους κατάλληλους ανθρώπους να για αυτούς τους ρόλους; Μπορείτε να συμπληρώσετε τα μέλη, δικαιούχους ή εθελοντές στην ανάπτυξη/παροχή των προγραμμάτων σας;
- Πόσο σύντομα χρειάζεστε να ενσωματώσετε καινούργια άτομα; Ποιό είναι ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα με βάση την υπάρχουσα κουλτούρα και την ικανότητα για συγκέντρωση κεφαλαίων;

B. Ερωτήματα υποβοήθησης της αξιολόγησης των οικονομικών επιπτώσεων:

- Μπορείτε να διαχειριστείτε τον προϋπολογισμό που απαιτείται από τις επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και υποδομές;
- Πώς θα επηρεάσει ο αυξημένος προϋπολογισμός την κουλτούρα της οργάνωσής σας;
- Πώς θα επηρεάσουν τα νέα κόστη το κόστος σας ανά αποτέλεσμα;
- Με ποιον τρόπο θα ανταποκριθεί η χρηματοδοτική κοινότητα στο σχέδιο δαπανών; Μπορείτε να συγκεντρώσετε τα χρήματα που χρειάζεστε;

Η δομή μιας επιχείρησης & το επικοινωνιακό σχέδιο μιας ΜΚΟ

a. Συνοπτική παρουσίαση

Πρέπει να υπάρχει μια συνοπτική παρουσίαση ολόκληρου του επιχειρησιακού και επικοινωνιακού σχεδίου και χρειάζεται να είναι αρκετά ενδιαφέρουσα ώστε να διατηρεί την προσοχή του αναγνώστη.

Περιεχόμενο: αποστολή, ιστορία, τα ιδιαίτερα δυνατά σας σημεία και ατού, κατάλογος των κυριότερων ενδιαφερόμενων μερών και φορέων χρηματοδότησης προγραμμάτων των προϊόντων, υπηρεσιών και προγραμμάτων. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει επίσης, τα δικά σας σχέδια μάρκετινγκ και τον τρόπο με τον οποίο θα χρηματοδοτήσετε την οργάνωση τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

β. Οργανωτική δομή

Αυτή πρέπει να είναι μια περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η ΜΚΟ σας είναι οργανωμένη, από το διοικητικό συμβούλιο μέχρι το προσωπικό και τα μέλη. Μια αξιολόγηση του σταδίου ωριμότητας στο οποίο έχει φτάσει η ΜΚΟ σας, οι στόχοι σας, σχέδια προς ανάπτυξη (ή επέκταση) και μερικές από τις τάσεις στις συγκεκριμένες περιοχές δραστηριοποίησης της ΜΚΟ.

γ. Προϊόντα, προγράμματα ή υπηρεσίες

Συμπεριλάβετε σε αυτή την ενότητα μια περιγραφή των «προϊόντων» σας, του τρόπου με τον οποίο δημιουργούνται και διανέμονται, τυχόν προγράμματα τα οποία προσφέρετε, τις υπηρεσίες τις οποίες παρέχετε και τις όποιες επιπλέον υπηρεσίες οι οποίες έχουν προγραμματιστεί για το μέλλον.

Επίσης, συμπεριλάβετε ειδικά χαρακτηριστικά όπως διαδικασίες παροχής, πηγές των προϊόντων, τα οφέλη τα οποία προσφέρετε στα μέλη, στους δικαιούχους και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, και ποια είναι τα μελλοντικά αναπτυξιακά σχέδια για αυτά. Η ενότητα αυτή πρέπει επίσης να περιλαμβάνει περιγραφές του τρόπου με τον οποίο ευθυγραμμίζετε στους στόχους και τους αντικειμενικούς σκοπούς των κυριότερων ενδιαφερόμενων μερών και φορέων χρηματοδότησης προγραμμάτων.

Διευκρινήσεις για νέα προϊόντα και νέες υπηρεσίες που ίσως τελικά προωθήσετε και παροχή πληροφοριών για τα όποια δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εμπορικά σήματα ή διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα οποία έχετε κατοχυρώσει, μπορούν επίσης να περιγράφονται εδώ.

δ. Σχέδιο μάρκετινγκ

Αυτό πρέπει να περιγράφει ποιους προσπαθείτε να προσεγγίσετε και με ποιον τρόπο, να περιλαμβάνει περιγραφές των ομάδων ενδιαφερόμενων μερών και πελατών: φορείς, οργανώσεις και κοινότητες που εξυπηρετείτε. Εάν υπάρχει οποιαδήποτε υποκατηγορία αυτών των ομάδων συμπεριλάβετε την εδώ.

Προσπαθήστε να περιγράψετε τις τάσεις τις οποίες υπάρχουν στην κοινότητά σας και την αγορά· αυτό πρέπει να περιλαμβάνει μια αξιολόγηση των αναγκών για τις υπηρεσίες σας, μαζί με τον προσδιορισμό άλλων οργανώσεων ως ανταγωνιστών ή πιθανών συνεργατών στην παροχή/ανάπτυξη υφιστάμενων ή νέων υπηρεσιών. Λεπτομέρειες για προηγούμενες σημαντικές προσπάθειες προώθησης, έρευνα αγοράς, προσέγγιση μέσων ενημέρωσης και διαύλων επικοινωνίας, μπορούν να περιγραφούν εδώ και τα παραδείγματα του προωθητικού υλικού πρέπει να μπουν στο παράρτημα.

ε. Επιχειρησιακό σχέδιο

Το επιχειρησιακό σχέδιο περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζετε να παρέχετε τις υπηρεσίες σας και να συντονίζετε τις αναπτυξιακές σας δραστηριότητες ανάμεσα στην διαχειριστική σας ομάδα και τα μέλη, καθώς επίσης και την τοποθεσία στην οποία τα κεντρικά σας γραφεία θα/ή ήδη βρίσκονται. Συμπεριλάβετε μια εξήγηση του τρόπου με τον

οποίο προσδοκάτε να διατηρήσετε τις επιχειρησιακές σας δραστηριότητες και την δυναμική τους, επίσης συμπεριλάβετε εδώ μια εξήγηση του τρόπου με τον οποίο θα αξιολογείτε την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας και των προγραμμάτων, προϊόντων και υπηρεσιών.

στ. Επικοινωνία και σχέδιο δημοσιότητας

Αυτή η ενότητα περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζετε να οργανώσετε και να βελτιώσετε την επικοινωνία με τα μέλη/δικαιούχους σας και να συνεχίσετε να είστε ενημερωμένοι όσον αφορά τις ανάγκες τους και να λάβετε μέτρα για την ικανοποίησή τους.

ζ. Διαχείριση και οργανωτική ομάδα

Αυτή η ενότητα πρέπει να παρέχει περιγραφές της δομής της ΜΚΟ και των οποιονδήποτε επιπέδων διαχείρισης και ελέγχου. Εάν έχετε ένα εποπτικό συμβούλιο, περιγράψτε τα μέλη του, καθώς και τα άτομα που περιλαμβάνονται στην διαχειριστική ομάδα της ΜΚΟ (και τυχόν «συμβούλους»), περιγράψτε λεπτομερώς την εμπειρογνομosύνη τους και δείξτε τις αλληλοσυσχετίσεις τους σε ένα οργανόγραμμα, εξηγήστε τυχόν όρια αρμοδιοτήτων. Δώστε μια αξιολόγηση των τρεχουσών και μελλοντικών αναγκών στελέχωσης. Καταρτίστε κατάλογο με τους οικονομικούς χορηγούς.

η. Οικονομικό σχέδιο

Περιγράψτε το υφιστάμενο οικονομικό καθεστώς και τις υπάρχουσες πηγές εσόδων, συμπεριλαμβανομένων μιας δήλωσης εισοδήματος, ενός ισολογισμού, μιας δήλωσης ταμειακών ροών και οικονομικών προβλέψεων. Περιγράψτε λεπτομερώς τις πιθανές πηγές εσόδων και εξηγήστε τις όποιες ανάγκες χρηματοδότησης.

Σχέδιο αύξησης εσόδων – αξιολογίστε τις δυνατότητες του εύρους των ευρωπαϊκών, διεθνών, εθνικών, τοπικών και ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης όσον αφορά την αποτελεσματικότητα στην ανάπτυξη και την επέκταση της ΜΚΟ σας.

Καταρτίστε κατάλογο με προηγούμενες χορηγήσεις επιδοτήσεων, κυριότερες συνεισφορές και υποστήριξης σε είδος. Συμπεριλάβετε το σχέδιο σας για τη συγκέντρωση κεφαλαίων.

θ. Βασικοί στόχοι και προσδοκώμενα αποτελέσματα

Χρονοδιάγραμμα δραστηριοτήτων και βελτιώσεων που απαιτούνται ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία και η υλοποίηση των νέων προγραμμάτων, προϊόντων και υπηρεσιών που περιγράφηκαν πιο πάνω.

ι. Παράρτημα

Συμπεριλάβετε βιογραφικά σημειώματα του κύριου προσωπικού, καταλόγους των μελών του διοικητικού συμβουλίου, σχετικά διαγράμματα και γραφήματα, προωθητικό υλικό, στρατηγικό σχέδιο και την πιο πρόσφατη ετήσια έκθεση.

4.3 Η δικτύωση ως πηγή της οργανωτικής ενδυνάμωσης

Η δικτύωση με άλλες ΜΚΟ αποτελεί κύριο συστατικό για την αποτελεσματική οργανωτική ενδυνάμωση. Τους επιτρέπει να ανταλλάσσουν γνώσεις, εμπειρίες και καλές πρακτικές – με ελάχιστο κόστος. Η από κοινού εργασία αυξάνει επίσης την αλληλεγγύη στα πλαίσια του τρίτου τομέα και μπορεί να βοηθήσει στον επηρεασμό της πολιτικής και να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των ΜΚΟ όσον αφορά τη νομοθετική κατοχύρωση των αλλαγών.

Για να δημιουργηθεί ένα δίκτυο με μεγάλη διάρκεια ζωής, χρειάζονται αποτελεσματικοί εμπυχωτές και καθοδηγητές, με καλά αναπτυγμένες ικανότητες επικοινωνίας και προηγούμενη εμπειρία στη δημιουργία δικτύων. Ένα άτομο ή ένας οργανισμός μπορεί να είναι αρκετός, αλλά η δέσμευση και η συνεχής προσπάθεια χρειάζονται για να αποφύγουν τα δίκτυα να χάσουν το πεδίο εστίασης. Ο σκοπός του δικτύου πρέπει να οριστεί εκ των προτέρων – απαραίτητη είναι η ύπαρξη μιας κοινής ιδέας. Πρέπει να τονιστεί ότι οι οποιοσδήποτε κοινές προσεγγίσεις πρέπει να βασίζονται σε δεοντολογία και αξίες. Και προκειμένου να δημιουργηθούν τέτοια δίκτυα είναι σημαντική η ύπαρξη νομικών γνώσεων.

Από τη στιγμή που το δίκτυο έχει δημιουργηθεί, χρειάζεται να συντηρείται, και οι πληροφορίες για τα μέλη πρέπει να ενημερώνονται συνεχώς. Ο κύριος οργανισμός πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι οι ΜΚΟ είναι ενεργές. Μέσα από την παρακολούθηση της δραστηριότητας των μελών, ένα δίκτυο μπορεί επίσης να ωθήσει τις ΜΚΟ να δραστηριοποιηθούν.

Οι ΜΚΟ πρέπει να δικτυώνονται σε τακτική βάση και να παραμένουν ανοικτές σε νέες προσεγγίσεις. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν ζωτικής σημασίας πόρους για τη δικτύωση, επειδή οι περισσότερες πλατφόρμες (Facebook, Twitter, LinkedIn) είναι δωρεάν και η πλειονότητα των ΜΚΟ έχει ήδη διαδικτυακή παρουσία. Είναι γρήγορο και εύκολο να οργανωθούν εκστρατείες δράσης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και αυτή η επιλογή θα πρέπει να αξιοποιείται όπου είναι δυνατό.

Οι ΜΚΟ πρέπει να θέσουν για τις ίδιες απλούς, μετρήσιμους, εφικτούς, ρεαλιστικούς στόχους και να ορίσουν συγκεκριμένες χρονικές προθεσμίες. Ο στόχος τους πρέπει να είναι τα ευρωπαϊκά και εθνικά

προγράμματα, και θα πρέπει επίσης να οργανώσουν συνεργασίες με πανεπιστήμια, κέντρα ερευνών και αναπτυξιακούς φορείς, ώστε να αυξήσουν το εύρος τους και να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί.

Ένα παράδειγμα από τη Σλοβενία

Στη Σλοβενία, το Υπουργείο Δημόσιας Διοίκησης υποστήριξε ένα πρόγραμμα ενδυνάμωσης ΜΚΟ μεταξύ του 2007-2014. Από την άποψη αυτή, εθνικά, τοπικά και θεματικά δίκτυα ΜΚΟ συμμετείχαν στις ακόλουθες δράσεις: κοινωνικός διάλογος και κίνητρα νομικής υπεράσπισης, υπηρεσίες υποστήριξης (εκπαίδευση, συμβουλευτική, καθοδήγηση, επικοινωνία), κίνητρα δικτύωσης (εταιρική σχέση και συνεργασία τόσο εντός όσο και σε όλους τους τομείς), επέκταση επίσης σε άλλους ενδιαφερόμενους συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων και των παρόχων εκπαίδευσης.

Οι κύριες ανάγκες οι οποίες ταυτοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος οργανωτικής ενδυνάμωσης περιγράφονται παρακάτω:

- Νομική υπεράσπιση βασισμένη σε μια σαφή αποστολή, υποστηριζόμενη από εμπειρογνομοσύνη θεματική εμπειρογνομοσύνη.
- Ηγεσία και διαχείριση των ΜΚΟ ώστε να δημιουργηθεί ένα χώρος όπου οι ΜΚΟ μπορούν να εργάζονται τακτικά, αξιόπιστα και με βιώσιμο τρόπο.
- Ανάπτυξη ενός βιώσιμου μοντέλου απασχόλησης/εθελοντισμού ώστε να διασφαλιστεί η σταθερότητα και η επέκταση του τομέα των ΜΚΟ.
- Μια μετατόπιση από επικοινωνίες ζητιάνου/θύματος σε μια νοοτροπία πρακτικής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.
- Η ικανότητα της σύναψης δεσμών, συνεργασιών και της συνδημιουργίας λύσεων με άλλες ΜΚΟ και άλλους τομείς (ιδιαίτερα: Τον κυβερνητικό, της παιδείας, των επιχειρήσεων)
- Βασική υποδομή η οποία επιτρέπει επιχειρησιακές δραστηριότητες σε συμφωνία με την αποστολή μιας οργάνωσης.
- Ευρύτερο πεδίο γκάμα και καινοτόμες προσεγγίσεις των επιλογών χρηματοδότησης.
- Διευρυμένη και έμφυτη στο σύστημα δυνατότητα μάθησης και βελτίωσης στο εσωτερικό των ΜΚΟ

και σε όλες τις ΜΚΟ, καθώς επίσης και μέσα σε ένα ευρύτερο σύστημα το οποίο περιλαμβάνει άλλα ενδιαφερόμενα μέρη (κυβέρνηση, επιχειρήσεις...). Αυτό πρέπει να περιλαμβάνει την απόκτηση γνώσης από τους κινδύνους και τις αποτυχίες.

- Λιγότερη γραφειοκρατία και περισσότερη αποτελεσματικότητα.

Το πρόγραμμα επίσης αναγνώρισε ότι υπάρχουν δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης στον τομέα των ΜΚΟ, ιδιαίτερα στις ακόλουθες περιοχές:

- Ανάπτυξη νέων μοντέλων κοινωνικής επιχειρηματικότητας για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους
- Αύξηση των ποσοστών απασχόλησης, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες
- Δημιουργία κοινωνικών εκκολαπτηρίων για νέες ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξη έμφυτων ικανοτήτων
- Παροχή και βελτίωση της πρόσβασης σε δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες

- Καθορισμός, σε διαφορετικά πλαίσια, του όρου «πράσινο» στην «πράσινη οικονομία»: λειτουργώντας ως «άγρυπνος φρουρός» για τις περιβαλλοντικές προκλήσεις στην κοινωνία, όπως η κλιματική αλλαγή και η ενέργεια
- Αποδοτικότητα, βιοποικιλότητα, βιώσιμη κινητικότητα, οικονομία της ανακύκλωσης κ.λπ.

Τα συμπεράσματα από τη Σλοβενία έδειξαν ότι οι ΜΚΟ πρέπει τώρα να εξυπηρετούν δύο κύριες λειτουργίες στη σλοβενική κοινωνία:

1. Να είναι αξιόπιστοι και αποτελεσματικοί εταίροι στον κοινωνικό διάλογο αναφορικά με σημαντικά πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα στη Σλοβενία.
2. Να παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό σε πεδία όπου οι ανάγκες δεν μπορούν, δεν θα μπορούσαν και δεν θα μπορέσουν να παρέχονται από τον δημόσιο τομέα στο εξής.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- Bevándorlók a Magyar társadalom tükrében – Méltóság, Igazságosság és Civil integráció (Immigrants in the mirror of the Hungarian society – Dignity, justice and civil integration) (Szerk: Göncz, Borbála, Lengyel, György, Tóth, Lilla) Budapest Corvinus Egyetem, 2012. p. 282.
- De Lima, P. (2001). Needs not Numbers, an exploration of minority ethnic groups in Scotland, London: Commission for Racial Equality and Community Development Foundation.
- Dhalech, M. (1999b). Race Equality Initiatives in South-West England, In P. Henderson, and R. Kaur (eds), Rural Racism. London: Community Development Foundation.
- Dhalech, M. (1999). Challenging Racism in the Rural Idyll, London: National Association of Citizens Advice Bureaux.
- Dhillon, P. (1994). Challenging Rural Racism: Conference Report. London: NCVO
- Hárs, Ágnes: Nemzetközi migráció a számok és a statisztika tükrében. (International migration in the mirror of numbers and statistics) Statisztikai Szemle 87. évf. 7-8 szám, pp. 682-711.
- Institute of Race Relations (2011) accessed July 2011 available at: <http://www.irr.org.uk/index.html>
- Jay, E. (1992). "Keep Them in Birmingham" Challenging Racism in South-West England. London; Commission for Racial Equality.
- Kenny, N. (1997). It Doesn't Happen Here? Taunton: Somerset Equality Forum.
- Kocsis, Károly – Kocsis-Hodosi, Eszter: Ethnic geography of the Hungarian minority in the Carpathian Basin. Geographical Research Institute, Research Centre for Earth Sciences – Minority Studies Programme, Hungarian Academy of Sciences, Budapest. 1998.
- Kováts, András: Migráns szervezetek Magyarországon (Kutatási zárótanulmány) (Migrant organisations in Hungary) Budapest 2012 június. – MTA Társadalomtudományi Kutató-központ Kisebbségkutató Intézet
- Macpherson, W. (1999). The Stephen Lawrence Inquiry Report of an inquiry by Sir William Macpherson of Cluny. London. The Stationary Office.
- Mainstreaming Race Discrimination Advice Sharing Practice, Resources and Tools (2010) online accessed July 2011) available from: <http://blogs.edgehill.ac.uk/cabrural/>
- Nárai, Márta: Beilleszkedés, befogadás – a szuburbán településekre beköltözők társadalmi integrációja. (Inclusion – Social integration of newcomers settling in suburban settlements) In: Hardi T., Nárai M. (szerk): Térszerkezet és területi folyamatok: Tanulmánykötet Rechnitzer János tiszteletére. MTA KRTK RKI, Pécs-Győr. 2012. pp. 191-207.
- National Council for Voluntary Organisations (NCVO). (2000). Rural Anti-racism Project Report. London: NCVO.
- Nizhar, P. (1995). No Problem? Telford: Race Equality Forum for Telford and Shropshire
- OECD (2015) "Indicators of Immigrant Integration 2015 – Settling In" OECD, Paris
- Rayner, J. (2005) Racist attacks on the rise in rural Britain, The Observer, Sunday 27 March 2005.
- Rayner, J. (2005). Grim truth about race hate. The Observer, Sunday 27 March 2005.
- Rédei L., Mária: Foreigners in Budapest – Hungarian Statistical Review 13. 2011. pp. 31-49.
- Suzin, K. (1996). Voices from the Margins: A Qualitative Study of the Experiences of Black People in Devon. Exeter: University of Exeter.

